

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÜSTÜN BAŞARILI ERGENLERDE
MÜKEMMELİYETÇİLİĞİN AHLAKİ
MAZOŞİZM KAVRAMI KAPSAMINDA
PROJEKTİF YÖNTEMLER İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**NACİ DORUK ÇAKMAK
2501171680**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖGR. ÜYESİ BENGİ PİRİM DÜŞGÖR**

İSTANBUL 2021

ÖZ

Üstün Başarılı Ergenlerde Mükemmeliyetçiliğin Ahlaki Mazoşizm Kavramı Kapsamında Projektif Testlerle Değerlendirilmesi

Naci Doruk Çakmak

Bu çalışmada, üstün entelektüel potansiyeli olan ve mükemmeliyetçi tutum gösteren altı ergenin mazoşistik yatırımları incelenmektedir. Araştırmanın amacı, literatürde çeşitli isimlerle ele alınan üstünlük potansiyelini, mükemmeliyetçi tutum üzerinden incelemek ve bu ergenlerle yapılan ruhsal çalışmalara fayda sağlamaktır. Bu amaçla üstün entelektüel potansiyeli olan ve mükemmeliyetçi tutum gösteren 16 yaşlarında 6 ergenle yarı yapılandırılmış ön görüşme yapılmış, Rorschach ve Tematik Algı Testi uygulanmıştır.

Ergenlere uygulanan Rorschach ve Tematik Algı Testi'nden elde edilen bulgular, "Rorschach Türk Ergen Normları" ile karşılaştırılmış ve buna göre değerlendirilmiştir. Rorschach ve Tematik Algı Testi'nden elde edilen bulgular Fransız Okulu'na uygun olarak içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi sonucunda, 6 üstün başarılı ergenin öngörüşmesinden ve test bulgularında erken dönem nesne ilişkilerindeki problematiklerin üstün entelektüel gelişimle ilişkisi gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, mükemmeliyetçi tutum görünümündeki mazoşistik yatırımın ergenliğin ruhsal çatışmaları karşısında üstünlük potansiyelinin sonucu oluşan bir savunmasal örgütlenme olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Entelektüel Potansiyel, Üstün Zeka, Mükemmeliyetçilik, Ergenlik, Ahlaki Mazoşizm, Rorschach Testi

ABSTRACT

A STUDY ON MORAL MASOCHISM OF PERFECTIONIST ADOLESCENTS WITH HIGH INTELLECTUAL POTENTIAL USING PROJECTIVE TESTS

Naci Doruk akmak

This study aims to investigate the masochistic investments of six adolescents with high intellectual potential and perfectionist attitude. The aim of the study is to examine the high intellectual potential, which has been discussed under various names in the literature, through the perfectionist attitude variant, therewith to contribute to the psychic studies conducted with these adolescents. For this purpose, a semi-structured interview was conducted with 6 adolescents aged 16, who showed a perfectionist attitude with high intellectual potential, and the Rorschach and Thematic Perception Test was administered.

Rorschach findings were compared and evaluated according to “Rorschach Turkish Adolescent Norms”. Overall findings of Rorschach and TAT were assessed by the content analysis of the French Psychoanalysis School. Data collected from interviews and projective test show the relationship between the problematics in early object relations and high intellectual potential. It was also observed that masochistic investment in the appearance of a perfectionist attitude was a defensive organization formed as a result of the intellectual hypermaturation against the psychic conflicts of adolescence.

Key words: High Intellectual Potential, Perfectionism, Adolescence, Moral Masochism, Rorschach Test

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimine başvurduğum günden bu araştırmayı bitirdiğim güne dek bilgisini, deneyimini, sabrını, zamanını esirgemeyen, planlı olmayı öğütleyen sakin kapsayıcı duruşuyla sürecim zorlaştığında beni öğrencisi olarak kabul eden tez danışmanım ve hocam Dr. Öğr. Üyesi Bengi Pirim Düşgör'e tezime ve bana gösterdiği özeni için çok teşekkür ederim.

İstanbul Üniversitesi'ne adım atmadan tanıdığım, eğitimlerinde öğrencisi olduğum, önce projektif yöntemleri sonra psikanalizi; hepsinden önemlisi çalışmayı sevmeyi öğrettiği için değerli hocam Prof. Dr. Tevfika İkiz'e çok teşekkür ederim. Her zaman içtenlikle ve sabırla, bilgisini paylaşan ve beni öğrencisi olarak kabul eden bir diğer sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Elif Yavuz Sever'e de çok teşekkür ederim.

Lise döneminden bugüne, aynı duraklardan ve okullardan geçtiğim bugün de aynı meslekte beraber ilerlediğim yol arkadaşım Pelin Gülen'e çok teşekkür ederim. Yolu sağ salim atlatabilmem için verdiğim keyifli molalarda yanımda olan sevgili arkadaşım Gamze Okutucu'ya çok teşekkür ederim. Bu yolu benimle paylaşan, sohbetini, yorumunu, gerektiğinde yardımını fazlasıyla sunan sevgili arkadaşım ve destekçim Erdi Eralp Uğur'a çok teşekkür ederim.

Bu araştırmanın sonlanmasına en az benim kadar mutlu olan sevgili anne ve babama, neşe kaynağım olan aileme, Eylül ve Eymen'e çok teşekkür ederim.

Son olarak araştırmada yer almayı kabul eden tüm katılımcılara çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1 Üstün Entelektüel Potansiyel Kavramının Açıklanması	3
1.1.1 Üstün Zeka Kavramının Tarihsel Gelişimi	3
1.1.2 Üstün Zekanın Tanılanması	5
1.1.3 Psikanalitik Literatürde Üstün Entelektüel Potansiyel.....	7
1.1.4 Psikanalitik Literatürde Üstün Entelektüel Potansiyeli Konu Alan Çalışmalar	11
1.2 Mükemmeliyetçilik Kavramının Açıklanması	14
1.2.1 Mükemmeliyetçiliğin Tanımı.....	14
1.2.2 Psikanalitik Literatürde Mükemmeliyetçilik Kavramı.....	16
1.2.3 Üstün Zeka ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki	19
1.3 Ahlaki Mazoşizm Kavramının Açıklanması	22
1.3.1 Ahlaki Mazoşizm ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki	27
1.3.2 Din, Edebiyat ve Felsefede Ahlaki Mazoşizme Göndermeler	29
1.4 Ergenlik Döneminde Entelektüel Süreçler ve Ahlaki Mazoşizm.....	32

1.4.1 Ergenlik Döneminin Açıklanması	32
1.4.2 Ergenlik Dönemi ve Savunma Süreçleri	35
1.5 Araştırmanın Hipotezleri.....	40
1.5.1 Kavramsal Hipotezler.....	40
1.5.2 İşlemsel Hipotezler.....	41

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1 Katılımcılar.....	42
2.2 Veri Toplama Araçları	42
2.2.1 Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği	42
2.2.2 Bilgilendirilmiş Onam Formu	43
2.2.3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme	43
2.2.4 Rorschach Testi	43
2.2.5 Tematik Algı Testi	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OLGU ÖYKÜLERİ

3.1 Olgü Öyküsü: Katılımcı A	46
3.2 Olgü Öyküsü: Katılımcı B ve C	48
3.3 Olgü Öyküsü: Katılımcı D	50
3.4 Olgü Öyküsü: Katılımcı E.....	52
3.5 Olgü Öyküsü: Katılımcı F	54

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Sosyo-Demografik Bulgular	57
4.2 Yarı Yapılandırılmış Ön görüşmelere Dair Bulgular	57

4.3 Üstün Başarılı Mükemmeliyetçi Ergenlerin Düşünceye Aşırı Yatırım Yaptıkları Yanıtlarının İncelenmesi.....	58
4.3.1 Rorschach Protokollerinde Düşünceye Aşırı Yatırım ve Entelektüel Süreçlere Dair Bulgular.....	58
4.3.2 Tematik Algı Testi'nde Depresif Duygulanım ve Kendi Başına Kalma Kapasitesi Hakkında Bilgi Veren Kartlardaki Narsistik Yatırım Yanıtlarının İncelenmesi	65
4.4 Üstün Başarılı Mükemmeliyetçi Ergenlerin Mazoşistik Yatırım Yanıtlarının İncelenmesi	71
4.4.1 Rorschach Protokollerinde İki Taraflı Yapı Gösteren Kartlarda Mazoşistik Temaya Dair Bulgular	71
4.4.2 Tematik Algı Testinde Kastrasyon Endişesi Karşısında Ortaya Çıkan Birincil Süreçlere ve Mazoşistik Temaya Dair Bulgular.....	78
TARTIŞMA VE SONUÇ	84
KAYNAKÇA	95
EKLER.....	Error! Bookmark not defined.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: T.R.I. Analizi ve RC Yüzdesi Sonuçları.....	59
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. : Aktaran

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

LGS: Liseye Geçiş Sistemi

GİRİŞ

Bu çalışmada üstün entelektüel potansiyeli olan ergenlerde gözlemlenen mükemmeliyetçi tutum, ergenlik sürecindeki değişimlere paralel olarak ahlaki mazoşizm kavramı kapsamında incelenmektedir. Araştırmanın üstün entelektüel potansiyelli ergenlerin ruhsal dünyasına dair bilgi edinerek bu ergenlerle yapılan ruhsal çalışmalara fayda sağlanması amaçlamaktadır.

DSÖ tarafından üstün zekalılığın psikometrik olarak tanılanması konusunda bir fikir birliğine varılmıştır fakat zeka ve zekanın niceliğine gönderme yapan kavramsallaştırmalar doğrudan psikanalitik çalışmaların nesnesi değildir. Psikanaliz düşünce süreçleri, düşünceye yapılan yatırım, entelektüalizasyon, bilme dürtüsü üzerinden dolaylı olarak zeka ve üstün entelektüel potansiyeli konusuna değinmektedir. Araştırmalarda üstün entelektüel potansiyel, akranlarına göre entelektüel alanda ileri olma ve vaktinden önce bir gelişmişlik; duygusal alanda ise yeterince gelişmemişlik şeklinde tariflenip aslında bir uyumsuzluk tablosu olarak ele alınmaktadır. Psikanalitik literatür, üstün ve vaktinden önce gelişmiş olma durumunu dürtü dinamikleri, savunmasal bir ruhsal örgütlenme ve özdeşleşme yatırımları açısından ele almaktadır.

Ergenlik, yaşanan dönüşümlerle bireyin cinselleşen bir bedene sahip olduğu, ödipal senaryonun tekrar sahneye geldiği bir süreçtir. Ebeveyn ile birleşme arzusu artık bunu gerçekleştirebilecek bir bedenle birleşmesi sebebiyle tehlikeli bir hal almıştır. Dolayısıyla bu süreçte ergen, çocuksu arzularını kısmen terketmek ve kendisine yeni bir kimlik inşa etmek durumundadır. Bir inşa ve yeniden değerlendirme süreci olarak ergenlik ödipal arzular karşısında savunmasal ruhsal örgütlenmenin gerçekleştiği de bir dönemdir. Dürtüleri, ödipal senaryoyu ve cinselleşen bedeni kontrol etme amaçlı olan savunmasal örgütlenmeler bazen katı bir görünüm alabilir sadece haz almanın önünde değil fizyolojik ihtiyaçların karşılanması bile engelleyicisi olabilir.

Psikometrik tanım üzerinden araştırma nesnesi olan üstün zekalı ergenlerde mükemmeliyetçi tutum görüldüğünden literatürde sıklıkla bahsedilmektedir.

Başarısızlıkla nadiren sınıanma, en iyisini hedefleme ve bu yönde performans gösterme zorunluluğu olarak özetlenebilecek mükemmeliyetçi tutumun, ergenlikteki ruhsal meseleler karşısında nasıl bir işlev gördüğü sorusunu akla getirmektedir. Entelektüel alandaki orantısız yatırımı sonucu üstün entelektüel potansiyelli ergende mükemmeliyetçi tutum altında mazoşistik örgütlenme gözlenebileceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında, 4'ü geçmişte üstün zeka tanısı almış üstün entelektüel potansiyelli ve mükemmeliyetçi tutum gösteren, 16 yaşında 6 katılımcı ve aile üyeleriyle yarı yapılandırılmış bir ön görüşme yapılmıştır. Bu görüşme sonrasında ergenlere Rorschach Testi ve Tematik Algı Testi uygulanmış ve testler psikanalitik kurama göre yorumlanmıştır. Bu çalışma kapsamında üstün entelektüel potansiyelli mükemmeliyetçi ergenlerde dürtü dinamikleri incelenmektedir. Üstün entelektüel potansiyelli ergenlerin mükemmeliyetçi tutumlarının ergenliğin ruhsal görevleri karşısında savunmasal bir işlev üstlenebileceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında öncelikle üstün entelektüel potansiyel ve üstün zeka tanımı yapılmış, psikanalitik kuramda nasıl değerlendirildiği ve hakkında yapılan psikanalitik araştırmalara yer verilmiştir. Ardından mükemmeliyetçiliğin tanımı yapılmış ve ahlaki mazoşizm kavramı ile ilişkisi kurulmuştur. Son olarak ergenlik sürecine dair psikanalitik literatüründeki bilgiler aktarılmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında araştırmaya yön veren hipotezler tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmanın, üstün entelektüel potansiyelli ergenlerin mazoşistik yatırımlarının ergenlik dönüşümlerini ne şekilde etkilediğine dair bilgi vermesi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1 Üstün Entelektüel Potansiyel Kavramının Açıklanması

1.1.1 Üstün Zeka Kavramının Tarihsel Gelişimi

“...Öğrenmelisin kendi başının üzerine tırmanmayı: başka nasıl çıkacaksın ki yukarıya?”

Böyle Buyurdu Zerdüşt, Nietzsche¹

Zekanın ne olduğuna yönelik tartışmalar tarih boyunca felsefi bir uğraş olarak süregelmiştir. Antik Yunan’dan 20. yüzyılda psikometrik ölçümlerin yaygınlaşmasına kadar dahiliğin delilikle olan bağı sorgulanmıştır. Amadeus Mozart, Pascal, Vincent Van Gogh, Michelangelo gibi önemli tarihi figürlerin biyografik incelemelerinin bu bağın kabulünde payı büyüktür (Cross, 2018). Üstün entelektüel potansiyelin göstereni olarak zekanın psikometrik bir nicel değerlendirme alanına girmesi şüphesiz toplumsal temellerin, tarihsel belirleyicilerin ve düşünce tarihinin denk düşen basamağının bir sonucudur. Rönesans sonrası hümanizm hareketiyle tanrı-egemen anlayışın karşısında insan ve yaratımı değer kazanmıştır. İnsanın kendi aklıyla ürettiği bilginin, geleceğin dünyasını şekillendirebilme gücüne vurgu yaptığı “Aydınlanma Nedir?” (1784)² makalesiyle Kant, modern toplumun temellerini atmıştır.³ İnsani değer, yaratımın ve bilginin yüceltildiği iklimde bilim ölçülebilir ve test edilebilir somut bir değerlendirme alanı olarak hızlı bir değişime girmiştir (Şaylan, 2009). Bilginin egemenliğinde, 18. yüzyıldan 19. yüzyıla geçerken üstün zeka potansiyeline sahip olmanın bir avantaj mı dezavantaj mı olduğu bu belirleyiciler öncülüğünde tartışılmaya başlanmıştır. Son 50 yıldaki araştırmalarda iki farklı bakış açısı öne çıkmaktadır. Bir kısım araştırma üstün

¹ Friedrich W. Nietzsche & Hollingdale, R. J. (1977). **Thus Spoke Zarathustra: A Book for Everyone and No One**. Harmondsworth, England: Penguin Books.

² Immanuel Kant & Wood, A. (1996). **An Answer to the Question: What is Enlightenment?** (1784). In M. Gregor (Ed.), *Practical Philosophy* (The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant, pp. 11-22). Cambridge: Cambridge University Press

³ Immanuel Kant, bu sorunun cevabını makalesinin başında “aklını kullanma cesaretini göster” anlamına gelen “Sapere Aude!” latince deyişiyle yanıtlar.

zekalıların bilişsel becerileri nedeniyle kişilerarası ilişkilerde daha iyi uyum gösterdiklerini ve normal zeka grubuna göre anlamlı derecede düşük kaygıları olduğunu söylerken; bir kısım araştırma üstün zekalıları sosyal ve duygusal problemler açısından bir risk grubu olarak tanımlamaktadır (Neihart, 1999).

19. yüzyılın sonlarında Lombroso (1889) sanat ve politika tarihindeki ünlü dahileri ve eserlerini inceleyerek dahilikle delilik arasında bir bağ olduğunu öne sürmüştür. Sunduğu klinik tabloya ek olarak hava durumundan etkilenme, ırk ve kafatası ölçümü üzerinden sınıflandırma gibi ayrıntılı bir betimsel tablo çizmeye çalışmıştır. (Lombroso, 1889) Psikometrik değerlendirmelerin yaygınlaşmasıyla zeka nicel bir kavram olarak empirik çalışmalara girebilmiştir.

Üstün zekalıların uyum kapasitesinin normal zeka grubuna göre daha iyi durumda olduğunu savunan ve gruba ait en kapsamlı çalışmalardan birisi Terman'ın çalışmasıdır (Terman, 1925). 1922'den başlayarak ortalama IQ değeri 150, ortalama yaşı 11 olan örneklemde 35 yıl süren boylamsal araştırmada (1925, 1935, 1947) üstün zekalılarda ruhsal hastalıklara ve uyum problemlerine daha az rastlandığı görülmüştür (Neihart, 1999). Araştırma sonucunda üstün zeka sahibi çocuklara okul ortamında eğitim tedbirleri uygulamaya yardımcı olacak bir karakter profili belirlenmiştir (Vaivre-Douret, 2011). 1981 yılında üstün zekalı lise öğrencisi Dallas Egbert'in intiharı, üstün çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçları konusunu tekrar gündeme getirmiş ve 80'lerden günümüze daha spesifik araştırmalarla bu grubun intihara, suç işlemeye, anksiyete ve depresyona olan yatkınlıkları ele alınmaya devam edilmiştir. (Neihart, 1999)

Tüm bu çalışmaların nesnesi olan üstün zeka sahibi çocuklar bu çalışmalar boyunca farklı isimlerle ele alınmaktadır. “Üstün”, “Üstün zekalı”, “Üstün Yetenekli” “Erken gelişmiş”, “Entelektüel olarak erken gelişmiş”, “Yüksek Entelektüel Potansiyel”, “Dahi” bu isimlere örnek verilebilir (Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Bu isimler tam olarak eş anlamlı değildir ve farklı kuramsal temellere dayanmaktadır. Etimolojik olarak incelendiğinde, Türkçe tüm kavramlarda akranlarına göre ileridelik ve nesilsel bir fark ortak nokta olarak göze çarpmaktadır. TDK'ya göre üstün kelimesi “Benzerlerine göre daha yüksek bir düzeyde olan, onları

geride bırakan”, “Birine veya bir şeye göre nitelik bakımından daha yüksek, daha elverişli olan, faik.” anlamlarına gelmektedir.¹

İngilizce literatürde üstün zekalılar “talented”, “gifted”, “high intellectual potential”, “precocious”, “intellectually precocious” isimleriyle ele alınırlar ve Türkçe’deki çeşitliliği karşılarlar. Bu tanımlarda “gifted”, “talented”, “high intellectual”, “precocious” kelimeleri öne çıkmaktadır. Yabancı literatürde de “gifted” ve “talented” tanımlamaları sıklıkla birbirleri yerine ya da bazen bir kavram diğerini kapsayacak şekilde kullanılmaktadır (CCEA, 2006). Bu iki kelimenin etimolojik kökenlerine bakıldığında, “Talent” kelimesi etimolojik olarak 13. Yüzyılın sonlarında ortaya çıkmış “meyil, eğilim, istek ve arzu” anlamlarına gelen bir kelimedir.² “Gifted” kelime kökündeki “gift” kelimesi ise yine 13. Yüzyılın ortalarında kullanımı kaydedilmiş “give” (“vermek”) kökünden gelen “bahşedilmiş, verilmiş olan” anlamlarına gelmektedir.³

Literatürde yer yer “gifted” olma halinin “talent” kavramına üstün gelecek şekilde kullanılmasının sebebi (doğuştan) bahşedilmiş olma halinin; sonradan, arzunun şiddetinden kaynaklı meyil ve bunun sonucu olarak edinilmiş bir durum olmasıyla yani kronolojik öncelikten doğan bir üstünlük durumuyla açıklanabilir. Freeman (2000) ve Winstanley (2009) çalışmalarında bahşedilmiş anlamına gelen “gifted” kelimesinin dini çağrışımları olduğunu ve Tanrı tarafından bahşedilmiş olma durumuna işaret ettiğini söylemişlerdir. Bu dini çağrışımlar, kendisine Tanrı tarafından özel yetenekler bahşedilmiş olan çocuğun bu konuda bir sorumluluğu olduğu ve bu yetenekleri harcamaması ve en iyi şekilde kullanması gerektiği ahlaki imaları içerisinde bulundurmaktadır (CCEA, 2006).

1.1.2 Üstün Zekanın Tanılanması

Üstün zekalıların tanılanmasında en yaygın değerlendirme kriteri, Dünya Sağlık Örgütü’nün kabul ettiği uluslararası zeka sınıflandırmasına göre 130 ve üzeri IQ

¹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük: Üstün Kelimesi (Çevrimiçi) <https://sozluk.gov.tr/>

² Online Etymology Dictionary: Talent (Çevrimiçi) <https://www.etymonline.com/word/talent>

³ Online Etymology Dictionary: Gifted (Çevrimiçi) <https://www.etymonline.com/word/gifted>

puanına sahibi olmaktır. En yaygın tanılama aracı ise, bir klinik psikolog tarafından uygulanan Wechsler ölçeğidir. Bu ölçekte 130 ve üstü puana sahip olan ya da alt ölçeklerin ikisinde standart sapma olan çocuk üstün zekalı kabul edilmektedir (Vaivre-Douret, 2011). Bu yaygın tanı aracı ve kriterine çeşitli eleştiriler getirilmektedir. Uygulayıcı sebebiyle sonucun farklı çıkabileceği ya da 125 puanlı çocukla 130 puanlı çocuk arasındaki ayrımın belirsizliği nedeniyle bunun keyfi bir kesme puanı olduğu eleştiriler arasındadır. İki alt testteki yükselmenin de 130 puan ve üstü skora denk gelebilir olması, üstün görsel algısı nedeniyle yüksek performans gösteren ama okul ve sosyal hayatında çok gerekli olan soyut düşünme becerilerinde çok zayıf kalan bir çocuğun üstün olarak değerlendirilmesini tartışmalı hale getirmektedir (Quarterly, 2008). Psikomotor gelişim bilgileri kısıtlı olduğundan, gerekli eğitim tedbirlerinin alınması için üstün zekalıları tanılama IQ üzerinden ilkokulun ortalarında ya da sonuna doğru yapılır. Bu değerlendirmeler genellikle üstün zekalı çocuğun farkedilip yönlendirilmesi sonucu olur, bu nedenle tanılama sürecinde öğretmen gözlemi, ebeveyn görüşü, akademik performans gibi ek değerlendirme kaynakları dikkate alınır (Vaivre-Douret, 2011). Türkiye’de üstün zekalı öğrencileri tanılama süreci ve gerekli eğitim tedbirleri 2006 yılından bu yana aynı yıl yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğince Bilim ve Sanat Merkezleri’nde (BİLSEM) yürütülür. Bu yönetmelikte, “yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren çocuklar” için “özel yetenekli” tanımı kullanılmaktadır. Türkiye’deki BİLSEM uygulamalarında da, okuldaki öğretmen ve rehber öğretmenler davranışsal gözlem formu ile tespit ettikleri öğrencilerini bu kurumlara yönlendirmektedir. Yönlendirilen öğrencinin tanılama işlemi iki aşamada gerçekleşir: ilk aşamada "kullanılan farklı ölçme araçlarında belirli bir yüzdeliğe dahil" olan öğrenciler tespit edilir; ikinci aşamada ise "WISC-R'dan 130 ve üstü zeka bölümü puanını" elde ederse eğitim tedbirleri için BİLSEM programına veli izni ile dahil edilir (Tasdemir & Ergul, 2015). BİLSEM uygulamaları kapsamındaki tanımla yetenek; zekayı kapsayacak şekilde kullanılmıştır ve zekanın performans değerine vurgu yapmaktadır. Wechsler ölçeğinin yaygın tanı aracı olması ve bu ölçeğin zekayı ele alış ve değerlendirme biçimi zeka ve

yetenek kelimelerinin literatürde sıklıkla beraber anılmasının (hatta zeka/yetenek olarak birbiri yerine kullanılmasının) sebebi olarak açıklanabilir.

1.1.3 Psikanalitik Literatürde Üstün Entelektüel Potansiyel

Psikanalitik literatür, nicelik temelli zeka kavramsallaştırmasına karşılık, üstün ve vaktinden önce gelişmiş olma durumunu dürtü dinamikleri, savunmasal bir ruhsal örgütlenme ve özdeşleşme yatırımları açısından ele alır. Zeka kavramı ve zekanın niceliğine gönderme yapan kavramsallaştırmalar doğrudan psikanalizin nesnesi olmayıp, entelektüel uğraşın libidinal kaynakları hakkında kuramsal açıklamalar yapılmıştır. Freud Cinsellik Üzerine Üç Makalesi'nde (1905)¹ “dikkatin entelektüel bir görev ve entelektüel bir gerginlik üzerine yoğunlaşmasının... eşzamanlı cinsel uyarılmaya neden olduğu açık bir gerçektir. Kuşkusuz bu, sinir bozukluklarını entelektüel 'aşırı çalışmaya' atfetmenin başka yönlerden tartışmalı pratiğinin tek haklı dayanağıdır.” diyerek düşüncedeki aşırı yatırımın cinsel uyarılmanın yönetimiyle ve nevrotik bir bozuklukla alakalı olabileceğini söylemiştir (S. Freud vd., 1953).

Erken gelişmişliğin (prekoz), cinsel bir vaktinden önce gelişmişlik olarak entelektüel becerilerle bağı öncelikle Freud tarafından aynı makalede bahsedilmektedir: “Cinsel erken gelişmişlik nevrozun etiolojisinde kesinlikle bulunur ama diğer nedenlerde olduğu gibi, oluşumunda tek başına etkili olmayabilir... Cinsel erken gelişmişlik, ileri yaşlarda, cinsel dürtüye daha üstün ruhsal birimlerce istenilen egemenliğin verilmesini güç kılar. Cinsel erken gelişmişlik, çoğu zaman erken zeka oluşumu ile beraber ortaya çıkar ve tarihteki bir çok önemli kişinin çocukluklarında bu bağa rastlanır. Beraber görüldüğü durumda kendi başına olduğundaki kadar patojen bir etkisi olmaz.”²

Freud, obsesif bir savunma olarak entelektüalizasyon ve cinsel uyarılmanın kontrolü için düşünceye yapılan yatırımı, 1909'da Sıçan Adam olarak tanıttığı

¹ Sigmund Freud: (1905d) “Three Essays on Theory of Sexuality”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

² A.e.

obsesyonel nevrozu vakasında değinmiştir.¹ Freud burada düşünceden alınan hazzı şöyle değerlendirmiştir: “Normalde düşüncenin içeriğine bağlı olan cinsel haz, düşünme eyleminin kendisine kaydığı için, düşünce sürecinin kendisi cinselleşir. Bir düşünce çizgisinin sonucuna ulaşmanın getirdiği tatmin cinsel doyum olarak deneyimlenir” (S. Freud vd., 1953).

Dönemindeki diğer araştırmacılar gibi (bkz: yuk. Lombroso, 1889) üstün kabul edilen tarihi figürlerle ilgilenen Freud, bu kişilerin biyografik öykülerini çağdaşlarının aksine betimsel bir incelemeden çok psikanalitik bir bakışa tabii tutmuştur. Erken çocukluk yaşamının ruhsallık üzerindeki belirleyiciliği üzerinde yoğunlaşan Freud, bu bağlamda çok sayıda sanatçıdan biyografik kesitlere çalışmalarında yer vermiştir fakat Leonardo da Vinci işlerindeki yavaşlığı, buna kontrast olarak araştırmaya ve zihinsel hazırlığa ayırdığı aşırı zamanla Freud’un ayrıca ilgisini çeken tarihsel bir figür olmuştur.² Leonardo da Vinci’nin çocukluk anılarını ve yaratım sürecini inceleyen Freud, Leonardo’nun burada ortaya koyduğu sanatsal yaratımını, süblime edilmiş bir (cinsel) etkinlik ve bu etkinlikteki obsesif yatırımla ilişkilendirerek ele alır (Mijolla, 2005). İşlerini çok geç tamamlamasıyla ünlü sanatçıya dair aynı dönem bir arkadaşının gözlemini şu şekilde aktarmaktadır: “Sabah erkenden eserinin başına geçer, gece yarısına kadar fırçasını dokundurmadan ne yemek ne içmek aklına gelmeden bir sonraki hareketini düşünürdü” (S. Freud vd., 1953). Gayrimeşru bir çocuk olup çocukluğunun ilk beş yılında tek tesellisi çocuğu olan annesiyle beraber olması nedeniyle annenin baştan çıkarmalarına fazlasıyla maruz kalan Leonardo’nun, Freud’a göre, cinsel kökenli merakını giderecek yine çocuksu cinsel araştırmaların yoğunluğu burada başlamıştır. Erken dönem cinsel meraka bu kadar eğilmesi sonucu, cinsel dürtünün önemli bir kısmının bastırmadan kaçarak süblime edildiğini söylemektedir.³ Cinsel erken gelişmişlik durumu ile düşünce süreçlerindeki yoğunluk arasındaki bağı Freud burada tekrarlamıştır.

¹ Sigmund Freud: (1909) “Notes Upon a Case of Obsessional Neurosis”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

² Sigmund Freud: (1910) “Leonardo da Vinci and a Memory of His Childhood”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

³ A.e.

Anna Freud'a göre entelektüalizasyon, soyut bir genelleme ile aşırı yüklü dürtüsel etkinliği kontrol altına almak için başvurulmuş tipik bir ergen savunma mekanizmasıdır (A. Freud, 1958). "İnsanı zeki yapan şey dürtünün tehdidir" diyen Anna Freud, entelektüel bir erken gelişmişliği ve zamanından önce geliştirilen formel düşünceyi yetişkinini uzakta tutmaya yarayan içsel bir karşı-fobik (kontr-fobik) nesne olarak görmektedir (Birraux'dan akt. Weismann-Arcache, 2006). Ferenczi de benzer bir bağı ihtiyaçlarının karşılanamadığı erken dönemde çocukların vaktinden önce bir bilgelik geliştirme eğilimleri olduğunu söyleyerek kurmuştur (Ferenczi'den akt. Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Bu erken dönem ihtiyaçları sadece sevgisizlik değil aynı zamanda yetersiz, aşırı veya istismar edici yetişkin sevgisi biçimlerini de içerdiğini söyleyen Ferenczi yeni doğmuş hala beşikte olan ve tüm aileye bilgelik dağıtan "bilge bebek"ten¹ söz eder. Sınır bilmeyen yetişkinlerin tehdidinden kendini korumak için çocuğun entelektüel bir erken gelişmişlik gösterdiğine değinir (Mészáros, 2014). Ferenczi'ye göre, çocuk için yetişkinlerin neden olduğu bu tehditten korunmanın bir diğer yolu, yetişkinle tamamen özdeşim kurarak mümkündür (Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Bilimsel, filozofik bir düşünme şekli olarak formel düşünceyi² bu yönüyle karşı-fobik bir savunma olarak düşünebiliriz. Yüksek potansiyele sahip çocukların, belirsizliğe karşı kesinliğe duydukları ihtiyaç nedeniyle Piaget tipi bilişsel testlerin olasılık değerlendiren bölümlerinde özellikle iyi performans göstermeleri bu açıdan değerlendirilebilir (Weismann-Arcache, 2014).

¹ İncilin erken dönem Süryanice versiyonlarında Hz. İsa'nın beşikte konuştuğu, baba olarak Tanrı'ya işaret ettiği bir bölüm bulunur ve Hz. İsa'nın mucizelerinden sayılır. "He has said that Jesus spoke, and, indeed, when He was lying in His cradle said to Mary His mother: I am Jesus, the Son of God, the Logos, whom thou hast brought forth, as the Angel Gabriel announced to thee; and my Father has sent me for the salvation of the world." Bkz. James Elliot, **The Apocryphal New Testament: A Collection of Apocryphal Christian Literature in an English Translation**. Oxford: Oxford University Press, 1993.

² Piaget'nin belirlediği etkenlere bakıldığında, (üstlerini) geçme arzusuna bağlı olarak üstün olma arzusu ve bunun için edinilen entelektüel savunma arasında paralellikler bulunabilir. Her türlü formel akıl yürütmenin oluşumunda iki zorunlu etkeni Piaget şu şekilde özetlemektedir:

1. Sınırlı olan kişisel bir bakış açısından çıkarak bütün bakış açılarından bakmak olarak tanımlanan toplumsal etken ve

2. Mantıksal tüm dengelimin her türlü deneysel bilginin üretimine araç olduğu bir varsayım dünyasına inanmak olarak tanımlanan psikolojik etken. Bkz. Jean Piaget (Piaget, 2007) **Çocukta Dil ve Düşünme**. Çev: Sabri Esat Siyavuşgil, Palme Yayıncılık.

Son olarak, üstün zekalıların özdeşim yatırımlarına dair Winnicott'ın “sahte kendilik” kavramına bakarak, çöküş korkusu karşısında labil özdeşimlerle hayatta kalmaya çalışan ruhsallıkla Ferenczi'nin bilge bebeği arasında bir paralellikten bahsedebiliriz. Winnicott'a göre gayet sağlıklı görünen ama varoluşları değersizlik ve boşluk duygularıyla kaplı çocuk veya yetişkin “sahte kendilikler” yüksek entelektüel kapasitesi göstermektedir. Terapiye titizlikle yapılandırılmış, organize edilmiş konuşmalar veya çizimlerle gelen bu klinik grup canlı ve spontan bir şekilde iletişim kurmakta zorlanmaktadır (Abram, 2007). Obsesif görünümlü bu entelektüel tutumu bir savunma olarak değerlendiren Winnicott, bu savunmanın yetişkinlerde serbest çağrışımı çocuklarda ise oyun oynama kapasitesini nasıl baltaladığından bahseder (Parseval, 2007). Pontalis, Winnicott'ın sahte kendilik kavramını şu şekilde özetler: “Düşünme eyleminin bu analizlerde baskın olması özellikle obsesif oldukları anlamına gelmez... Sadece işaret ve figürlerin olduğu, zihinselleştirme zorlantısı içinde, boşluğun doldurulduğu böylece formsuz olana izin verilmeyen kapalı bir sistem içerisinde işlemeye mahkum bir ruhsallığa sahiptirler” (Pontalis'ten akt. Parseval, 2007). Aynı klinik görünümün metaforik yanını Ferenczi, kuramsal yanını ise Winnicott aktarmış olup çöküş korkusu karşısında entelektüel savunmadan bahsetmişlerdir. Ferenczi önceleri bu çocuklarda nevrotik bir tabloda bahsetmiş olsa da, çalışmalarının sonunda bu durumu çocukluğun narsistik travması olarak nitelendirmiştir (Ferenczi'den akt. Parseval, 2007). İki katkı da bakım gördüğü çevreye¹ yaşamın ilk evrelerinde henüz bağımlı olan çocuğun ilk nesnesi tarafından deneyimlediği çarpmalara² bağlı narsistik yaralara işaret etmektedir.

¹ “Nesne-anne” (object-mother) ve “çevre anne” (environment-mother), bebeğin bakış açısından, bakımın iki yönü arasındaki büyük farkı tanımlar: bebeğin acil ihtiyaçlarını karşılayabilecek nesne veya kısmi nesnenin sahibi olarak anne ve öngörülemeyenleri savuşturan ve genel anlamıyla bakımda (handling) aktif olarak özen gösteren kişi olarak anne. Donald Winnicott (1965). **The maturational processes and the facilitating environment: Studies in The Theory Of Emotional Development**. New York: International Universities Press.

² İngilizce kaynaklarda “impingement”, Fransızca kaynaklarda “empiètement” olarak geçen çarpma kelimesi, literatürde bahsedildiği üzere erken dönem bedensel duyuları da içeren anlamı nedeniyle tercih edilmiştir.

1.1.4 Psikanalitik Literatürde Üstün Entelektüel Potansiyeli Konu Alan Çalışmalar

Hapishanedeki yüksek entelektüel potansiyeli mahkumların klinik gözlemi ile sıradan bir okul ortamındaki üstün yetenekli çocukların karşılaştırıldığı araştırmada, yüksek entelektüel seviyenin kişi için bir engel oluşturma ihtimali ve şiddetin enstrümanına dönüşmesi incelenmiştir (Odile Verschoot, 2019). Gücün mantığının yıkıcılıkla birleştiği noktada bir üstünlük algısının oluştuğunu söyleyen araştırma, okulda entelektüel olarak yeterince uyarılmadığı için bazen “yavaş öğrenen” olarak etiketlenen, okuldan sıkılan, düşüncelerinin hızına yazan elinin yetişemediği ilkokul ve öncesi yaş aralığındaki üstün yetenekli tanısı olan öğrencilerden bahsetmektedir. Dinozor türleri üzerine harika bir sunum yapmasına rağmen her sabah annesinden ayrılırken ağlama krizine girip sakinleşebilmek için bütün gün parmağını emen, daha kolay anlaşılabildiği için yetişkinlerle sosyalleşmeyi akranlarına tercih eden ya da oyuna dahil olurken oyunun kurallarını belirleyen tek kişi olup oyundan akranlarını çıkarıp dahil eden, akranlarına oyundaki rollerini söyleyen çocuklarda güvenli ilişki kurulan bir “öteki” algısının olgunlaşmamış olduğuna değinilmektedir. Güvenli bir öteki algısının oluşmamışlığı, kendi yıkıcı tümgüçlülüğünün kapsanmaması anlamına geldiği için, herşeyi tam ve eksiksiz yapma çabasının ve yoğun bir performans ortaya koyma durumlarının mükemmel olup kendi saldırısının hedefi olmaktan kaçınmak olarak düşünülebileceğinden bahseder.

Weismann-Arcache 20. Yüzyıl çocuğu ve çocuğa bakışını incelediği araştırmasında programlanmış çocuk, üstün entelektüel potansiyeli olan çocuk ve kapasitesi arttırılmış çocuk olmak üzere üç değerlendirme noktası iletir (Weismann-Arcache, 2020). Psikanalitik kuramda, temelde Freud’u esas alarak, üstün zeka kavramına prekoz üzerinden yaklaştığını vurgulayarak, günümüz hipermodern toplumunun ‘prekoz’ kavramına ne kadar değer verdiğini belirtir, ve arzulanana vaktinden önce kavuşmaya çalışan günümüz insanının beklemeye olan tahammülsüzlüğünün altını çizer. Freud’un insanoğlunun dünyaya prematüre gelişinin nevrotik rahatsızlıkların temelinde gördüğü varsayımını hatırlatan Weismann-Arcache, prekoz durumunun da ruhsal alanda bir anakronizm (tarihsel hata) olarak

değerlendirir ve “vaktinden önce cinsel olgunlaşmanın vaktinden önce entelektüel oluşumla el ele gittiğini” alıntılar. Weismann-Arcache’ye göre günümüz toplumunda çocuk kliniğindeki bu sera etkisine; programlanmış çocuk, üstün yetenekli çocuk ve kapasitesi arttırılmış çocuk (augmented child) olarak psikanalitik bir bakış edinmek mümkündür. Dondurulmuş embriyo medikal yöntemiyle dünyaya gelen vaka üzerinden annesel aşırı yatırımın sonuçlarını tartışır ve geç yaşta bu şekilde ebeveynliğe adım atan yetişkinlerin çocukları üzerindeki prekoz gelişim beklentilerinin yüksek entelektüel potansiyel durumunu ortaya çıkarabildiğinden bahseder. Simone Korff-Sausse’den alıntılanarak, aşklarının bir meyvesi değil de ebeveynlerin projesi olan bir çocuğun, bu çağrışı yanıtı bırakmayacağını söyler (Weismann-Arcache, 2020).

3-12 yaş arasında 24 çocukla yürüttüğü bir başka araştırmasında Weisman Arcache (2006) metodolojik olarak ölçüm araçlarını çeşitli tutarak çocuklarla görüşme, çizim testleri, Piaget bilişsel değerlendirme testleri ve projektif testler uygulamış ve testlerin zekaya nasıl yaklaştıklarını karşılaştırmıştır. “Üstün yetenekli”, “üstün potansiyelli”, “üstün başarılı”, “entelektüel erken gelişmiş” gibi tanımların çeşitliliğinin bu klinik grubu tanımlamadaki zorluktan ileri geldiğini belirten Weismann-Arcache, performans ve nicelik yönünden belirlenen bir zekanın değil psikolojik gelişimindeki zamansallığa yaptığı göndermeyle zekanın psikanalitik çalışmanın alanı olabileceğini söyler. Ruhsal gelişimde tarihsel bir hataya işaret eden anakronizm durumunu prekoz ile eş değerlendiren Weissman-Arcache, Freud’un patojenik karakterin özünde gördüğü üzere zaman kaymalarının genel olarak nevroz oluşumunda etkili olduğunu söylemektedir. Bunun yanı sıra özellikle libidinal ve benlik gelişiminde belirleyiciliği olduğuna atıfta bulunur. Entelektüel olarak bir vaktinden önce erken gelişmişliğinin duygulanım gelişmişliğini yordamadığını belirtir. Oral, anal dönem gibi libidinal çatışmalarla karakterize benlik gelişimi basamaklarını, Piaget’nin bilişsel kuramındaki bir basamağa dair bilişsel çatışmanın özümsemesi ve bir sonraki basamağa geçişinin bir paralel okuması olarak ele alır. Bu paralel okuma ile bir semptom olarak yaklaşılabilen üstün zeka, psikanalizin çalışma nesnesi haline gelir ve dolayısıyla projektif yöntemlerle de libidinal, narsistik

yatırımlar ve savunmaların örgütlenmesi açılarından incelenebilir (Weismann-Arcache, 2013).

Zekaya heterojen bir bütünlükte, kompleks bir kavram olarak yaklaşan Wechsler testlerinin, bu kabulden hareketle, sözel, sözel olmayan, somut ya da soyut materyalle, yetişkinin yardımı olarak veya olmaksızın alt ölçeklerinin olduğundan bahseder. Piaget tipi bilişsel değerlendirmelerinde ise sınıflandırma, sıraya koyma, (ağırlığı, miktarı) muhafaza etme gibi başlıklara odaklanarak dış gerçekliğe ve algısal gerçekliğe çocuğun ne derece yaslandığının ölçüldüğünü söyler. Bu iki gerçeklik arasındaki bağımlılık yüzdelerinin ise soyut işlemler dönemi, somut işlemler dönemi gibi ideal yaş grubu sekmelerini ortaya çıkardığını söyler. Rorschach gibi projektif yöntemlerle çalışırken ise, denek sayısı kısıtlı olsa da, gelişim dönemi normlarının dürtünün nasıl ifade edildiğine ve kimlik yapılanmasını ortaya koyup bir karşılaştırma imkanı verebileceğini önerir. Wechsler ölçüm testlerinin zekaya heterojen yaklaşımının, üstün zeka puanları aynı olsa da, bazı çocukların sözel yeterliliğiyle bazı çocukların ise performans alt ölçeğindeki baskın puanıyla ulaşabildiğini söyler ve bu iki üstün zeka çocuğunun arasında fark olduğunu ortaya koyar. 20. Yüzyıl bilgiyi yücelten hipermodern topluma yine gönderme yaparak, bu yatırım alanlarındaki dengesizliğin üstün zeka kategorisine ulaştığı taktirde aynı kabul edilip hoşgörüldüğü; fakat birşeyleri eksik yaptığı taktirde daha zor kabul edildiğini ve bir öğrenme bozukluğu olarak yanlış değerlendirilebileceği durumlar hakkında uyarır (Weismann-Arcache, 2006). Bu sebeple de üstün entelektüel potansiyel durumunu bir spektrum içerisinde değerlendirmenin sorunsala doğru bir yaklaşım olduğunu önerir (Weismann-Arcache, 2013).

Weismann-Arcache, sunulan bilişsel testlerde, çocukların bilişsel çatışmaları ve yanlış yaratabilecek nesnenin hallerine dair soruları, sayma, matematiksel beceri ve ihtimaller üzerine düşünmeye yoğunlaşarak aşarak aşma davranışı göstermelerini; henüz gerçeklik ilkesi kendini dayatmadan ve nesneyle bir olunan mitik bir zamana; simbiyotik döneme ulaşma düşlemleriyle ilgili olduğunu belirtir (Mijolla-Mellor'dan akt. Weismann-Arcache, 2006). Çocukta formel düşünmenin erken gelişiminin bu nedenle karşı-fobik bir yatırım olduğunu; genellikle ergenlerde de, ötekinin ve

nesnenin tanınması gibi, şüphe ve belirsizlik durumlarında bu yatırımın gerçekleştiğini iletir (Birraux'dan akt. Weismann-Arcache, 2006). Bu yönde entelektüelize etme eğiliminin tipik bir ergen mekanizması olduğunu, bu soyut genellemelerin çok yüklü dürtüsel yaşantıları dengelediğini öne sürer (A. Freud'dan akt. Weismann-Arcache, 2006). Bu bilgiler ışığında araştırmadaki deneklerin projektif testlerindeki global lokalizasyon cevaplarındaki artışı, belirsizlikten uzaklaşmak için bir çaba; detay lokalizasyon cevaplarıyla global cevaplar arasındaki ters orantıyı ise sınırlara karşı güçlü bir yatırım ve kayıba duyarlılık olarak yorumlanmış, hatta Leonardo da Vinci'nin resimlerinde kullandığı sfumato tekniğine (rönesans resimlerinde sınırları buğulaştırıp belirsizleştirerek daha gerçekçi bir görünüm elde etme) benzetmiştir (Mijolla-Mellor'dan akt. Weismann-Arcache, 2006).

Araştırma sonucunda, ister vaktinden önce gelişmiş ister prematüre olsun, entelektüel gelişmişliğin duygulanımsal bir gelişmemişlikle beraber görüldüğü öne sürülmüştür ve bu çocuklarda dürtüsel olana tepkiselliğinin yoğun, kayba hassasiyetin ve travma duyarlılığının yüksek olduğu tartışılmıştır. Bahsi geçen travmanın iç veya dış kaynaklı diğer öznelere daha yoğun algılanan herhangi bir ilişki veya uyarılma olduğu, bu nedenle duygulanımsal olarak gelişmemişliğin narsistik kırılganlıkla karıştırılmaması gerektiği vurgulanmıştır (Weismann-Arcache, 2006). Bunun yanı sıra vaktinden önce gelişen formel düşüncenin, entelektüelizasyon ile beraber düşünüldüğünde, ergenler için karşı-fobik bir nesne görevi gördüğü öne sürülmüştür. Ruhsal alanda fobik ve karşı-fobik yatırım dengesinin sağlanmasının bir ergen için dış dünyayı yönelenebilir ve ilişki kurulabilir ve dolayısıyla nesneye yatırım yapmayı güvenli kılabildiğinden önemli olduğu tartışılmıştır (Birraux'dan akt. Weismann-Arcache, 2006).

1.2 Mükemmeliyetçilik Kavramının Açıklanması

1.2.1 Mükemmeliyetçiliğin Tanımı

Mükemmeliyetçilik, Hamachek'in (1978) tanımlamasına göre ulaşamaz ve gerçekçi olmayan hedeflerin takıntılı bir biçimde peşinden koşmaktır ve herhangi bir

başarı ya da geçme arzusundan farklıdır. Mükemmeliyetçi kişilikler dünyayı siyah-beyaz, harika-korkunç ikileminde görür, ya hep ya hiç şeklinde ikili düşünürler (“saint or sinner” syndrome; Sorotzkin, 1985). Mantık dışı şekilde aşırı genelleştirme yapma eğiliminde olan mükemmeliyetçiler Horney’in (1950) tanımlamasına göre “-meli, -malı zorbası”dır (tyranny of the shoulds; Sorotzkin, 1985). Mükemmel hedeflerinden herhangi bir sapma eninde sonunda gerçekleştiğinde bunu bir öğrenme fırsatı olarak değil büyük bir yıkım olarak deneyimlerler ve çoğunlukla ahlaki bir tonda kendini ağır eleştirilere maruz bırakırlar (Burns, 1980; Hamachek, 1978). Eleştiriye yönelik aşırı hassas olmaları ve reddedilme korkuları nedeniyle anlamlı sosyal ilişkiler kurmakta güçlük çekerler ve işlerini erteleme eğiliminde olurlar. Başarısız oldukları durumlarda ise bunu kendi değersizliklerinin bir kanıtı gibi görme eğiliminde olurlar ve mükemmeliyetçi durumlarını koruyamama ile ilişkilendirirler (Sorotzkin, 1985).

Literatürde mükemmeliyetçiliğin tanımları kişiye sağladığı olumlu ve olumsuz faydalar doğrultusunda değişiklik göstermektedir. Bazı araştırmalar mükemmeliyetçiliği tanımı gereği olanaksız, yıkıcı ve iyileştirilmesi gereken bir özellik olarak görürken (Burns, 1980) bazı araştırmalar ise tüm görünümünün yıkıcı olduğunu söylemenin hatalı olabileceğini, olumlu yanlarının desteklenip geliştirilebileceğini savunmaktadır (Neumeister, 2007). Bazı araştırmalar mükemmeliyetçiliğin aynı zamanda düşük benlik saygısı, depresyon ve daha fazlasını içeren olumsuz duygulanımlarla da ilişkili olduğunu söylemektedir (Delegard’dan akt. Mofield & Parker Peters, 2015). Çok boyutlu mükemmeliyetçilik kuramına göre hem sağlıklı hem de sağlıksız görünümleri olan mükemmeliyetçiliğin, ancak mükemmel performansla ebeveynlerin sevgisinin ve kabulünün kazanılabileceği inancıyla oluşmuş bir tutum olduğundan bahsedilir (Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate’dan akt. Selışık, 2003). Bir işte ustalaşmak adına dikkatli ve disiplinli çalışmaya yaradığı sürece mükemmeliyetçiğin uyumlu bir tutum olduğundan bahsedilebilir. Kendi standartlarının ve ideallerinin gerisinde kalmak kişinin hataları bir öğrenme fırsatı gibi görmesini engelleyip, mükemmeliyetçi tutumunun tonuna göre büyük yıkımlar olarak deneyimlemesine sebep olabilir, performansında (iş, akademik faaliyet, spor vb.) ketlenmelere sebep olabilir.

Çok boyutlu mükemmeliyetçilik kuramı üstün zekalıların eğitimi alanında da büyük ölçüde benimsenmiştir ve çoğu araştırmacı mükemmeliyetçiliğin sağlıklı ve sağlıksız yönleriyle çok boyutlu değerlendirilmesi gerektiği konusunda hemfikirlerdir (Chan, 2012; E. L. Mofield & Parker Peters, 2015; Neumeister, 2007). Mükemmeliyetçiliğin nevrotik hali ve faydalı hali olmak üzere iki görünümlü ele alınışı Hamachek'in çalışmasına dayanır. Bu çalışmada nevrotik (sağlıksız) mükemmeliyetçiler, başarısızlık korkusuyla performans göstermeye zorlanan, temelde işin asla yeterince iyi olmadığını düşündükleri için bir türlü performanslarından tatmin olamayan grup olarak betimlenirken (*“reaching for the stars, catching the air”*); normal (sağlıklı) mükemmeliyetçiler yaptıkları işten zevk alabilen, sınırlarını gerçek dışı bir boyutta zorlamayan, mükemmellik için çaba gösterebilen başarmaya motive olan bir grup olarak betimlenmiştir (Hamachek, 1978).

Mükemmeliyetçiliğin uyumlu (sağlıklı, işlevsel, olumlu duygularla ilişkili, hazzı engellemeyen) ve uyumsuz (sağlıksız, olumsuz duygularla ilişkili, hazzı engelleyen) boyutlarını ölçmek için birden fazla araç geliştirilmiştir. Hewitt ve Flett (1991) geliştirdiği Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni (MPS) mükemmeliyetçiliğin kişilerarası yönlerini bahsedilen kavramsallaştırmalar ışında objektif bir ölçüm yapmayı amaçlar. Kişilerarası değerlendirme sunan ölçeğin alt boyutları mükemmeliyetçiliğin kendine yönelik (kişinin kendine koyduğu, ulaşamayacağı yükseklikteki gerçekçi olmayan hedefler ve bu standartlara göre kendini tanımlama ve değerlendirme), ötekine yönelik (başkalarından gerçekçi olmayan seviyede bir mükemmellik bekleme) ve sosyal olarak belirlenmiş (başkalarını memnun etme ve değer görme için algılanan mükemmelliğe ulaşma ihtiyacı) boyutlarını değerlendirmektedir.

1.2.2 Psikanalitik Literatürde Mükemmeliyetçilik Kavramı

Literatürdeki tanımlara bakıldığında mükemmeliyetçilik, düşüncede ve performansta bir tutum olarak değerlendirilmektedir. Mükemmeliyetçi tutumun (özellikle düşüncede) yükselmesi uyumsuz bir tipoloji olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, mükemmeliyetçi tutumun nasıl araçsallaştırılıp

kullanıldığı psikanalizde dürtü dinamikleri ve savunmasal örgütlenmeler bakımından değerlendirilebilir.

Mükemmelliyetçilik kelimesinin etimolojik kökenlerine baktığımızda, Arapça “kml” kökünden gelen kamāl, yani kemale ermiş, olgunlaşmış’tan türediğini görürüz.¹ Mükemmel kelimesine “-iyet” ekinin gelmesiyle oluşan mükemmeliyetçilik kelimesindeki bu ek, Arapça’da masdar eki olarak kullanılır; Arapça’da mazi fiili yani geçmiş zaman çekiminde bulunan mükemmel kelimesini zamansız bir hale getirir (Kırkız, 2010). Arapça’da kullanılan diğer -iye(t) ekinden, sonundaki ‘t’ sesi okunarak farklılaşan masdar eki, mükemmeliyetçilik kelimesini geçmiş zamanda isimleştirerek hem “mükemmel hale erişti” hem de “mükemmel (eski) hale erişmeye çalışan” iki anlamlılığına neden olmaktadır. Bu iki anlamlılık kelimenin İngilizce’deki karşılığı “perfectionist” üzerinden de düşünülebilir. Perfectionist kelimesinin türediği perfect ismi, “tamamen” anlamına gelen *per* ve “yapmak, etmek” anlamına gelen *facere* kelimelerinden türemiştir.² İngilizce’de isimlerin eksiksiz tüm niteliklerini taşıdığını vurgulamakta da kullanılan perfect kelimesi (ör. perfect stranger, tam anlamıyla yabancı/yabancı denildiğinde akla gelen herşey olarak çevrilebilir.) aynı zamanda geçmişte başlamış ve etkileri şu ana kadar devam eden edimlerin zaman çekiminin de ismidir ve ‘Present Perfect Tense’ olarak gramerde yerini almıştır. Etimolojik iki dil karşılaştırması mükemmeliyetçiliğin, mükemmele ulaşmış ve hala ulaşmaya çalışan iki anlamlılığını göstermektedir.

Erişilebildiği taktirde mükemmel konum Sigmund Freud, Haz ilkesinin Ötesinde (1920) makalesinde ölüm dürtüsünün tüm uyarımları stabil bir noktaya getirmeyi amaçlayan Nirvana prensibi üzerinden de düşünülebilir.³ 1924 tarihli Mazoşizm’in Ekonomik Problemi⁴ makalesinde uyarılmanın kantatif değil kalitatif

¹ Nişanyan Sözlük: Mükemmel (Çevrimiçi)
<https://www.nisanyansozluk.com/?k=n%C3%BCkmmel> 2020
² Online Etymology Dictionary: Perfect (Çevrimiçi)
<https://www.etymonline.com/search?q=perfect> 2020

³ Sigmund Freud: (1920) “Beyond the Pleasure Principle”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

⁴ Sigmund Freud: (1924) “Economic Problem of Masochism”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

düzeyine göre de değerlendirmek gerektiğini, her acının yükselen, her hazzın ise düşen bir ritmi olduğu kabulunun sadece cinsel uyarılım açısından doğru olduğunu; bize zevk veren gerginliklerin de olabileceğini belirtmiştir. Dürtülerin iç içe geçmişliğine değinerek, her prensibin kendi işleyişinde çalıştığını belirten Freud, ilkelerin farklı amaçları olduğu için bazen çatışmanın çıkabileceğini söylemiştir. Bazen uyarılım niceliksel olarak düşürülmesi, bazen uyarılımın (haz-hazsızlık olarak) niteliksel olarak değeri, bazen de uyarılımın boşaltılamadığı durumda ise geçici süreliğine hazsızlığa izin vermenin söz konusu olduğunu söylemiştir. Nirvana konumuna yükselen gerilimin, haz ya da hazsızlıkla ilişkili olsun, her türlü uyarılımın dengeye getirildiği, erişilen, bütünleşilen bir konum olması ile mükemmel sıfatının anlamı arasında bir bağ kurulabilir. Fakat Freud, sakinleştiren haz deneyimleri olsa dahi mazoşizmin nihai hedefinin yaşamsallaştırmak ve yaşamın bekçiliğini yapmak olduğunu da ekler (S. Freud vd., 1953).

Klasik psikanalitik teori¹, mükemmeliyetçi kontrolü obsesyonel nevrozun yaygın semptomlarından biri olarak ele alır. Bastırılmış ödipal dürtülerin ve çatışmaların geri dönme tehdidi altında, benlik arkaik bir biçimi olan anal döneme regrese olur. Altbenlikteki sadistik dürtülerin yoğunluğunu karşılayacak şekilde üstbenlik cezalandırıcı bir rol üstlenerek dürtüleri kontrol altına almaya çalışır (S. Freud vd., 1953). Obsesif-kompulsif savunmalar da bu noktada bireyin saldırgan dürtülerini engelleme ve düzeltme ihtiyacına hizmet eder. Suçluluk duyguları sıklıkla bu kontrol mekanizmasında düzenleyici olarak sahne alır; cezalandırıcı ve kendi kendini düzeltici eğilimler, saldırgan dürtüleri maskeleyen bir uzlaşma işlevi görür (Sorotzkin, 1985).

Düşüncedeki mükemmeliyetçi hedeflere performansta ulaşamayınca, mükemmeliyetçilik uyumsuz bir şekil alır ve kişide özgüveni zedeler, benlik değerini sorgulayan nitelikte suçlayıcı, utanç, değersizlik gibi negatif duygulanımlara neden olur (Cross, 2018; Cxourtinat-Camps vd., 2011; E. L. Mofield & Parker Peters, 2015; Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Psikanalitik literatürde ise bu performansta

¹ Sigmund Freud: (1926) “Inhibitions, Symptom and Anxiety”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

ulaşamama hali ya da performansın tamamen ketlenmesi inhibisyon kapsamında değerlendirilmektedir. Freud, Leonardo da Vinci deęerlendirmesinde¹ sanatçının yaratım sürecinde, olağanüstü bir derinlikte, karşılanması zor talepleri nedeniyle baştan beri göze çarpan bir yavaşlığına dikkat çekmiştir. “Kafasındaki ideallerine ulaşmasından alıkoyan öngöremediği bir inhibisyonla” karşılaştığından bahsetmiştir ve sonucunda resimden nasıl uzaklaştığını anlatmıştır. Zemin hala nemliyen hızlı çalışmasını gerektiren fresk resmiyle bu nedenle uzlaşamadığını ve kurumanın daha uzun zaman aldığı yağlı boyaya bu nedenle geçtiğini örnek vermiştir. “İnhibisyon, Semptom ve Anksiyete”² makalesinde cinsel deneyimler karşısında savunmasal işlevi olan obsesyonel davranışların geliştirildiğini söylemiş ve bunların fobik bir karaktere işaret ettiğini belirtmiştir.

O halde mükemmeliyetçiliğin uyumlu olduğu durumlarla ilgili iki seçenekten bahsedilebilir. Performansa etki etmediği ve negatif duygulanım yaratmadığı dolayısıyla Freud’un öngördüğü şekilde patojen özelliği olmadığı durumlar mevcut olduğundan söz edilebilir. Diğer seçenek ise bir üstün gelme, geçme uğraşı olarak mükemmeliyetçiliğin üstbenliğin kontrolünden kaçabilecek ve benlik işlevlerini bozmayacak şekilde meşru alanlara yönelebilmesinden bahsedilebilir. İnhibisyonun eşlik etmediği durumlarda Freud’un suçluluk duygusunun yer almadığı obsesyonel nevrozlardan bahsettiği de unutulmamalıdır.³ Freud’a göre suçluluk duygusunun düzenleyici olmadığı durumlarda benlik kendini cezalandırma işlevi gören yeni kısıtlamalar ve semptomlar geliştirir. Freud bu semptomların, regresyonla güçlendirilmiş, mazoşistik dürtülerin doyumunu sağladığını düşünmektedir (S. Freud vd., 1953).

1.2.3 Üstün Zeka ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki

Üstün zekalı öğrencilerde gözlemlenen mükemmeliyetçilik tutumları Chan (2012) tarafından Pozitif ve Negatif Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılarak araştırılmıştır (Selişık, 2003). Hong Kong, Çin’deki üstün zekalı öğrencilerle yapılan

¹ A.e.

² A.e.

³ A.e.

araştırmada olumlu mükemmeliyetçiliğin yaşam doyumu, olumlu duygulanım ve genel anlamda özyeterliği yordadığı; olumsuz mükemmeliyetçiliğin ise olumsuz duygulanımı yordadığını ortaya konmuştur. Başka bir çalışmada Chan (2012), farklı bir ölçüm yöntemiyle yine uyumlu mükemmeliyetçilerin, öğrenmeye, çabalamaya ve yeni fikirlere açık olan mutluluk, yaşam doyumu ve gelişim odaklı zihin kategorilerinde yüksek skor almış kişiler olduğunu gözlemlemiştir. Uyumsuz mükemmeliyetçilerin ise olumsuz duygulanımı yüksek, hayattan aldıkları tatminin düşük, çabalamaktan çok yeteneğe odaklanmış, değişime direnen sabit bir grup oldukları gözlenmiştir (Chan, 2012).

Mükemmeliyetçiliğin boyutlarını ve üstün zekalı öğrencilerdeki görünümünü değerlendirirken diğer üstün öğrenci popülasyonlarına genellenebilirliği ve zaman içerisindeki gelişimi de göz önünde bulundurulmalıdır. Parker (2002), mükemmeliyetçiliğin gelişiminin farklı sosyal ve kültürel bağlamlarda değişkenlik gösterebileceğini belirtmiştir (Portešová & Urbánek, 2013). Portesova ve Urbanek (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, 2000, 2005 ve 2010 yıllarında aynı okula devam eden matematiksel alanda üstün yetenekli Çek öğrencilerde mükemmeliyetçiliğin görünümü ve boyutlarının zamanla sağlıklı mükemmeliyetçiliğe doğru değiştiği gözlemlenmiştir. Araştırmacılar bu bulguyu öncelikle Çek Cumhuriyeti'nde 2000-2010 arası yapılan sosyal ve eğitimsel reformlara dayandırarak; sonra da prestijli okulların açılması, rekabetçi eğitim ortamı, orta sınıf eğitimi ebeveynlerin sayıca artması ve bu ebeveynlerin mükemmellik talepleri doğrultusunda daha geniş ölçekte tartışmıştır (Portešová & Urbánek, 2013).

Çek örneğine benzer olarak, ABD'deki eğitim politikası da son 20 yılda büyük bir reform geçirmiştir. *No Child Left Behind* (2002) ve daha yakın zamanlı *Race to the Top* (2009, American Recovery and Reinvestment Act) gibi yasalar okulun öğrenci üzerindeki rol ve sorumluluklarına odaklanarak Amerika'nın eğitim kültüründe önemli değişikliklere neden olmuştur (E. L. Mofield & Parker Peters, 2015). Üstün öğrencilerin eğitimi bireyselleştirilmiş olup daha sıkı ve zorlu bir müfredatı gerekli kılarsa da bu tür reformlar ve beraberinde gelen toplumsal bakış öğrenciler üzerinde performans baskısını arttırabilir. Mükemmeliyetçiliğin tanımı, bir standardın

karşılanması veya aşılması gerektiği üzerinedir. Yüksek hedefler belirlemek takdir ya da teşvik edilen bir davranış olsa da, uyumsuz mükemmeliyetçilik gösteren bir öğrencinin benlik değerini bu standartlara ulaşp ulaşmamak üzerinden belirleyebileceği riski de göz önünde bulundurulmalıdır (Speirs Neumeister, 2007) ya da Rimm'in aktardığı üzere (Rimm'den akt. Speirs Neumeister, 2007), sağlıklı mükemmeliyetçilerin, daha zorlu müfredat veya rekabetle karşılaştıklarında sağlıksız mükemmeliyetçiliğe geri dönme riski de tartışılmaya değerdir (E. Mofield vd., 2016). Daha fazlasının istendiği zorlu bir müfredata geçişle birlikte, performansa dönük aşırı beklentilerin öğrencilerdeki mükemmeliyetçi tutumu nasıl dönüştüreceği öğrenciler için önemli bir risk faktörüdür.

Psikanalitik kuramdan edindiğimiz bilgiler üstün zeka ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiye farklı bir bağlamda yaklaşmamıza izin verebilir. Ölümü iki kez kandırdığı için tanrılar tarafından dağın tepesine sonsuza kadar taş yuvarlamaya mahkum bırakılan Sisifos Söyleni bu ilişkiyi kurmada yardımcı olabilir. Etimolojik olarak “çok bilen, bilge” anlamına gelen kelime kökünden türeyen ismin sahibi Sisifos ölümü atlatır fakat bedel olarak Zeus'un gönderdiği kartal tarafından ciğeri her gün parçalanır (ve her gün tekrardan yenilenir) ve kayayı, geri devrileceğini bile bile, zirveye taşımaya devam eder (Camus, 1988). Ölümü ve kastrasyonu atlatarak tanrıları öfkeliendiren Sisifos, kastrasyonu ve ölümü sonsuza kadar tekrar etmeye mahkumdur. Camus'nun de işaret ettiği üzere, ölüm ve kastrasyonun olduğu bu senaryoda, gerek edim gerek eziyetin niteliği olan mazoşizm bir tür ıstırapın libidolaştırılması yoluyla yaşamsallaştırma¹ işlevi görmektedir (Bunker, 1953).

Camus'nun gerçek bilgiyi araması için gönderilen ve öğrenince trajik kaderi başlayan Oedipus'u da örnek gösterdiği gibi², ölümü kandıracak kadar yaşamı seven Sisifos da bir kaya parçasını sonsuza kadar zirveye taşımakla kaderine mahkum bırakılır (Cabrol, 2012). Kaderinin bu nafile işi sonsuza kadar yapmak olduğunu ve

¹ “Sisyphos'u dağın eteğinde bırakıyorum! Kişi yükünü eninde sonunda bulur. Ama Sisyphos, Tanrıları yadsıyan ve kayaları kaldıran üstün sadıklığı öğretir. O da her şeyin iyi olduğu yargısına varır. Bundan böyle, efendisiz olan bu evren ona ne kısır görünür, ne de değersiz. Bu taşın ufacık parçalarının her biri, bu karanlık dağın her madensel parıltısı, tek başına, bir dünya oluşturur. Tepelere doğru tek başına didinmek bile bir insan yüreğini doldurmaya yeter. Sisyphos'u mutlu olarak tasarlamak gerek.” Albert Camus: 1988 **Sisyphos Söyleni** Çev: Tahsin Yücel, İstanbul, Adam Yayıncılık

² A.e.

cezasını erteleyemediğini idrak ettiği bu durumda ise kaderinin günün sonunda neye evrileceği bilgisine hakim olan yazgının kastre etmediği Sisifos'un, Camus mutlu olduğuna kanaat getirir. Yükünü bırakıp dinlenmeyi arzuladığı zirveye çıkan yol, cezasına karşılık taşıdığı kaya parçası, ıslah etmeyi değil eziyeti amaçlayan sadistik ceza nedeniyle dinmeyen suçluluğu, Sisifos'un dünyası haline gelir (Simon, 2007).

1.3 Ahlaki Mazoşizm Kavramının Açıklanması

Freud, dürtü kuramını ölüm ve yaşam dürtüleri olarak yeniden değerlendirdikten sonra mazoşizm kavramını da revize eder. Bastırılmış bilinçdışı duygusunun davranışsal görünümü olarak tanımladığı ahlaki mazoşizm, “Mazoşizmin Ekonomik Problemi”¹ makalesinde tanımladığı üç mazoşizm çeşidinden biridir (Mijolla, 2005).

Sigmund Freud “Mazoşizmin Ekonomik Sorunu”² makalesinde hazzı yaklaştırmak, acıdan uzaklaşmayı kural gösteren haz ilkesini, sadece ruhsal yaşamımızın değil fiziki yaşamımızın da gardiyanı olduğunu belirtmektedir. Her acının yükselen, her hazzın ise düşen bir ritmi olduğu kabulünün sadece cinsel uyarılma açısından doğru olduğunu; bize zevk veren gerginlikler de olduğunu söyleyerek mazoşizm sorununu açıklamaktadır. Uyarılmanın kantatif değil kalitatif düzeyine göre (ki belki burada da uyarılmanın belirleyiciliğinin belirli ritm-patern dizgisi olabileceğini fakat bunu bilmediğimizi belirtir.) yaşam ve ölümü ayırabileceğimizden bahseder. Mazoşizmi bu açıklamalardan sonra üç tip olarak tanımlar: cinsel uyarılıma bağlı, feminen olanın doğasına bağlı ve bir davranış normu olarak mazoşizm. Erotojenik mazoşizmin diğer iki mazoşizm formunun altında olduğunu söyler ve hazzsızlıktan zevk alma durumunun müphem doğasında ve ekonomik sorunsal olarak yarattığı belirsizlikte belli kabuller yapmadan incelenemeyeceğini söyler (S. Freud vd., 1953).

Ahlaki mazoşizmin klinik görünümünde çoğunlukla bilinçdışında bastırılmış bir suçluluk duygusu olduğunu söyler. Feminen mazoşizmin ise en az problematik

¹ A.e.

² A.e.

olan ve en kolay gözlemlenebilen mazoşizm türü olduğunu ifade eder. Mazoşizmin nevroz ya da perversiyon görünümünde ortak noktanın düşlemlerinde eli, ağzı bağlanmış, kırbaçlanan, feci şekilde dövülen, kirletilen, aşağılanan, tümünden itaate zorlanan; bedeninin fiziki bütünlüğüne zarar veriliyorsa da belli bir sınıra ve kurala (yaşamı sonlandırmama; yaşamın gardiyanı olan haz ilkesi) göre zarar verilen küçük, yardıma muhtaç, yaramaz bir çocuk olduğundan bahseder. Tüm bu işkenceleri hakeden küçük çocuğun bir suçluluk duygusu karşısında bu mazoşistik yatırıma izin verdiğini söyler ve kastre edilen bu kadınsı edilgen pozisyonun arkasında infantil masturbasyona bir ceza olarak deneyimlendiğini belirtir. Infantil masturbasyona dair suçluluğu ise ebeveynsel dış kaynaklarından gelen ve kültürel kısıtlamalar olarak yaşamın ilk safhalarında şekil alan üstbenliğin dürtüyü baskılayıcı işlevine değinir. Bu nedenle bilinçdışına bağlı bir ahlakçılıkla ahlaki mazoşizmi ayrı tuttuğunu söyler; ilkinin üstbenliğin acımasızlığı benliğe uygulanan dışarı yansıtılabilmiş ölüm dürtüsünün tezahürü sadizmle alakalı olduğunu; ahlaki mazoşizmin ise benliğin direkt üstbenlikten ya da ebeveynsel otoritelerden cezalandırılma beklentisiyle yani dışarı yansıtılamamış ve ruhsallıkta kalmış ölüm dürtüsüyle alakalı olduğunu söyler. Sadizmin bilince çıkabildiğini fakat kural olarak mazoşizmin davranış dolayımıyla anlaşıldığını ve bilinçdışında kalabildiğini belirtir. Mazoşizm ahlak ve vicdanı bilinçdışı suçluluk duygusuyla özetici bir pozisyona soktuğu müddetçe, ödipal senaryodaki cinsellikten arınmış durum cinsel tonunu korumaya devam eder ve ahlakın asıl yapması gereken şeyi yapamaz hale gelir; cinsellikten arındırılması gereken ahlak cinsel tonunu korumaya devam eder. Feminin ve son kertede erotojenik mazoşizme karşılık ahlaki mazoşizmin ise bir sevgi nesnesinden gelmek zorunda olmadığını; her darbe fırsatında “diğer yanağını çeviren” kişiler olduğunu ekler. Bilince sadizm gibi çıkmaması, ancak bilinçdışı bir suçluluk duygusuyla ilerleyebilir olması ahlaki mazoşizmin ebeveyn imagolarını içeren otorite figürlerine, halk kahramanlarına ve rol modellerine yayılmasına sebep olduğunu söyler. Hatta son kertede yazgıya boyun eğme davranışının mazoşistik bir görünüm alabileceğini, Hollandalı Multatuli [Latince: Multa Tuli; Türkçe: “çok sıkıntı çektim, çok şey

gördüm, geçirdim”]¹ takma adlı yazar Eduard Douwes Dekker’in eserinde “Yazgı” tanrısı yerine “Mantık ve Gereklilik” tanrısını koyduğunu söyleyerek, yazgıya boyun eğmenin getirdiği bilinçdışı hazza işaret eder (S. Freud vd., 1953). Malta Tuli takma adlı yazar ismini bir roma şairi olan Horatius’un şu dizelerinden almıştır:

*Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
Abstinuit venere et vino*

Dizelerin çevirisi şu şekildedir: “Her kim ki yaşamı boyunca bir hedefe, amaca ulaşmak ideali vardır, işte o kişinin genç iken çok sıkıntıya katlanması, çok iş yapması, çok terlemesi, soğuğa direnç göstermesi, kadından ve şaraptan uzak durması gerekir”(Güleç, 2010).

İçe atılan ebeveyn temsilleriyle kurulan üstbenlik ödipal sorunun dolayısıyla bireysel etik anlayışımızın ve ahlakımızın da yerine geçendir². Katı bir üstbenlik karşısında cezalandırılma arzusunun ancak suçluluk duygusu bilinçdışında bastırılmış olduğu zaman devam ettiğini belirten Freud, nevrotik acı çekmenin temelinde de aynı koşul olduğunu söyler ama benliğin mazoşistik yatırımının katı bir üstbenlikten daha fazlası olduğunu da ekler.

Freud’a göre ahlaki mazoşizmin analizinde kadınsı mazoşizm ve son tahlilde erojenik mazoşizm vardır. Katı bir üstbenlik karşısında cezalandırılmadan edinilen haz, ödipal tatmin elde etmek için kullanılır. Benliğin üstbenlikle ilişkisinin erotize edilmesiyle öznenin ebeveynleriyle cinsellikten arındırılmış ilişkisi yeniden cinselleştirilir. Özne bu durumda kendini sonu gelmeyen bir cezalandırmaya maruz bırakır ve ama tüm cezalar mazoşist tatminlere dönüşür. Dürtüsel doyum açısından, ahlaki mazoşizm dışarı yönlendirilememiş bir ölüm dürtüsü olduğu için tehlikelidir (Mijolla, 2005).

André, bedende mazoşizmi incelerken anal erotizmin önemli bir başlangıç noktası olduğunu hatırlatır ve cezalandırmadan yüksek bir haz elde etmenin hangi

¹ Mustafa Güleç (2010) **Sömürgeciliğe Önemli Darbe Vuran Roman: Yayınlanışının 150. Yılında Max Havelaar**, Folklor/Edebiyat

² A.e.

noktada perversiyon hangi noktada nevrozla ilişkili olduğunu sorgular (André, 2000). Bedensel acı odaklı ekstrem yaşantısı olan bir grupta yapılan görüşmeleri aktaran André, hepsinin çocukluğunda ölümle burun buruna gelmiş, ciddi rahatsızlıklar nedeniyle oturmak, yatmak gibi basit konfor eylemlerinden bile hastalıkları nedeniyle mahrum kalmış veya medikal penetrasyonlara (kesilme, şırınga, kan verme gibi saldırgan içerikli tıbbi müdahaleler) maruz kalmış kişiler olduğunu söyler. 1924-2012 yılları arasındaki farklı psikanalitik okullardaki mazoşizm üzerine yayınları inceleyen bir derleme araştırmasında da ortak klinik gözlemin acı veren erken dönem ilişkileri, kendi üzerinde acı denemeleri ya da deneyimleri, istismar eden ebeveyn imgesiyle özdeşim ve narsistik kırılganlık olduğu ortaya konmuştur (Békés vd., 2017). André ekstrem mazoşistik yaşantıları olan aynı kişilerin mazoşistik cinsel eylemleri esnasında orgazm olmadıklarını ve fanteziyi sonradan hatırladıklarında tatmin elde ettiklerini iletir. Bu deneyimlerle mazoşistin öze dönük sadistik eylemindeki ısrarı arasında direkt bağ kurmanın anlayışımızı kolaylaştıracak fakat eksik bir bakış olacağını söyler fakat baştan çıkarıcı bir çocukluk sahnesinin pervert eylemlere dönüşmesi için asıl ne gerektiğini sorgular. Bu kişilerde perversiyon, ilk sahneye dair travmatik etki üzerinde bir zafer kazanmış ve nevrozu iyileştirmiş gibidir çünkü cinselleşmesini sağlamıştır; aynı zamanda acı da sahnelenmiş ve izleri de cinselleştirilmiştir (André, 2000).

Mazoşizmdeki acının cinselleştirilmesi ve yaşamsallaştırılmasını Freud'un torununun makara oyununu üzerinden anlatan André, annenin yokluğunu sembolize eden bir oyunla ortaya koyan çocuğun, bu acı dolu deneyimi tekrarlamasının iki açıklaması olabileceğini söyler. Birincisi, tekrarlama zorlantısı içerisinde cinsel olanın dışında ölüm dürtüsüne dair bir açıklama; ikincisi ise bu acının tekrar sahnelenmesinden haz alınıyor olması ve bu yüzden devam ettirilmesi ya da bu acı üzerinde bir kontrol sağlanmaya çalışılan sembolik düzeyde bir çalışma olmasıdır. Örnek verdiği ekstrem mazoşistik deneyimleri olan kişilerin yaşantılarındaki gibi; gözü acı çeken yere, benliğe dikmek ve bu esnada o edimi uygulayan sadistik eli görmeme arasında paralellik olduğunu söyler. Her ne kadar makara ele geri çekildiğinde annesel kaynaklarla yeniden karşılaşmanın verdiği bir haz varsa da makarayı atmanın (bunun eşdeğer edimi üzerine tükürmek, zarar vermek, nefret etmek

gibi de düşünülebilir der) bir o kadar da sadistik bir edim olduğunu vurgular. Makaranın ucundaki ‘aşkın’, zayıf bir ipliğe bağlı olduğunu da hatırlatarak, nesnenin ancak kaybının nesneyi kurduğunu söyler. Freud’dan alıntılarla “nesneyle her karşılaşmanın nesneyle bir kere daha karşılaşılabilir” olduğunu bu nedenle nesnenin özünde karşılaşılan ve daha en başta “kayıp” bir nesne olduğunu vurgular. Oyunlaştırma yoluyla sembolizasyon çalışmasının, nesnenin “kayıp” olduğu yönündeki doğasına yönelik, nesne var-nesne yok ritmini düzenleyen bir çalışma olduğunu ama mazoşistlerde, nesneyle arasındaki boşluktan doğan arzunun değil boşluğun kendisinin arzulandığını bu nedenle kuramsal olarak ekonomik, pratikte ise negatif terapötik etki problemini oluşturduğunu belirtir (André, 2000).

Ahlaki mazoşizmi analitik süreç ve negatif terapötik etki üzerinden anlatan André, bu eş anlamlı gibi gözüken iki kavramdan ahlaki mazoşizmin bir ‘iyi olmama’ şeklinde var olma hali olduğunu söyler. Darbe aldığı diğer yanağını çeviren öznelerin bu ruhsal acı çekme hallerinden ancak, ciddi bir somatik hastalık gibi, daha yoğun bir acı durumu için vazgeçebileceğini belirtir. Nevrozun da suçluluk duygusuna, nevrozuna dolayısıyla ‘kendi hastalığına’ yapışmasını bu anlamda mazoşistik bir ruhsal konumlama olduğunu söyler (Stekel’den akt. André, 1910). Anahtarlarını orada kaybettiği için değil ama orada bulabileceği için elektrik direği altında arayan adam örneğinde olduğu gibi, analitik süreçte suçluluk duygusunun da bilinçdışı kalmasının mazoşistik konumu koruyan şey olduğunu ifade eder. Seanslar boyunca hayatında hiç birşeyin yolunda gitmediğini, planlarının projelerinin suya düştüğünü ve analitik sürecin buna iyi hiç bir katkısının olmadığını söyleyen hastanın içkin olarak duyduğu cezalandırılma, eziyet edilme isteğinin ve suçluluk duygusunun ancak analist buradaki cinsel tonu yorumlayabildiğinde negatif terapötik etkinin analitik sürecin başarısızlığı olmaktan evrilebileceğini söyler. Çünkü buradaki söz konusu ‘hastalık’ analizanın cinselleşmiş ahlakıdır; bu nedenle fantezi edilen çocuksu elementler barındırır.

Narsisizm’in ekosunda olduğu gibi, narsistik kaynak yetersizlikleri nedeniyle çekilen acıyı “acı çekiyorum öyleyse varım” olarak; mazoşizmin ise “acı çekiyorum öyleyse kefareti ödeyeceğim” olarak bilinçdışında formüle edilebileceğini söyleyen André, Ferenczi’den aktararak “acı çekmek ya da ölümü düşününce, belirsiz

bir ölümü beklemenin yanında intihar göreceli seçilen bir zevktir” sözlerini alıntılar ve nesneyi tekrar bulmaya çalışmaktansa nesneyi kaybetmenin yeğlendiği klinik gözlemini aktarır.

Suçluluk duygusunun kardeşi, hatta sırlanmış bir bilinçdışı zevkle, onu üreten şey olduğunu söyleyen André’nin bu tespiti, Freud’un 1916 tarihli “Psikanalitik Çalışma Işığında Bazı Karakter Tipleri”¹ makalesiyle birlikte düşünülebilir. Makalenin sonunda belirttiği üzere, Nietzsche’nin “Böyle Buyurdu Zerdüş”² “solgun suçlular” üzerinden düşünülebilecek bu kişilerin “suçunun suçluluk duygusu” olduğunu söyler ve kökenlerini iki büyük ödipal suç olan anneyle birlikte olma babayı öldürme olarak tanımlar. Çalıştığı bazı yetişkinlerde ergenlik öncesi hırsızlık, dolandırıcılık hatta bazen kundaklama gibi olayları o dönem ahlaki sınırların henüz oturmamış olabileceğini düşünerek başta önemsemeyen Freud, bu makalede baskın suçluluk duygusunun bir eyleme koyma olarak suçu getirebildiğinden bahsetmiştir; tasarımılanan ezici suçluluk duygusu böylelikle bir sebebe bağlanır (S. Freud vd., 1953). Cezalandırılma ihtiyacının bu noktada cinsiyet temelinden bağımsız olarak her zaman sınırı aşmış fallik bir doyum olduğunu; bu sınırın ise ölümün değil, kastrasyonun sınırı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kastrasyon tasarımılandırılabilir ve göstereni vardır fakat ölümün bir göstereni yoktur.

1.3.1 Ahlaki Mazoşizm ve Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki

Ensest arzusunun gerçekleştirilmesinde, benliğin mazoşistik yatırımının uyumlu gözüktüp ama aslında tüm otoriteyi nasıl reddettiğini ve böylece üstbenliğin doğasını altüst ettiğinden yukarıda bahsedilmektedir. Bu durum, benlik mazoşizmini, iç nesnelerle ensest ilişkisini gizlemeye daha da uygun hale getiren bir ihlal aracı haline getirir (Mijolla, 2005).

Mükemmeliyetçiliğin, performansla etki etmediği ve olumsuz duygulanım yaratmadığı dolayısıyla Freud’un öngördüğü şekilde patojen özelliği olmadığı

¹ Sigmund Freud: (1916) “Some Character Types Met With in the Psycho-Analytic Work”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

² A.e.

durumlar mevcut denilebilir. Anna Freud ergenlerde savunma mekanizmalarını anlatırken ödipal/preödipal savunmalara karşı kategorisinde libidonun nesneden benliğe geri çekilmesinden bahseder. Ergenlik döneminde ebeveyn imgelerinden çekilen libido kaygı ve inhibisyon sebebiyle dış nesnelere yönelemezse benliğe ve üstbenliğe geri yatırıldığını söylemektedir (A. Freud, 1936). Büyükenmeci düşüncelere, insanlar üzerinde tümcül kontrol sağlanan düşlemlere ruhsal alanda neden olabildiği gibi; gerçek hayatta da bir ya da daha fazla alanda şampiyonluk ve üstün başarı olarak klinik bir tablo oluşturduğundan bahseder. Bunun tam tersi, benliğe geri çektiği libidosuyla acı çeken perseküte benliğe sahip ergenin *Hz. İsavari* proporsiyonlarda dünyayı kurtarma düşlemleri; daha psikotik bir seyirde ise puberter uyarımların hipokondriyak endişelere neden olabileceğinden bahseder (A. Freud, 1958).

Diğer bir seçenek olarak üstün gelme, geçme uğraşı olarak mükemmeliyetçiliğin üstbenliğin kontrolünden kaçabilecek ve benlik işlevlerini bozmayacak şekilde meşru alanlara yönelmesinden bahsedebiliriz. İnhibisyonun eşlik etmediği durumlarda Freud'un suçluluk duygusunun yer almadığı obsesyonel nevrozlardan bahsettiği de unutulmamalıdır. Freud'a göre suçluluk duygusunun düzenleyici olmadığı durumlarda benlik kendini cezalandırma işlevi gören yeni kısıtlamalar ve semptomlar geliştirir. Bu semptomlar, regresyonla güçlendirilmiş, mazoşistik dürtülerin doyumunu sağlar (S. Freud vd., 1953). Suçluluk duygusunun bilinçdışında bastırılarak cezalandırmadan haz almayı mümkün kılan ahlaki mazoşizm böylece gerçek doğasını gizler. Düşünme ve performansta mükemmeliyetçi bir tutumla mazoşistik yatırımı güçlendiren bir semptom olarak mükemmeliyetçiliğin bağı bu dolayımında kurulabilir. Mükemmeliyetçilik, Freud'un örnek verdiği suçluluk duygusunun olmadığı obsesyonel nevrozlarda (1926), onun yerine gelen mazoşistik yatırıma hizmet eden semptom veya kısıtlamaların bir görünümü olarak değerlendirilebilir. Kontrol edilemeyecek bir acı çekmenin, kontrol edilebilir ya da daha katlanılabilir bir acıya döndürülmesinin mazoşizmin etkin psikolojik işlevi olduğunu düşünürsek (Békés vd., 2017) mükemmeliyetçi tutum ve hedeflerle ilişkisi bu yönden kurulabilir.

1.3.2 Din, Edebiyat ve Felsefede Ahlaki Mazoşizme Göndermeler

Ahlaki mazoşizmin davranış normlarının dolayımından gözlemlenebileceğini söyleyen Freud'un tespiti takip edildiğinde mitoloji ve yazında mazoşizme dek düşen elementleri bulabiliriz. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi dini anlatılardan örnek olarak verilebilir. Babasız olarak Meryem'den doğan, daha beşikte konuşmaya başlayan ve Yahudilerin kralı olarak çeşitli mucizeler sergileyen İsa'nın Tanrı'ya bağlılığının bir göstergesi olarak korkunç işkenceler, dalga geçilme, aşağılanma ve çarmıha gerilme yazgısına tabii olur (Elliot, 1993; Smit, 2016). Gospeller aracılığıyla günahın karşılığının ölüm olduğunu ("the wages of sin is death", "*günahın bedeli ölümdür.*")¹ ve Hz. İsa'nın tüm insanların günahları için ölümü kabul ettiği bilinir. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi Tanrı'nın planına boyun eğmesi ve günahların bedeli dolayımında açıklanır. Freud'un ahlaki mazoşizmi anlatırken "kimden olursa olsun, her darbeye hazırlıklı olmak ve öteki yanağını çevirmek" örneği; yine Anna Freud'un "Hz. İsavari proporsiyonlarda dünyayı kurtarma büyüklenmecî düşlemleri" Hz. İsa'nın anlatısına denk düşmektedir. Hristiyanlığın ilk yayılışına dair yazdıkları ortak kitap L'ange'de Lardreau ve Jambet (1976), ilk hristiyanlarda radikal bir şekilde olumsuzlanan emeğin, nefret edilen bedenin, cinsel farkın reddinin esas olduğunu söylerler: "Kadın ya da erkek farketmeksizin ilk hristiyanlar, birbirlerine el sürmedikleri erdemli birlikteliklerinde, dilencilik ve haydutlukla geçinirlerdi" (Lardreau & Jambet, 1976). Hz. İsa'nın ardından otorite olarak Kilise, dinin ve cemaatin yaygınlaşabilmesi için cinsel yaşamın gerçekleşmesi ve evliliğin kurumsallaştırılmasını öngörmüş ve cinsel farkın reddini bir bekaret ve erdem anarşisi olarak yasaklamıştır. Emeğin olumsuzlanmasına yönelik ise manastırlarda keşişlik biçimlerini kurarak emeğin saygınlığı temellendirilmiştir. Bedenden nefret ise, İsa gibi yaşayıp onun çektiği acıları çekme/akılda tutmaya dönüştürülmüştür. 15. Yy'da İncil'den sonra en önemli adanma

¹ Peter-Ben Smit: 2016 **Crucifixion? The Reimagination of Crucifixion as Failed Imperial Ritual in Philippians 2:5–11**, Biblical Theology Bulletin

kitaplarından olan *The Imitation of Christ*'ta¹, yazar Thomas à Kempis bu Hz. İsa'nın çilekeş yaşam perhizini detaylandırılır.

Batı dillerinde Jesus Christ olarak geçen Hz. İsa'nın ismindeki Jesus doğum ismi olup, Christ mesihlik, kurtarıcılık ve dolayısıyla yazgısına dair bir statüdür(Kempis & Shirley-Price, 1952). Yazar Philip Pullman'ın yazdığı “Good Man Jesus, Scoundrel Christ”² adlı kurgusal kitapta Jesus ve Christ iki kardeş olarak ele alınır. Meryem'in isimlerinin sırasıyla doğurduğu ikiz kardeşler kontrast karakter özelliklerine sahiptir: Christ çelimsiz, içe kapanık fakat kitabi bilgisi iyi bir karakter ve Meryem'in favori çocuğuyken; Jesus güçlü, kuvvetli ve sakin bir çocuktur. Büyüdükçe Jesus'un sosyal yanını, hitabet ve ahlaki değerlere tutunma şevkini kıskanan Christ, gizemli bir figürün baştan çıkarmaları sonucu Jesus'un her hareketini not edip, kaydetmeye başlar ve çarmıha gerilmesine neden olacak olayların gizli yönlendiricisi olur. Ardından otorite olarak beliren ve Jesus'un yaşamında karşısında durduğu bir ileri yapılanma olarak kiliseye yönelik Christ'ın sözleri şunlar olur: “Trajedi tam olarak burada: bu hikaye anlatılmasaydı kilise olmazdı. Kilise olmadığı taktirde de Jesus unutulurdu.” Bu anlatıda iki kardeş Jesus ve Christ'ın arasındaki ilişkiyi benlik ve üstbenlik ilişkisinin bir modellemesi olarak düşündüğümüz taktirde mazoşistik yatırımın ve ötesinde çileci davranışın ödipal çalışmadaki etkisini de görebiliriz. Babanın eksikliğinde, annenin baştan çıkarmalarına nesne olan çocuğun (ki bu durumda azmettirici ve Meryem'in favori çocuğu olarak Christ, Jesus'dan daha fazla maruz kalıyor.) büyüklenmeci düşlemlerinin mazoşistik yatırımla dengelendiğini ve eyleme koymalarında da bu durumun belirleyiciliğini görürüz. Anna Freud da ergenliğe dair savunmalarda nesneden çekilen libidonun, kaygı ve inhibisyonlar temelli dışarıdaki nesnelere yönelememesi durumunda, döndüğü benlikte büyüklenmeci durumlar yaratıp ve Hz. *İsavari* [‘Christ-like’ (A. Freud, 1958)] düşlemler kurma durumundaki klinik tabloyu benzer şekilde betimler.

Çilekeş yaşam perhizi tamlamasına, Nietzsche'nin Ahlakın Soykütüğü Üzerine'de çileci ideallerin anlamını tartışırken rastlarız. Nietzsche çileci idealleri,

¹ Thomas à Kempin, Leo Shirley-Price: 1952 **The Imitation of Christ**, London, Penguin Books

² Philip Pullman: 2010 **Good Man Jesus and the Scoundrel Christ**, New York, Canongate

düşünme üzerine düşünen filozof kişilerinin de her insan gibi güç istencinde olduğunu ve bu güç istençlerini kontrol etmek amaçlı kişilerce benimsendiğini savunur. Güç istencini dengelemek ve kontrol etmek için çileci idealleri bir maske gibi kullandığını söyleyen Nietzsche, çileci bir rahibin incelemesini yaparak çileci idealin anlamını kavramaya çalışır. Acının bir çileci rahip için tek haz kaynağı olduğunu, ancak zayıflayıp, yoksun kalıp bu acıya maruz kaldığında kendisini savunup var edebildiğini söyler. Çileci rahip, hayır ve şeri [Kitabın 1. Bölümünde tanıttığı üzere: “Hayır ve Şer”, “İyi ve Kötü” (F. Nietzsche, 2003)] keyfi olarak eğip büken güçsüz ve hasta insanlarına liderlik eder. İyiyi ve kötüyü kendisine göre tanımlayan sürünün asıl amacı, kendisine göre daha sağlıklı ve güçlü olan insanlara karşı hıncını ifade edebilmektir. Aynı sürüsü gibi güçlü insanların mutluluğuna dahi tahammül edemeyen, kurnaz, sabırlı, sinsi olan çileci rahip günah, suç ve lanet gibi kavramları iyileştirme enstrümanı olarak kullanır sonuç olarak iyileştirmeye çalışırken dahi bozar. Sonuç olarak sürünün lideri olarak hınç duygusunun yer değiştirmesini sağlar ve sürüye kendilerini suçlayıp cezalandırmalarını öğütler, hınç duygusunu sürüye döndürür (F. Nietzsche, 2003). Freud’un da Mazoşizmin Ekonomik Sorunu adlı makalesinin sonunda tartıştığı üzere, sadizmin üstbenlikten de önce dış dünyada hatta kültürel kodlarla baskılanması ve hayatta egzersiz edilememesini benliğe yönlendirilen ölüm dürtüsü olarak mazoşizmin oluşum kanallarından biri olarak tanır (S. Freud vd., 1953). Nietzsche de çileci idealler tartışmasının sonunda çileci ideallerin asıl amacının acı değil, acıya anlam kazandırmak olduğundan bahseder. Herhangi bir bağlamda insan için anlamsızlık tercih edilebilir değildir, kötü anlamı seçmek tek seçenek olsa dahi. O nedenle güçsüz hasta insanların dahi “hiç”i istemeyi, hiç bişey istememeye yeğlediklerini söyler (F. Nietzsche, 2003).

Aynı zamanda Nietzsche’nin bir kitabının da ismi olan Ecce Homo, 15. Ve 17. Yüzyıllar arasında batıda sanata egemen bir temadır. İsa’nın çarmıha gerildiği vakitte Roma valisi olan Pontius Pilate’nin, İsa’nın yargılanmasını isteyen halka söylediği sözlerden ileri gelir ve “İşte İnsan!” (Behold the man!) anlamına gelir. Peygamberlik iddiası ve yarattığı mucizelerine karşılık yargılanan İsa’nın öyküsel bir betimlemesini sunan tablolarla İsa genellikle dalga geçilmiş, aşağılanmış, kırbaçlanmış haliyle resmedilmiştir. Vali yargılanma sebebi olan peygamberlik ve mucize yarattığı

yönündeki iddiaların, İsa'nın bu aşağılanmış ve eziyet edilmiş haliyle kontrast olduğunu, uyuşmadığını altını çizmek için uyarı niteliğindeki sözleri halka iletir (Gill, 2000). İsa hakkındaki suçlamalar ve yargılanması isteği üstün eylemlerinden ileri gelmektedir ki bu İsa'nın doğumundan itibaren yazgısıdır. Ferenczi de aktardığı “bilge bebek” düşünde beşiğinden tüm aileye parmak sallayan ve bilgelik taslayan bebek imgesinden bahseder. Özneyi vaktinden önce büyüten ruhsal travma, bebeği beşikten bilgelik dağıtmak suretiyle büyüklerin büyüğü olma ve yeteneklerinin ötesi bir performans göstermek zorunda bırakmaktadır (Mészáros, 2014). Hz. İsa'nın dini kaynaklarda aktarılan doğum hikayesine dair beşikte konuştuğu anektodlar da bu bebek imgesi ile birlikte düşünülebilir.

Brintnall 2012 tarihli kitabında acı çeken erkek bedeninin nasıl bir kurtarıcı figüre dönüştüğüyle ilgili inceleme kitabında, Hollywood aktörlerinden örnek vererek güçlü aksiyon filmi yıldızlarını hikaye boyunca acı ve şiddete maruz bırakırken bir yandan da onları erotize etme trendinden bahseder. Francis Bacon'ın Ecce Homo resimlerini örnek göstererek ten ve beden arasındaki ayrıma dikkat çeken Brintnall, kurtulma ve yeniden dirilme ile sonlanan çarmıh hikayesindeki acı içindeki erkek bedeninin nasıl kültüre sızıp maskülen söylemi güçlendirdiğini tartışır (Brintnall, 2011).

1.4 Ergenlik Döneminde Entelektüel Süreçler ve Ahlaki Mazoşizm

1.4.1 Ergenlik Döneminin Açıklanması

Ergenlik, yaşanan fiziksel dönüşümlerle bireyin cinselleşen bir bedene sahip olduğu ve bu duruma ruhsal olarak uyum sağladığı bir gelişim dönemdir. Türk Dil Kurumu ergen sözcüğünü “döl verebilecek duruma gelmiş olan, erin, yeni yetme, akil baliğ, baliğ”¹ olarak tanımlar. Üreme kapasitesine erecek şekilde olgunlaşmak Türkçe’de erinleşmek olarak kullanılırken, Batı dillerinde karşılığı *puberty* olan erinlik, Latince’de anlamı “kıllarla kaplanmak” olan *pubescere* kelimesinden

¹ 1 Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük: Ergen Kelimesi (Çevrimiçi) <https://sozluk.gov.tr/>

türemiştir (Parman, 2008). Üreme kapasitesine ermek, yüzeyde ve içeride katedilen çocukluğu vurgular. Psikoseksüel gelişiminin genital evresinde olan ergen artık çocuk değildir; bu nedenle ergenlik çocuksu arzuların kısmen terkedilip yeni bir kimliğin inşa edildiği dönemdir. Aynı zamanda üreme kapasitesine erecek kadar olgunlaşmış ergen, bu sürece ruhsal uyumlanması esnasında çocukluğundan farklı düşünme süreçlerini de kullanmaya başlar. Ödipal çatışmayla yeniden meşgul olmaya başlayan ergenin dış dünyaya karşı duyduğu ilgi ve merakta bir canlanma olur, değişken süreli ve konulu ilgi alanları edinir. Bölme, idealleştirme mekanizmaları döneme özgü olarak tekrar ortaya çıkar. Homojen gruplar halinde bir araya gelme eğiliminde olan ergenlerin bu gruplarında kıyafet ve dil ortak bir görünüm alır. Diğerleri gruptan dışlanır, bazen çeteleşilir ve kişiliklerinin henüz entegre edemedikleri kısımları grup dışındakilere yansıtılır, alay edilir hatta saldırı nesnesi haline getirilir (Youell, 2015).

Freud, yazılarında ergenliğin erinlik boyutunu temel alarak genitaliteyi vurgular. Cinsellik Üzerine Üç Deneme’de erinliğe ulaşmayla latent dönemin bittiğini söyleyen Freud, dürtü doyumunun artık kısmi erotojen bölgelerden genital bölgeye aktarıldığını söyler ve genital cinselliğin ön plana çıktığından bahseder (S. Freud vd., 1953). 1914 tarihli babaya duyulan ikircikli duyguların okulda öğretmen ve otoritelere yansıtıldığını “Okul Çocuğunun Psikolojisi”¹ adlı yazısında büyüme problemini, Oedipus çatışmasının bir devamı olarak ele almak gerektiğini söyler(S. Freud vd., 1953).

Büyümenin doğasında saldırganlık olduğunu söyleyen Winnicott da sürecin temel başlatıcısı olarak erinliği (puberty) kabul eder (Mijolla, 2005). Benliğin alt benlikteki bu uyanışa nasıl cevap vereceği, erinliğin yol açtığı değişimlerin ruhsal olarak nasıl hazmedileceği ve kimliğe nasıl ekleneceği ise ergenlik sürecini kapsar. Yalnızlığı ergene yaklaşımında temel bir öge olarak vurgulayan Winnicott, bir çocuk haz/hazsızlık ilkesi yerini gerçeklik ilkesine bırakana kadar nasıl yalnızsa, henüz yetişkin dünyasına ait olmayan ergenin de yalnız olduğunu söyler ve bunu kimliğini bulmak için önemli olduğunu ekler (Parman, 2017). Winnicott’ın varoluşsal temelde

¹ Sigmund Freud: (1914) “Some Reflections on Schoolboy Psychology”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

bahsettiği bu yalnızlığı ergen karşılıklı bir anlaşmaya varmak ve boyun eğmek arasındaki farkı anlayana dek kümelenmiş halde, bir araya gelmiş yalnız ergenlerle deneyimler (Abram, 2007).

Yalnızlığı içinde ve çocukluğunun ertesinde kimliğini kurmak için savaşıyan ergen, anne baba imgelerini de geride bırakır, kendisinden önceki kültürel birikimi de yadsır. Bu nedenle meydan okuma ve mutabık olma arasında uçları arasında gidip gelir (Parman, 2017). Anna Freud’a göre ise ergen kendini evrenin merkezinde sanacak kadar sıkı bir benmerkezciliğe sahiptir hem de hayatında bir daha olmayacağı kadar özverili ve adanmış davranmaya hazır hissedebilir. Genital cinselliğin imkan sağladığı şekilde ötekinin farkedilmesi, tutkulu aşk ilişkilerinin ve ayrılıkların yaşanmasını sağlayacaktır. Ergen bu dönemde kalabalığa karışma ve yalnız kalma, idealize ettiği lidere körü körüne bağlanma ve tüm otoritelere başkaldırma davranışları arasında da gidip gelir (A. Freud, 1936).

Psikanalitik literatür genel olarak ergenlik döneminin bu iki kutupluluğuna işaret etmektedir. Latent dönem sonrası uyanan çocuksu cinsel dürtüler ve orgazmın keşfedilmesi ile genital cinselliğin öne çıkması ödipal çatışmaları tekrar sahneye getirir. Ebeveyn ile birleşme arzusu artık bunu gerçekleştirebilecek bir bedende birleşmesi sebebiyle ergen için tehlikeli bir hal alır. Bunun yanı sıra ergen ebeveynlerin katline dair düşlemleriyle bağlantılı saldırgan dürtülerle de yüzleşmelidir. Anna Freud bu iki kutupluluğu dürtüler ve savunmalar arasında, Evelyn Kestenberg özdeşimler ve kimlik edinme sürecinde, Philippe Jeammet nesne libidosu ve narsisistik libido arasında, Philippe Gutton ise hedefinin izini unutturan güçlü cinsel değişim olan “erinlik” ile ideal arayışında olan “ergenlik” arasında kurar (Akt. Mijolla, 2005).

Kişilik gelişiminin tüm diğer evrelerinde olduğu gibi, ruhsal sınavlarıyla ergenlik de belli bir yaş referansı ile sınırlandırılmaz. Blos’a göre ergenlik süreci beş evrede gerçekleşir fakat ergenin dürtüleri ve benliği arasında gösterdiği ilerleme ve gerilemeleriyle karakterize, bazen konudan ayrılarak bazen de gerileyerek tamamlanan bir dönemdir. Bu yönden ruhsal hareketliliğin olağanüstü bir esnekliğe sahip olduğu bir dönem olduğunu ve nasıl başladığından bağımsız olarak tamamlandığını vurgular.

Bu salınımların mümkün kıldığı kimlik edinme ergen için yaşanması zorunlu bir süreçtir. Çocuksu tümgüçlülüğe veda eden ergen idealize edilmiş taraflarını da kaybeder, çocukluğun libidinal nesneleri yerine dışarıda yeni yatırım nesneleri arayışına girer. Ergenlik süreci bu nedenle ergenin kendi yetersizlikleriyle de yüzleştiği, sınırlarını öğrendiği bir dönemdir (Ladame, 2018).

1.4.2 Ergenlik Dönemi ve Savunma Süreçleri

Geçirilen fiziksel değişimler karşısında ergenlik süreci başlar. Ödipal senaryo artık bunu gerçekleştirebilecek bir bedenle birleşmesi sebebiyle tehlikeli bir hal almıştır. Dolayısıyla bu süreçte ergen, çocuksu arzularını kısmen terkedip kendisine yeni bir kimlik inşa etmek durumundadır. Bir inşa ve yeniden değerlendirme süreci olarak ergenlik ödipal arzular karşısında savunmasal ruhsal örgütlenmenin güçlendiği bir dönemdir. Anne ve babaya dair düşlemlerin bu emrivaki fiziksel değişikliğin karşısında revizyonu söz konusudur. Ergen bu değişim ve sonuçları karşısında uyum gösterir, karşı koyar ya da daha patolojik bir görünüm olarak ruhsallığa entegre edilemeyen cinselleşen beden hastalanabilir. Dürtüleri, ödipal senaryoyu ve cinselleşen bedeni kontrol etme amaçlı olan savunmasal örgütlenmeler bazen katı bir görünüm alabilir sadece haz almanın önünde değil fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasının bile engelleyicisi olabilir.

Geçirilen değişiklikler anatomik bedende başlar fakat ergen için asıl sınav bilinçdışındaki beden imgesinin uğramak zorunda olduğu değişikliklerdir. Çocuksu beden, öznenin bu değişiklikler öncesindeki arzusunun koordinatlarıyla, yasak ve zorunluluklarla ebeveyn imagolarını birleştiren bir bedendir. Erinliğin sahneye çıkmasıyla biseksüalite son bulur ve ödipal senaryo tekrar sahneye gelir; anne ve babaya dair enstest düşlemler revize edilir. Fizyolojik değişikliklerin bilinçdışı beden imgesi ve dolayısıyla enstestsel düşlemler üzerindeki etkisi, benliğin bir takım savunma düzeneklerini harekete geçirir. Savunma süreçlerinin katılığı ve karmaşıklığı benliğin bu değişiklikleri ne kadar tehdit edici algıladığıyla doğru orantılıdır (Parman, 2008).

Savunma süreçlerinin doğası üzerine düşünmek için Freud'un libidoyu nasıl tanımladığına bakmak faydalı olacaktır. Freud'un "baskı uygulayan bir güç olarak

oluşmuş cinsel dürtünün enerjisi” olarak tanımladığı libido, bir kısmı nesne libidosu olarak dış nesnelere yönelen; bir kısmı da benlik libidosu diğer ismiyle narsistik libido olarak kendi benliğine yatırılan bir ruhsal ekonomi ögesidir (Parman, 2008). Nesne libidosu ve narsistik libido birbirini bu ekonomide dengeler; birinin yatırıldığı miktarda diğerinin tüketilmesi söz konusudur. Yaşamın başlangıcında hayatta kalabilmek için narsistik libidonun hüküm sürdüğü söylenebilir fakat sonraları her ne kadar dış nesnelere yönelse de benliğin devamlılığı için libidonun narsistik yatırımları belli bir düzeyde korunur (S. Freud vd., 1953)¹. Nesneye libido yatırılmasıyla ve libidonun nesneden geri çekilmesi üzerine libido üzerindeki kuramını yaşam ve ölüm dürtüleri olarak kuramında toplamıştır. Ergenlikte geri gelen ödipal senaryo bu noktada nesneye libidinal yatırım ve nesneden libidonun çekilmesi ve yok edilmesinin senaryosudur, yani yaşam ve ölüm dürtüsünün ve bu dürtülerle ne yapacağını.

Anna Freud ergendeki savunma düzeneklerini ödipal/preödipal bağlarla karşı savunmalar ve bu savunmalar işe yaramadığında başvuru dürtülere karşı savunmalar olarak iki başlıkta toplarlar. Ödipal/preödipal bağlara karşı savunmalar başlığında libidonun yeni nesnelere yönelmesi, tam tersi duygulanıma çevrilmesi, benliğe geri gönmesi ve regrese olmaktan bahseder. Bu savunmalar işe yaramadığında ise yaşam ve ölüm dürtüleriyle nasıl başa çıkacağına dair savunmalar olduğundan bahseder; çileci ve uzlaşmayan ergen klinik tablolarını tanımlar. Dürtüsel eylemi ve erinsel değişiklik karşısında savunmalarını güçlendiren çileci ergenden bahsederken ödipal ve preödipal nesne ilişkilerine yönelik savunmalar amacına ulaşmadığında ve yetersiz kaldığında, çileci kontrol davranışının dağılma karşısında başvuru bir klinik tablo olduğunu söyler. Çileci davranışta sadece ödipal, preödipal nesne ilişkileri değil her türlü dürtüsel uyarılının sonucu olarak haz, saldırganlık ve hatta yemek, uyku, beden sağlığı gibi fizyolojik ihtiyaçlar gibi yaşamsal kaynaklardan geri çekilme durumundan bahseder (A. Freud, 1958). Alt benliğin bunaltıcı baskısı karşısında aynı katı bir ebeveyn gibi ‘*yapamazsın*’ diyen benlik olduğundan söz eden Anna Freud, bu çatışmanın ortaya çıkardığı yoğun kaygının, yasak hazlar ya da yaşamsal kaynaklar

¹ Sigmund Freud: (1914) “On Narcism: An Introduction”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

ayrımı yapmadan her türlü hazdan geri çekilme davranışına sebep olduğunu söyler (Ladame, 2018). Çileci ergen davranışı histeri, obsesyon ya da fobide gözlemlenen tipik nevrotik düzeyde inkar davranışından farklıdır çünkü buradaki bastırma bir uzlaşma alanı sunmaz ve Anna Freud da çileci ergeni nevrotik düzeyde kabul etmez; savunma püberter uyarılıma ve dolayısıyla benliğe dönük olduğundan benlik için tehlikeli patolojilere neden olabileceğini söyler.

Anna Freud'un ödipal/preödipal savunmalar işe yaramadığında dürtülere karşı kullanıldığını söylediği çilecilik gibi savunmalar, ergenin narsistik kaynak ve dayanakları üzerine düşünmeyi de gerektirir. Biseksüeliteden ve anne-baba ideallerinden vazgeçilip, dış nesnelere ve ben ideallerine yönelen ergenin narsistik pozisyonu değişim halindedir. Narsistik pozisyondaki bu değişikliğin ergenlik sürecinde daha yavaş ve daha uzun diziler halinde gerçekleştiğini söyleyen André Green'e göre nesne ilişkilerinde anlamlı değişimlerin olması için öncelikli olarak ergenin narsistik kaynaklarının revizyonunu gerektirir. Nesne ilişkilerinin değişimi ancak benlik temelleri sağlamlaştırılarak narsistik düzenlemeler yapıldığında mümkün olabilir (Emmanuelli & Azoulay, 2009). Anna Freud'un savunmaları iki kategoride incelemesi ödipal çalışmanın narsistik dayanakların yetersizliğiyle kirlenip kirlenmediği kategoriler ve buna yönelik savunmasal örgütlenmeler olarak düşünülebilir.

Ödipal senaryonun bir diğer boyutu ise rakip ebeveynin katline yönelik saldırgan düşümlere ilişkindir dolayısıyla ergenlik süreci babaya yönelik öldürme arzusunun işlenebilmesini de kapsar. Nasıl aşk ilişkilerinde mutlu olmak anneye ve kız kardeşe duyulan enestüel düşümlerin aşılmasıyla ilişkiliyse, anlamlı arkadaşlıklar kurabilmek ve mutlu olmak da babaya duyulan saygının ardındaki öldürme arzusunun ruhsal olarak çalışılabilmiş olmasıyla ilişkilidir. Ödipal karmaşanın çözümünde ödipal rakip karşısında bir boyun eğme şekli olan edilgen kadınsı konum terkedilip baba figürüyle de rekabete girebilecek konumda olmak gerekir, ayrıca babayı baştan çıkarmaktan da vazgeçilmiş olunur. Babasal figürün gerçekte ya da düşlemde nasıl içselleştirildiği ergenlikte tekrar ortaya çıkacak bu ödipal rakibe yönelik savunmaları da belirleyecektir. Örneğin yoğun olarak zulmedici bir nesne olarak içselleştirilmiş bir

baba figürü, çocuğa ergenlikte mazoşistik nitelik kazanacak olan büyük bir cezalandırılma ihtiyacı doğuran kadınsı bir edilgen konum dayatmış olur (Houzel, 2006). Ergenlik süreci bu nedenle çocuğun ebeveyni katletme arzularına da güç katar ve ergen eylemleriyle baba figürüyle olan ruhsal çalışmasını da ergenlik süresince tamamlar.

Çilecilik nasıl beden düzeyinde dürtüsel uyarılımı kontrol etmeyi amaçlayan bir savunma ise, entelektüelizasyon da düşünce alanındaki dürtüsel uyarılımı kontrol etmeyi amaçlayan bir savunma mekanizmasının ifadesidir (A. Freud, 1936). Sigmund Freud, Sıçan Adam (1909)¹ vakasında entelektüelizasyonu '*düşünme eyleminin cinselleşmesi*' olarak tanımlar: "Normalde düşüncenin içeriğine ve o düşünce çizgisinin sonuna varmaktan elde edilen cinsel tatmin, düşünme eyleminin kendisine kayar ve düşünme eyleminin kendisi cinsel bir tatmin sağlar" (S. Freud vd., 1953). Obsesifler takıntılı temsillerin üstesinden gelmek ve dürtüsel uyarımlarını kontrol etmek için entelektüelleştirmeyi kullanırlar. Yoğun ama bir o kadar da boş bir entelektüel faaliyette tutunup, hayati bir önem taşırmışçasına zorlantılı bir inceleme ve spekülasyona maruz bırakırlar (Mijolla, 2005). Freud, Sıçan Adam vakasının ardından 1910'da entelektüelizasyonun savunmasal işlevine dair Leonardo da Vinci incelemesinde² şunu eklemiştir: "Duygulanımlarını kontrol etmiş ve araştırmaya olan ilgisine yöneltmiştir. Sevmek ya da nefret etmek bir yana, birşeyi neden ve nasıl sevdiğini ya da nefret ettiği sorusuyla daha meşgul olmuştur" (S. Freud vd., 1953). Freud, obsesif vakalarda görülen türde entelektüelizasyonun kendi başına hiçbir şekilde entelektüel seviyenin bir göstergesi olamayacağını söyler. Entelektüelizasyon ona göre yüceltmeden çok idealleştirmeye ilişkin bir savunmadır: Benlik ve Altbenlik makalesinde (1923)³ benliğin ödipal karmaşaya etkin bir çözüm getirememesinin zamanında altbenlikle olan çatışmasının, üstbenliğin oluşumuyla oraya transfer olacağını söylemiştir. "Bir zamanlar zihnin en derin katmanlarında başlayan ve seri yüceltmelerle ve özdeşleşme yoluyla sona erdirilemeyen savaş, Kaulbach'ın

¹ A.e.

² A.e.

³ Sigmund Freud: (1923) "**The Ego and the Id**", **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

resmindeki Hunlar Savaşı gibi daha yüksek bir bölgede, göklerde devam ediyor olacaktır" (S. Freud vd., 1953).

Freud'un hastaları düşüncelerini baskılayabilen ya da nevrotik düzeyde kalarak obsesif çaba ile üstesinden gelebilen yetişkin vakalar iken, Anna Freud ergen vakalarında entelektüelizasyonu eğitim dolayımında düşünür. Puberter uyarılmalara dolayısıyla cinselleşmeye yönelik ergenin algıladığı şeyi soyut düşünceye çevirmesinin ergen entelektüelizasyonunun bir göstergesi olduğunu söyler. Entelektüelize eden ergen yeni kimlikliğinin taleplerine ilişkin algısını dış dünyaya taşır ve dürtülerine hakim olma çabasıyla entelektüel bir dile çevirir (A. Freud, 1958). Anna Freud, dürtüsel yaşamın entelektüelleştirme sürecine götüren duygulanım, dürtü ve temsilleri arasındaki bağlantılara atıfta bulunur ve dürtülerin bilinçte ele alınabilecek fikirlerle birleştirilerek kontrol edildiğini söyler. Akılla dürtülere hakim olma çalışması benliğin ve hatta insanın en arkaik ve gerekli olup kaygı dolu duyusal deneyimlere anlam veren bir sembolleştirme işlevi de görür (Houssier, 2016). Bu durumda S. Freud'a nazaran A. Freud'un entelektüelizasyonu idealizasyondan çok yüceltme gibi ele aldığını söyleyebiliriz. Melanie Klein düşüncenin gelişimine çok daha küçük yaşlarda çalıştığı özellikle psikoz vakalarında simge oluşumu olarak yaklaşmıştır ve düşüncenin işlevine dair kliniğinden hareketle başka bir katkıda bulunmuştur (Houzel, 2006). Düşüncüyü önceleyen simgenin oluşumunu bir nesneye olan libidinal yatırımın, bu nesneye yakın veya uzak temsillere simgeleştirme yoluyla uzaklaşabilmesi olarak görmüştür, öğrenme bozukluklarını da nesneye olan yatırım ve nesne dışı temsillere libidinal yatırımı kaydırmak suretiyle mesafe oluşturamaması üzerinden tanımlamıştır (Klein, 1931). Klein'ın öğrencisi olan Bion ise, nesneyi çocuğun yalnızca ölüm dürtüsüne dair yansıtmasını taşımakla sınırlı olmayan; rahim dışı ve içi ilkel bedensel duyumlara dair ruhsal yaşantıları dönüştüren nesne ilişkisinin düşünce oluşumuna kaynaklık ettiğini söyler. Bu ilkel bedensel duyum kaynaklı ruhsal yaşantıları deneyimleyen bebek ve annesini kapsanan-kapsayan çifti olarak tarifler. Bebeğin ilettiği beta unsurlarını anne anlam ve tutarlılık içeren alfa yaşantılarına dönüştürür (Parman, 2006). Bion nesneye daha etkin bir rol vererek nesneye olan bağımlılığın hayati bir önem taşıdığını söyler. Klein'ın tedavi ettiği çocuk hastalar ona erken benliğin narsistik olarak kırılğan ve dayanaklardan henüz yoksun ve ölüm

içgüdüleriyle tehdit edilen bir yapı olduğunu bulgusunu nasıl duyurduysa, Klein'in çalışmasını ileriye taşıyan Bion'un da tedavi ettiği psikotik hastalar, ve hatta savaşta bulunmuş bir asker olarak travmatik deneyimleri (Souter, 2010), bebeğin ruhsal yaşantılara dair tutarlık ve sentezleyip sürdürme yetisini ancak kapsayan-kapsanan ilişkisinde şekilleneceğini söyletmiştir. Bion, Klein'in simgesi yerine alfa unsurları koyar ve bu unsurların düşüncenin öncüsü olduğunu söyler ve doğuştan varolan bebeğin *önkavramaları* (preconception) sonucu ortaya çıkan *gerçekleşmeleri* (realization) sonucunda düşüncenin oluşabildiğini söyler. Aynı memeyi bekleyen bebeğin memeye ulaşması sonucu karşılanan dürtüsel ihtiyacını kavraması gibi; Bion düşünceyi "engellenmeye katlanabilme" sürecinin ürünü olarak tanımlar. Bu tanım düşüncenin, yokluğa katlanıldığı taktirde gerçekleştiğini söyleyen Freud'un savını destekler niteliktedir fakat Bion nesnenin yokluğunun şiddetinin düşünceye değil, kötü bir nesne deneyimine ve perseküsyona da neden olabileceğini söyler. Winnicott'ın bakım ortamındaki çarpma deneyimlerinin vaktinden çok erken ya da çok şiddetli olması taktirde travmatize edici; bebeğin tahammül edebileceği şiddet ve aralıklarda geldiğinde ise benliği güçlendirici olduğunu söylemesi gibi (Abram, 2007) Bion da *kavrama* deneyimleriyle öncelikle gerçekleşmiş nesnenin tolere edilebilir yokluğunda düşüncenin oluşabileceğini söyler. Kavrama somut basamağından, kavram soyut basamağına geçiş gibi; düşünce de bu seyirde giderek duygu izlenimlerinden arınır ve özne nesnenin yokluğuna katlanabildiği sürece mantıksal ve matematiksel soyutlamalara doğru uzayacak şekilde düşünce değişir ve gelişir (Houzel, 2006). Freud'dan Bion'a psikanalitik kuram da düşünceyle yapılanlardan düşüncenin öncelikle nasıl oluştuğuna dair klinik katkılarla genişlediği düşünülürse, düşünme eylemi ve düşünceyle yapılan bir savunma olarak entelektüelizasyonun da gerçek işlevi hangi ruhsal yapıya nasıl bir işlev sağladığı üzerinden anlaşılabilir.

1.5 Araştırmanın Hipotezleri

1.5.1 Kavramsal Hipotezler

- 1) Üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin uyarımlar karşısında düşünceye aşırı yatırım yaparak kontrol etmesi beklenmektedir.

- 2) Üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin kastrasyon endişesiyle mazoşistik temada yanıtlar vererek baş etmesi beklenmektedir.

1.5.2 İşlemsel Hipotezler

1a) Üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin T.R.I. formülünde afektif dünyalarının baskın çıkması ($K < C$) yanında RC yüzdesinin yaş grup normlarına göre yüksek olması, pastel kartlar 8. 9. Ve 10. kartlarda formun baskın olduğu yanıtlarla entelektüel süreçlere yatırım yaparak kontrol etmesi beklenmektedir.

1b) Üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin Tematik Algı Testi'nde depresif pozisyona dair bilgi veren 3BM'de ve kendi başına kalma kapasitesi hakkında bilgi veren 12BG ve 13B kartlarında narsistik yatırımların öne çıktığı (CN) yanıtlar vermesi beklenmektedir.

2a) Üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin Rorschach testinde yapısal boyutuna göre iki taraflı yapı gösteren 2. 3. 7. Ve 9. kartlarda mazoşistik temanın ön plana çıktığı yanıtlar vermesi beklenmektedir.

2b) Üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin Tematik Algı Testi'nde yetersizlik duyguları hakkında bilgi veren 1. Kartta algının bozulması kategorisinde yanıt vermesi (E1) ve 2. kartta ödipal üçgeni kurmakta zorlanması; ve bu kartlarda mazoşistik temada yanıt vermesi beklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1 Katılımcılar

Çalışma kapsamında hepsinin yaşı 16 olan; 10 yaşından önce üstün potansiyelliliği ya psikometrik ölçümlerle tanılanmış ya da yaşlıtlarına nazaran üstün performansı nedeniyle akademik, sanatsal, sözel, mantıksal, matematiksel alanlarda yönlendirmelerde bulunulmuş ergenlerin ruhsallığını projektif değerlendirme yöntemleri kullanarak anlamak hedeflenmiştir. Öğrencilerin hepsi İstanbul'da aynı dönem bir özel lise girişli olup; bu öğrenciler içerisinde üstün potansiyelli öğrencilerde, literatürde gözlemlendiği üzere, mükemmeliyetçilik örüntülerinden yüksek mükemmeliyetçilik puanları olan öğrenciler seçilmiştir.

2.2 Veri Toplama Araçları

2.2.1 Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği

Araştırmaya katılan ergenlerin mükemmeliyetçilik tutumları Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği tarafından belirlenmiştir. Hewitt ve Flett (Hewitt & Flett, 1991) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin Türkiye örnekleminde güvenilirlik ve geçerlilik çalışması Oral (Oral, 1999) tarafından yapılmıştır. 45 maddeden oluşan bu ölçekte katılımcılardan “kesinlikle katılmıyorum”dan “kesinlikle katılıyorum”a kadar değişen 7’li Likert tipi bir ölçekte maddeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Ölçeğin Türkçe versiyonunda kendine yönelik mükemmeliyetçilik (1, 6, 7, 8, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 26, 28, 29, 30, 38, 32, 34, 36, 40 ve 42. Maddeler), ötekine yönelik mükemmeliyetçilik (2, 3, 4, 10, 19, 24, 34, 38, 43 ve 45. maddeler) ve sosyal olarak belirlenmiş olarak mükemmeliyetçilik (5, 9, 11, 13, 18, 21, 25, 27, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 44. Maddeler) olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar olumsuz mükemmeliyetçi tutumu göstermektedir. Ahlaki mazoşizm kapsamında ele alınan mükemmeliyetçilik tutumu, literatürde tartışılan bulgular göz önünde bulundurularak, kendine yönelik ve

ötekine yönelik alt ölçeklerin toplamından 125 kesme puanı ve üzerindeki 6 katılımcının projektif test bulgularıyla değerlendirilmiştir.

2.2.2 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu formda, katılımcıların araştırma ile ilgili bilgilendirilmelerini sağlayacak kısa bir açıklama ve onay yazısı bulunmaktadır. Bu form, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı seçen katılımcılara ve velilerine imzalatılmıştır.

2.2.3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Ergen bireyin akademik geçmişini öğrenmek, aile bireylerini tanımak, ailenin ve ergen bireyin akademik faaliyet üzerindeki tutumunu değerlendirmek amaçlı yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler genel anlamda ergenin akademik geçmişini ve bu süreci anlatmasını dolayısıyla aile ve ergen bireyi bu dolayımında tanımayı kolaylaştırmaktadır.

2.2.4 Rorschach Testi

Rorschach testi, 1921 yılında Hermann Rorschach tarafından geliştirilen projektif bir testtir. Üzerinde mürekkep lekeleri olan 10 karttan oluşmaktadır. Her kart kendi içerisinde şekil, renk, hareket, gölge içermektedir. 1,4,5,6,7 numaralı kartlar koyu renkli,siyah ve beyaz; 2 ve 3 numaralı kartlar siyah ve kırmızı renklerden oluşmaktadır. Buna karşılık 8, 9 ve 10 numaralı kartlar renklidir. Her kartın ortak özelliği simetrik olması ve bir eksen etrafında oluşmasıdır (İkiz, 2007).

Rorschach, benlik temsiline incelenmesi için aracılık oluşturmaktadır: Bu test, her şeyden önce bir kimlik testidir ve dolayısıyla önermekte olduğu yapı iki temel özelliğe göre sınırların sınanmasıdır. Bunların ilki, kartların kendiliğinden, insan bedenini temsil eden ya da ima eden simetrik bir aks etrafında yapılanmış olmasıdır. Diğeri ise, kontrast sayesinde dış sınırları (kontür) ve iç ile dış arasındaki sınırları açıkça işaretleyen bir arka plandan(beyaz) oluşmasıdır. Nesneyi ayırt edebilme kabiliyeti, özneye nesne arasında, iç dünyayla dış dünya arasında ve fantaziyle

gerçeklik arasındaki ayrımı yoğunlaştıran bir şekil figürüyle test edilir (Anzieu & Chabert, 2011).

Rorschach testi 7-70 yaş arasındaki herkese uygulanabilir fakat bu noktada dikkat edilmesi gereken şey bireyin bulunduğu gelişimsel döneme uygun değerlendirme yapmaktır. Test bireysel olarak uygulanır. Zaman sınırlandırması yoktur. Teste başlamada önce hastayla ön görüşme yapılır. Bu öngörüşmede kişinin kendisi, ailesi, çocukluk anısı ve rüyası hakkında bilgi edinilir. Ardından hastadan kartlarda gördüklerini anlatması istenir. Test sırasında hastanın her söylediği, duraksaması, testi alış şekli, mimikleri testör tarafından not alınır. Her kart için yanıt verme süresi de not edilir. Test tamamlandıktan sonra verilen her bir yanıt kodlanır (İkiz, 2007).

Bu çalışmada Rorschach testinde verilen yanıtların içeriği Fransız ekolüne göre yorumlanmıştır. Kodlamalar ise Rorschach Testinin Ergen Normları'na dayanarak yapılmıştır (İkiz vd., 2007).

2.2.5 Tematik Algı Testi

TAT, 1935 yılında H.Murray tarafından geliştirilmiş olan projektif bir testtir. Çeşitli fotoğrafların bulunduğu 16 karttan oluşan Tematik Algı Testi'nde bazı kartlar kadın ve erkeğe ortak, bazı kartlar ise sadece kadın veya erkeklere verilmektedir (Tunaboğlu-İkiz, 2011).

Test bireysel olarak uygulanmaktadır ve zaman sınırlaması yoktur. Hastaya verilen kartlardan hareketle bir hikaye veya öykü hayal etmesi ve anlatması beklenmektedir. Bu sayede kişinin ödipal yapılanması ve nesne ilişkileriyle ilgili bilgi almak mümkün olmaktadır. TAT, genellikle Rorschach testiyle birlikte uygulanır ve tamamlayıcı niteliktedir (Tunaboğlu-İkiz, 2011).

Kodlama kağıdı ilk kez 1958 yılında Vica Shentoub ve ekibi tarafından oluşturulmuştur. 2001 yılında çeşitli eklemeler ve çıkartmalar sonucunda son formuna ulaşmıştır (Anzieu & Chabert, 2011). Bu çalışmada testte verilen yanıtlar kodlama

kağıdına uygun olarak kodlanmış, Fransız ekölü ve psikanalitik kurama uygun olarak yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OLGU ÖYKÜLERİ

3.1 Olgu Öyküsü: Katılımcı A

Katılımcı A 16 yaşında bir kız ergen. Ailesi anne, baba ve ablasından oluşmaktadır. Yapılan görüşmeye kendisiyle birlikte anne katılmış, baba katılmamıştır.

Anne, Katılımcı A'nın küçüklükten beri çok başarılı olduğunu ilettili. Bir üniversite işbirliğinde üstün zekalı çocuklara yönelik "Çocuk Üniversitesi" adlı bir proje kapsamında 6 yaşında 39 derece ateşle bir sınavda Türkiye'de 25. olduğunu söyledi. Başarılarında hep birilerinin gözü olduğunu söyleyen anne Katılımcı A'nın hakkının yenildiğini iddia etti.

"Hep hakkı yendi, öğretmenler devamlı başkalarını kayırdı. Bunun farkındalardı ama başka yönetici birilerinin çocuğunu torpille almak durumundalardı. Eli mahkum der gibi yaptılar."

Çocuklarıyla ilişkileri sorulduğunda baba ve kendisinin önce çok iyi ebeveynler olduğunu söyleyerek cümlesine başladı, ardından ellerinden geleni yapmaya çalıştıklarını söyledi, "Bazen hata da yapıyoruz" diyerek de bitirdi. Sanki ne kadar iyi bir ebeveyn olduğu mercek altındaymış gibi kaygılandı.

Anne abla'nın bipolar tip 2 tanısı olduğunu paylaştı. Abla ilaç kullanıyormuş, dönem dönem aşırı hareketliliği oluyormuş ama major depresyonla karakterize ilerliyormuş. "Günde 4 5 kez ağır çöküyor" diye ilettiliği ablanın ilaç ve psikoterapisi devam ediyormuş

Katılımcı A, görüşmeye geldiği için mutlu görünen bir genç kız. Lise Giriş Sınavı'na (LGS) hazırlandığı bir önceki senesi onun için çok zor geçmiş çünkü ev gündemleri oldukça yoğunmuş. Bipolar tanısı olan ablasıyla ilgilenen anne babanın ilgisinden mahrum kalmaktan şikayet etti ve "devamlı onunla ilgileniyorlar sıra bana

bir türlü gelemiyor” diyerek ağlamaya başladı. Ablasıyla genellikle iyi anlaştığını fakat hastalığı nedeniyle tartışmaları olduğunu söyledi. Anne ve babasını şikayet etmeye devam etti. Özellikle annesinin ondan mükemmeliyetçi beklentileri olduğunu söyledi. “Telefonuna bakarken kaçırdığı otobüse kadar beni suçluyor.” Diyerek suçladığını söylerken yine ağlamaya başladı.

Katılımcı A: “Herşeyden her zaman ben suçluyum.”

Babasının kolay kolay eksikliği kabul etmeyen, sert mizaçlı, kolay yola gelmeyen biri olduğunu anlattı. Aralarındaki ilişkiyi çok anlatmak istemediğini söyledi.

Katılımcı A: “Babam çok çabuk sinirlenir, baskın biri.”

LGS’de üç yanlış yapmış. Biri “dikkat hatası”ymış o nedenle onu saymıyormuş. Babası hala “iki yanlış değil de üç yanlış” diyerek yüzüne vuruyormuş bunu, bundan hiç memnun değilmiş. Okul kulüplerinde “Matematik” kulübünü seçmek konusunda bile ebeveynleriyle tartışma yaşadıklarını söyledi.

Katılımcı A: “İşe yarayan bir şey seç bari diyorlar, orada bile rahat bırakmıyorlar.”

Katılımcı A’ya göre, onun ihtiyaç ve istekleri ebeveynlerini kızdırıyormuş, üstün başarısı bile yeterince yeterli değilmiş. Onların eğitim hayatını üzerinden örnek verdi. Anne zamanında sınavda yaptığı bir hata sonucu tarih bölümü okumuş. Sınavda yeterince başarı elde edememeyi tekrar hata olarak ifade etti. Baba ise eskiden Matematik okumak isteyip okuyamamış, bir öğretmenle konuşmasından etkilenerek Tarih öğretmeni olmaya karar vermiş.

Katılımcı A: “Güya matematiğim çok iyi diyor, yapamadığım soruları ona götürüyorum ve çözemiyor.”

Katılımcı A dizilere özellikle sitcomlara çok meraklı olduğunu anlatıyor. Dizinin bir karakolda geçtiğini anlatıyor: “Tamamen bir karakolda geçen gündelik olaylar ama çok komik ele alıyorlar.” LGS dönemi boyunca kendisini dizi izleyerek

sakinleştirmiş. Ebeveynleri devamlı “*Sene sonu görüşürüz*” diyerek Katılımcı A’yı bu konuda sürekli korkutmuşlar. Nitekim sınav sonucu açıklandığında haksız çıktıklarını yine de kabul edememişler, “*neden 2 değil de 3 yanlış?*” demişler.

Akademik uğraşları yanında piyano çalıyormuş ve müzik kulübünü istiyormuş, ama ailesi matematikle ilgilenmesinde ısrarcıymış. Unutamadığı bir rüyası veya çocukluk anısını sorduğumda Paris’teki Sen nehrine dalıp yüzdüğünü, Paris’e ne kadar çok gitmek istediğini, rüyada kendini orada nehirde yüzerken görmenin çok hoşuna gittiğini anlattı. Bu rüya ona bir filmdeki karakterin şarkı söylerken kendini nehre bıraktığı anı hatırlatıyormuş, karakter de şarkısında “*yine olsa yine yaparım*” diyormuş.

3.2 Olgu Öyküsü: Katılımcı B ve C

Katılımcı B ve C 16 yaşında tek yumurta ikizi erkek ergenler. Ailesi anne, baba yaşını yeni doldurmuş kız kardeşlerinden oluşmaktadır. Küçük kız kardeşle görüşme boyunca baba ilgilendi, anne daha çok konuşan ebeveyn oldu.

Anne, Katılımcı B ve C’nin Bilsem öğrencisi olduğu bilgisini vererek görüşmeye başladı. İki kardeş hep başarılı öğrenciler olmuşlar. Okulun isteğı üzerine ilkokulda zeka testi de yaptırmışlar. Annenin hatırladığı kadarıyla puanları 157 ve 159. Katılımcı B’nin kardeşi Katılımcı C’ye göre daha başarılı olduğunu söyledi.

Anne: “Katılımcı B daha akıllı başarılı ama daha naif yapıdadır.”.

İkiz kardeşi Katılımcı B’ye göre çok daha rahat olduğunu anlatırken baba söze girerek “*7’de yola çıkması gereken yere 6.55’te hazırlanmaya başlayan bir çocuk*” dedi. İkiz kardeşinin ismi babanın ismiyle aynı olduğu söylenince baba kabullenir bir şekilde “*Karakteri de tam bana benziyor*” dedi. Kardeşlerin akademik başarıları hep birbirine çok yakın olmuş. Anne üstün başarılarını erken vakitte farkettiklerini, LGS başarılarının o nedenle onları şaşırtmadığını hatta daha iyisini beklediklerini söylüyor. Şu an tek endişe duydukları şeyin okudukları hazırlık sınıflarında ağırlıkla sorumlu oldukları İngilizce dersindeki performansları ve not ortalamasıymış, bunun sebebinin

de okulda burslu olmalarını gösteriyor. Baba bursluluk durumu ve yeni okulla ilgili gergin olduğunu ifade etti.

Baba: “Okulun zengin öğrencileriyle, ‘marka takıntılı’ ergenleriyle benim çocuklarım farklı, biz bilmeyiz öyle şeyler”

Yaşını yeni doldurmuş kız kardeşleri geçen kasım ayında LGS senesinde doğmuş. Katılımcı B ve kardeşi ilk duyduklarında bu habere çok bozulmuşlar, hatta bir ay konuşmayıp ağladıkları olmuş.

Anne: “Onu daha çok seveceksin, bizimle ilgilenmeyeceksin endişeleri vardı, o nedenle mümkün olduğunca bebeği ağlatmadık geceleri uykuları bölünmesin diye LGS de çalıştıkları için”.

Katılımcı B’de ikiz kardeşiyle farklı sınıflarda olduğunu söyleyerek söze başladı. Çok cana yakın ve ona değer veren bir ailesi olduğunu söyledi.

Katılımcı B: “Baba arkadaşımız gibi, anne daha çok okulla ilgilenen kişi”

Anneyi tek kelimeyle anlatacak olsa “sevdiğim” dermiş. İkizi en iyi dostuymuş.

Katılımcı B: “(Küçük kız kardeşim) Tatlı, çok hızlı, hareketli, yürüteçle koşturuyor. Huzur benim için. Maskot gibi. İlk söylediklerinde gerek yoktu diye düşünmüştüm ama.”

Katılımcı B planlamadan rahat olamıyormuş. LGS döneminde yarım saat bile onun için çok önemliymiş. Her dakikasını değerlendirdiği için LGS senesinde zorluk yaşamamış. Lisede 10. Sınıfta alan seçiminde de muhtemelen sayısal bölümü seçecekmış. İlerideki mesleğine gelince “Çok sıkı olmayan, 7-7 bir iş değil, Rahat bir iş. Para önemli değil. Sıkılmıyım bunalımıyım, seviyim.”

Unutamadığı bir rüya veya çocukluk anısı olup olmadığını sorunca salıncaktan düşüp kolunu kırdığı 5-6 yaşlarındaki çocukluk anısını anlatıyor önce. Ardından unutamadığı rüyaya da cevap vermeye devam etti. “Tam aklıma gelmiyor genel

olarak. Babamla sarılarak yattığım zaman rüya görürdüm biri beni tutup sıkıyormuş gibi. Aynı şey yani.”

Katılımcı C ise 7. sınıfta daha akademik olduğunu düşündükleri için devam ettiği okulu değiştirme kararı aldıklarını söyledi.

Katılımcı C: “Çalışsam da sonucun değişmeyeceğini düşünüyordum. Dersi derste dinlemek yetiyordu bana. 8-9’a kadar dersanede olurdu. LGS bana zaman yönetimini öğretti. Kendime hedef koymayı sevmiyorum, üst beklentilerim var.” LGS’de en fazla 1 yanlışla kabul eden seçkin bir iki okul hedefi olduğunu fakat hedefini tutturamadığını anlattı.

Katılımcı C ailesinin akademik dışı ihtiyaçları görmezden gelebildiklerini söylüyor. Fakat yine de onlarla bağına korumak istiyor. İnternet, müzik, arkadaşlar, futbol ilgisini çeken şeylermiş.

Katılımcı C: “Ailemin beklentileri beni etkiliyor. Benden fazlasını bekliyorlar. Üniversiteyi yurtdışında okuma hedefim var. Annemle dayımın yaptığı ticaret işinde onlara destek olacak bir lisans programında ve ülkede olmayı hedefliyorum.”

Lisede de eski okulundaki gibi satranç kulübünde yer almak istiyor. Unutmadığı bir rüya veya çocukluk anısı olup olmadığını sorduğumda da yakınlarında gördüğü eski öğretmenlerinin yeni okulunda olduğu bir rüya anlattı.

3.3 Olgu Öyküsü: Katılımcı D

Katılımcı D 16 yaşında bir kız ergen. Ailesinin tek çocuğu olan Katılımcı D görüşme boyunca oldukça sessiz ve sakindi. Aşırıya kaçmadan anlatmak istediklerini anlattı, biraz da utangaçtı.

Tercih döneminde başka bir lise ile okuduğu lise arasında çok gidip gelmiş, aslında puanının daha yüksek olduğunu söylediği başka iki lise varmış aklında. Yaptığı 1 yanlış nedeniyle bu hedeflerini tutturamamış, bu yanlışın da dikkat hatası olduğunu ekledi. MUN’de (Model United Nations) görev alıyormuş. Almanya’da Heidelberg

Üniversitesi'nde tıp okumak istiyormuş o nedenle Almanca öğrenmesi onun için önemliymiş.

Katılımcı D: *“LGS için en fazla 1 yanlış hedefim vardı, onu tutturdum, fakat yine de kendimi başarısız hissediyorum. Çok soru çözmedim ama nitelikli soru çözerek çalıştım. Çok sıkmadım kendimi hatta LGS öncesi hafta proje için yurtdışı gezisine gittim.”*

Anne inşaat tekniker. Baba ise elektrik mühendisi, database ve networklerden sorumluymuş, tanınmış bir kurumda çalışıyormuş. Anne Katılımcı D'nin ismini baş harfinden dolayı istemiş. Katılımcı D'nin ismini global olarak kullanılabilir olduklarını düşündükleri için koymuşlar.

Baba evde 20 yıldır süregelen eğlenceli aile gelenekleri olduğundan bahsetti. Evde çalışmayı severmiş, biraz işkolikmiş. Kart oynarlarmış. Katılımcı D Anneyle gezmeye bayılmış. Baba Katılımcı D'yi annenin kızdığı konularda hep korumuş bu nedenle Katılımcı D çiftin genellikle tartışma sebebi olumuş.

Unutamadığı bir rüyası ya da çocukluk anısı sorulduğunda küçükken Selpak Fili'nden korktuğunu söyledi. *“Gördüğüm zaman hemen annemin arkasına saklanırdım.”*

Görüşmeye beraber gelen ve oldukça neşeli, iyi anlaşır görünen anne baba, Katılımcı D'nin okulda olmaktan mutlu olduğunu gördüklerini belirtti. Kendi aralarında devamlı güлüştüler. Katılımcı D'nin bahsettiğı, son 20 yıldır devam eden aile geleneklerine istinaden *“Aman siz sakın eşinize söz vermeyin üstünüze kalıyor”* dedi ve güлüşmeye devam ettiler. Anne Katılımcı D ile herşeyi paylaşıyormuş, muhabbetleri sıkıymış. Katılımcı D anaokulundan beri annenin çalıştığı kurumun okulunda, annenin yanında okumuş.

Anne: *“Başına birşey gelse annesinin nerede olduğunu bildiğinden hep daha rahatı”*

Şimdiki yeni okulları onları başta ürkütmüş ama şimdi alışmışlar.

Anne katılımcı D'nin çok başarılı bir çocuk olduğunu söyleyip hemen ardından başarısızlıklarına değindi.

Anne: *“2 başarısızlığı oldu Katılımcı D'nin. Birincisi BİLSEM, çünkü torpille başkaları alındı. İkincisi de konservatuardaki sınav.”*

Bunun üzerine Katılımcı D'ye WISC-R yaptırmışlar kendi talepleriyle, 140 civarı bir puan almış, uzman aileye puan sonucunu yanlılıkla göndermiş. Aynı ay içerisinde konservatuvarda girdiği enstrüman sınavından heyecanı sebebiyle annenin deyimiyle *‘eli ayağına dolaşıp zangır zangır titreyerek’* ağlayarak çıkmış. Annesi onu daha önce hiç böyle görmemiş, epey endişelenmiş. Sınav test vb. durumlarda kaygısı çok artıyormuş.

Çocukluğunda baba da Katılımcı D gibi sınavlarda Türkiye derecesi olan başarılı zeki bir öğrenciymiş. Katılımcı D'ye kural koyamıyormuş,

Baba: *“İpim onun elinde, nereye çekerse oraya gidiyorum”*

Anne *“Çok yönlü, çok açık sözlü, yalansız dolansız önyargısız dinliyorum Katılımcı D'yi”* diyor ve ekliyor *“onun zihnindeki herşeyi bilmek istiyorum.”*

Görüşmeyi sonlandırmadan önce okuldaki güvenlik önlemlerini merak edip sorular sormaya başladılar, başka bir aileden okula uyuşturucu sokulduğuna dair dedikodular duymuşlar, doğru olup olmadığını sordular.

3.4 Olgu Öyküsü: Katılımcı E

Katılımcı E 16 yaşında bir kız ergen. Dış görünüşüyle dikkat çeken, piercingli, saçlarının bir yanı kazıtılmış, serbest kıyafet günlerinde okula dinlediği müzik türünü yansıtan kıyafetlerle gelen, yetişkin bir kadın görünümünü vurgulayan fakat oldukça minyon tipli bir genç. Bir önceki okulunda da üstün zekalı öğrencilerin olduğu bir okulda okuyan Katılımcı E, bunun yanı sıra resim çizme yeteneğinden de bahsediyor.

Katılımcı E: *“Öğretmenler ortaokulda farkettiler yönlendirdi. Zor olanı herkes yapar. Ben resim çiziyorum ama portreler yapıyorum. Bazen odamın duvarlarını*

boyuyorum, kıyafetlerimi kesip biçiyorum yamalıyorum. Devamlı tasarım halindeyim. Ama ben resimlerime imza atmam. Yaptığım şey bilinsin, onunla övüneyim istemem.”

Katılımcı E’nin şimdilik vokalistlik yapmak istiyormuş, okulda ise rock kulübüne girmek istiyormuş.

Anne emekli bir ev hanımı baba ise bilgisayar mühendisi, astronomi mezunuymuş.

“Annem sabırlı değil pek, babam öyle değil. Babam çok yetenekli, evde devamlı maketler robotlar kuruyor. Baba dışarıdan aldığı parçalarla 3D printer yapıp, kurduğu 3D printer’den bir 3D printer daha yapıyormuş, bu hikaye üzerinden babanın mucit yanını vurguladı. Unutamadığı bir rüya ya da çocukluk anısını sorduğumda küçükken babasıyla beraber maketler yaptıklarını anlatıyor.

Anne de Katılımcı E’nin ‘gotik’ dediği bu tarzın sıkı takipçisi olarak odasındaki herşeyin siyah olduğunu söylüyor. Anne gotik tarza ilgisinden önce evin heryerinin Barbie bebeklerle dolu olduğunu ama bu ilginin daha sonra bu Monster High’lara evrildiğini söyledi. (Ünlü canavarların çocuklarının gittiği bir liseyi konu alan çizgi dizi). Baba *“Her birinin ayrı bir öyküsü var ama.”* diyor.

Anne: *“Gardrobu, tülü, perdesi, tüm kıyafetleri... Dolabı bir içiyorsunuz her şey siyah, kızım renkli bir şey olsun böyle çok iç bunaltıcı diyorum anlatamıyorum. Mesela ben bir kıyafet görüyorum renkli renkli ne güzel giysin istiyorum, ama yok illa siyah giyecek. Arkadaşları da dolabını açınca hiç birşey gözükmmediğini söylüyorlar.”*

Baba Katılımcı E’yi kendi kararları alması için serbest bıraktıklarını anlattı.

Baba: *“Biz ne isterse yapmasına izin verdik. Ama ilişkimiz sağlamdır, bizim evde bir buçuk saat sürer yemekler, herşey konuşulur bu yemeklerde. İnsan ilişkileri, kim neyi neden yapmış, davranışlar...”* Geçen bir yemekte Katılımcı E evliliğin çok saçma olduğunu, evlenmeyi düşünmediğini söylemiş. İki insanın beraberliklerini deklare etme zorunluluğu ona itici geliyormuş. Baba da katıldığını söylüyor. Teyzesi sohbete müdahale etmiş. *“Ya evlilik dışı çocuğu olursa?”*

Baba: *“O da benim torunum olacak sonuçta, seveceğim demektir. Ben yabancı filmleri izliyorum orada durumlar çok farklı, insanlar çok rahatlıkla kabul ediyorlar çoğu şeyleri. Bizim kültürümüzde yok bu.”* Baba taşrada büyüdüğü için babasıyla çok bir ilişkisi olmamış, anne ve dedeyle çok yakın bir ilişki içerisideymiş, kızıyla ilişkisini de ona benzetiyormuş. Anne de aynı Katılımcı E gibi okuldan gelir gelmez herşeyi anlatan, ergenlikte de oldukça paylaşımcı bir genç kızmış fakat utana sıkıla baba kız ikilisinin dışında kaldığını ve bu durumdan pek memnun olmadığını söyledi.

Anne, eski okulunda 5. Sınıfta Katılımcı E’nin performansının farkedildiğini söylüyor. Okulun isteği üzerine bir merkezde WISC-R yapılmış, 13 kategorinin sadece ikisinde yaşlıları düzeyinde çıkmış, kalanlarında üstün zekalı skor aralığında çıkmış. Daha sonra yönlendirmeye gittiği bu üstün zekalıları okulunda okumuş.

Anne: *“Yanlış bir arkadaş tercihi oldu o yüzden 7. Sınıfın ilk dönemini çok kötü geçirdi fakat hızlıca toparladı, son bir buçuk senesi çok güzel geçti.”*

Katılımcı E aynı zamanda 4. Seviye piyano çalıyormuş. 8. Seviyeye ulaşınca piyano öğretmeni olunabiliyormuş, uluslararası geçerliliği olan bir sertifikasyon alabileceği bir kurumda eğitimi devam ediyormuş.

3.5 Olgu Öyküsü: Katılımcı F

Katılımcı F, 16 yaşında bir erkek ergen. Çift yumurta olan kız ikiziyle beraber aynı okuldan gelmişler. Bir de hukuk öğrencisi bir abisi varmış. Girdiği LGS sınavında bütün soruları doğru yaptığını sıradan bir başarıymış gibi anlattı. Ailesinin bu sonuca şaşırdığını söylüyor.

Uzun senelerdir satranç oynuyormuş. Küçükken 4 yaşında abisinin öğretmesiyle satranca ilgisi başlamış. Hızlı adapte olmuş ve Katılımcı F de çalışmaya devam etmiş. Ailesi bu durum karşısında yine şaşırmış. Sanki başarıları kendiliğinden, Katılımcı F’nin salt kendi gücünden oluveriyormuş gibi anlattı. Aile ise seyirci gibi şaşıyor vb. tepkiler veriyormuş. Satrançta yerel turnuvalardan Avrupa’ya, sonra Dünya birinciliklerine uzanan önemli bir başarı öyküsü varmış. FİDE’nin (Dünya Satranç Federasyonu) düzenlediği bu turnuvalara sponsorlarla katılıyormuş,

hatta para bile kazanıyormuş. LGS senesi boyunca da hatta sınavın yaklaştığı tarihlerde bile yurtdışı turnuvalarındaymış.

Katılımcı F: “Hiç fire vermeden çalıştım satranca. LGS’ye bir hafta kala bile yurtdışındaydım. Devamlı daha iyi olmak için çalışmanız gerekiyor satrançta.”

Ailesinin bu ilgi karşısındaki tepkisini sorunca, kendi haline bıraktıklarını söylüyor. Bunun yanında ayrıca tenisle de ilgileniyor, onda da yerel turnuvalara katılıyor. İki hobisini de başarıyla taşımış ve zaman ayırabilmiş.

Katılımcı F: *“Turnuvalarda bazen yemek yemeyi bile unutuyor, kafam dağılıyor. Hedefe öyle bir kitleniyorum ki.”* Fizyolojik ihtiyaçlarını bile duyamaz hale geliyormuş, yapamamak gibi bir opsiyonu yokmuş.

Annesi avukat, baba doktormuş. Aileden bahsederken onlarla neredeyse hiç iletişim kurmadığını, çoğunlukla tercih etmediğini söylüyor. Odasında satranç oynayarak kendini geliştiriyormuş. Aile ritüellerine dair birşeyler sorgulamaya giriştiğinde soruyu garipsiyor *“Biz öyle çok konuşmayız.”* diyor.

Katılımcı F: *“Anne hedefe kitlenen biri, baba yardımsever zeki bir insan”.* Annesiyle ortak bir yönü olabileceğini ima ettiğimde, gönülsüzce kabul etti. Babanın sosyal yanının ilgisini çeken, hoşlandığı bir yan olduğunu söylüyor. Abisinin ise ona satrancı öğreten kişi olduğu için aralarının güçlü olduğunu varsaydığım da öyle olmadığını söylüyor.

Katılımcı F: *“Sıcak bir ilişkimiz yok. Çok sıkılğan biri o ya, 2 ayda bir değiştiriyor ilgi alanlarını. Bir ay satranç, bir ay tenis...”*

Anne baba görüşmede beraber bulundular. Küçüklüklerinden beri Katılımcı F’nin de kız ikizinin de ders çalışma, ödev yapma gibi alışkanlıkları pek yokmuş, çocukları kendilerinden akademik olarak başarılılarmış. Anne, özellikle Katılımcı F’nin erken gelişmiş ilgi alanlarına birkaç kez değindi.

Anne: *“Uzay, fizik, Einstein’ın kuramı gibi çeşitli konularda, yaşına göre ileri derece konularla hep ilgiliydi küçüklüğünden beri. Abi de akademik olarak başarılı*

ama çok uğraşmıyor, özellikle kimseyi geçmek için bir çaba sarf etmiyor. Ben abiyle çok ilgilenemedim doğruya doğru, baba daha çok ilgilendi onunla. Ama Katılımcı F ve ikizi doğunca tüm zamanımı onlara verdim, abiden daha çok ilgilendim onlarla.”

Katılımcı F, evde abiyle çatışma halindeymiş, anne hatta rehberlik veya psikolog vb. bir yardım almayı da düşündüklerini fakat Katılımcı F’yi ikna edemedini ve bu duruma üzüldüğünü söyledi. Anne *“Yaklaşık iki aydır da çok gerekli olmadığı sürece konuşmuyorlar. Evde aynı odada kalıyorlar. Ders çalışmak için ya da bir faaliyet için devamlı biri birini odadan gönderince de tartışma çıkıyor.”* Tartışmalar söz dalaşı şeklinde oluyormuş, fiziksel bir kavgaya dönüşmüyormuş.

Anne Katılımcı F’nin bu tavırlarının ergenlikle geldiğini düşünüyormuş.

Baba: *“Eskiden böyle değildi, Katılımcı F abisiyle bir olur, kız ikizini dışlardı ama şimdi kız ikizi aralarında bir tampon bölge oldu.”*

Anne “sınırsız” internet kullanımına sınır getirmeye çalıştığını söyledi, işten eve geliyor ve söyleniyormuş ama Katılımcı F onu yok sayıyormuş. Pazar kahvaltıları evde her hafta sırayla toplanırmış ama Katılımcı F her kendi sırası geldiğinde tenise kaçır gibi gidiyor ve yapmıyormuş. Anne uzlaşması zor ve keskin tavır karşısında yok sayıldığını hissediyormuş. *“Peki siz napıyorsunuz bunun karşısında, yok oluyor musunuz?”* diye sorduğumda anne

“Evet, ben de yok sayılmakla kalıyorum. Abi, Katılımcı F’yi çok şımarttınız da böyle oldu diyerek bana söyleniyor. en de son iki haftadır, pazar kahvaltısı olayından sonra ihtiyaçlarıyla ilgilenmemeye çalışıyorum, dargın kalmaya çalışıyorum.”

Böyle durumlarda baba gidip Katılımcı F ile konuşmaya çalışıyormuş. Baba daha yumuşak bir dille Katılımcı F ile iletişim kuruyormuş. Çocuklarının hata yaptığında bunu farkedip kabullenebilme kapasitelerinin çok düşük olduğunu söyleyen anne baba ergenlikle beraber durumdan daha endişeli hale gelmiş. Tam görüşmenin sonlarına doğru bir psikolog desteği aldıkları durumu anımsadılar. Psikologun da onlara söylediklerinden anımsadıkları *“Siz evde 4 yetişkinsiniz”* oldu. Ben de bunun üzerine evde 5 kişi olduklarını hatırlattım.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan ergenlerin sosyo-demografik özelliklerine dair bulgular, katılımcıların ön görüşmelerine dair genel bulgular ve araştırmanın hipotezleri kapsamında Rorschach testi bulguları ve TAT bulguları değerlendirilecektir.

4.1 Sosyo-Demografik Bulgular

Bu araştırma, hepsi 16 yaşında olan, ilkokul döneminde 10 yaşından önce nazaran üstün entelektüel potansiyeli farkedilerek akademik, sanatsal, sözel, mantıksal, matematiksel alanlarda yönlendirmelerde bulunulmuş 6 ergen katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Bu ergenlerden 4'ü üstün zeka tanısı da almıştır. İki erkek öğrenci tek yumurta ikizidir. Katılımcıların hepsi İstanbul'da özel bir lisede aynı dönem girişli öğrencilerdir. Öğrenciler ulusal düzeyde yapılan 2019 yılının Liselere Giriş Sınavında yüksek bir başarı yüzdelik dilime girmiş olması ve okulun kendisinin yaptığı Bursluluk Sınavı'nda da yüksek başarı elde etmeleri sebebiyle, okula tüm eğitim masraflarının karşılandığı bir bursla okumaya hak kazanmışlardır.

4.2 Yarı Yapılandırılmış Ön görüşmelere Dair Bulgular

Araştırmaya katılan 6 ergenin görüşme bulgularında ortak noktalar tespit edilmiştir. Ergenlerin zeka alanındaki performansı ve akademik alandaki yetkinliği ilkokul döneminde farkedilip aile tarafından desteklenmiştir. Ailelerden 4'ü WISC-R uygulamasında üstün zeka tanısı aldığını beyan etmiş ve puantaj belirtmiştir. Katılımcı A'nın ilkokul döneminde ülke çapında düzenlenen bir sınavla derecesi olup "Çocuk Üniversitesi" adlı bir oluşuma üstün potansiyelli öğrenci olarak devam ettiği; Katılımcı F'nin ise satranç alanında tenis ve satrançta ilkokul öncesi dönemden başlayarak üstün başarıları bulunduğu ve ulusal düzeydeki sınavlarda tüm soruları eksiksiz doğru cevapladığı bilinmektedir. Akademik başarıları konusunda ailelerin destekleyici tavrı, ergenler tarafından zaman zaman akademik ihtiyaçları dışında ihtiyaçlarının göz ardı edildiği hissine sebep olduğu gözlemlenmiştir. Ergenler

zamanlarını çok etkin kullanan hırslı kişilikler olduğunu söylemişlerdir. Akademik performansları yanı sıra sanatsal ya da spora dair bir ilgi alanı da edinebilmişler ve bu ilgi alanlarında da yoğun eğitimler, önemli dereceler elde etmişlerdir; Katılımcı F'nin dünya çapında düzenlenen yarışlarda birinciliği vardır. Kazanarak ve tüm masrafları karşılanarak geldikleri, devlet liselerine nazaran çok yönlü ilgi alanlarını doyurmaya fırsat verecek şekilde yapılanmış bu özel liseyi tercih etmişlerdir. Lise kademesindeki bu seçimlerini hızlı bir ileri sarma ile üniversite hayallerine eklemleyerek, liseyi yurtdışı ayağı görerek ya da akademik dışı ihtiyaçlarını doyurarak değerlendirme planlarından bahsetmişlerdir. Ebeveyn çiftinden özellikle annelerin çocukların akademik performansları konusunda oldukça takipçi, talepkar ve başarısızlıklara odaklanan, daha iyisini bekleyenler iken; babalar daha yumuşak ve sıcak kanlı, anlayışlı olarak tasvir edilen, daha rahat iletişim kurulan kişiler olduğu gözlemlenmiştir. Hatta bazı ailelerde baba-ergen ikilisinde annenin dışarda kaldığı gözlemlenmiştir. Ailelerden Katılımcı A ve F hariç aileler 40'lı yaşlarında olup, Katılımcı A'nın ebeveyn çifti en yaşlı gruptur.

4.3 Üstün Başarılı Mükemmeliyetçi Ergenlerin Düşünceye Aşırı Yatırım Yaptıkları Yanıtlarının İncelenmesi

4.3.1 Rorschach Protokollerinde Düşünceye Aşırı Yatırım ve Entelektüel Süreçlere Dair Bulgular

Rorschach testinde hareket yanıtları olan K yanıtlarına karşılık verilen duyusal C yanıtlarının dengesi ruhsal faaliyetin içedönüklük-dışadönüklüğü hakkında bilgi veren TRI formülünde $K < C$ denkliği olduğu durumlarda duygulanımsal dünyanın baskın, dolayısıyla duygulanımsal boşalımların yoğun olduğu sonucunu verir (İkiz, 2007). Bunun yanında, son üç karta verilen yanıt sayısında artış anlamlı bir artış $RC\%$ formülünün yüzdesi üzerinden değerlendirilebilir ve dışsal uyaranların testi alan kişi üzerindeki etkisi olarak okunur (Anzieu & Chabert, 2011). Pastel kartlar olarak bilinen 8., 9. Ve 10. kartlar kişinin heyecan ve duygulanımlarını ortaya çıkarmasına yardımcı olan kartlardır. Renklerin belirginliği, dışsal yoğunluk ya da uyarılma duyarlılık yarattığından erken döneme ait bir duyumsallığı yeniden etkinleştirir kişinin ilişkisel

çevresiyle ilk temaslarında yaşadığı haz ve hoşnutsuzluk deneyimlerini anlatabilmesine olanak sağlar (Anzieu & Chabert, 2011). Bir nesneyi algılamak, özdeşim kurmak ve içsel dünyamızdan gelen duygu ve düşüncelerimizi aktarabilmek entelektüel kapasiteye dair bir gösterebilir. Duyusal olan, gerçeklik ilkesine göre yapılandırılmış biçim yanıtları olan F'lerle ve kişinin içselleştirebilme kapasitesine bağlı entelektüel seviyesine dair bilgi veren K yanıtları düşünceye yatırımla dengelenir (İkiz, 2012). Ergenlerin bu kartlara verdiği yanıtlar Fransız Okulu sistemine göre kodlanarak içerik analizi yapılmıştır.

4.3.1.1 T.R.I. Analizi ve RC Yüzdesi Sonuçları

Aşağıda Tablo 1'de K ve C yanıtlarının Fransız Okulu Sistemine göre analiz sonuçları ve RC oranları gösterilmektedir. RC yüzdesinin norma uygunluğu Rorschach Kodlama Kitabı 1-Ergen Normları'ndaki Tablo 2 "Kartlara verilen yanıt sayısının yaş gruplarına göre dağılımı" üzerinden değerlendirilmiştir. Son üç karttaki yanıt sayısının protokoldeki toplam yanıt sayısına oranı üzerinden hesaplanan RC yüzdesinde, Türkiye Ergen Normlarında tüm yaşlarda ergenlik norm ortalaması %38 olup, 16-19 yaştaki norm ortalaması %37'dir (İkiz vd., 2007). 6 Katılımcı ergenin RC oranları norma göre yüksek olup, Katılımcı A ve D haricindeki 4 katılımcı K<C denkleğinde çıkmıştır; Katılımcı A ve D K>C denkleğinde çıkmıştır.

Katılımcı	T.R.I.	K-C Denkleği	RC%	RC% Norm Değeri
Katılımcı A	6KΣ4,5C	K>C	%41	Yüksek
Katılımcı B	1KΣ5,5C	K<C	%50	Yüksek
Katılımcı C	1KΣ7C	K<C	%52	Yüksek
Katılımcı D	1KΣ0C	K>C	%41	Yüksek
Katılımcı E	3KΣ4C	K<C	%41	Yüksek
Katılımcı F	1KΣ3,5C	K<C	%40	Yüksek

4.3.1.2 8. Kart

Katılımcı B - 16 yaş – 8. Kart

-(15 sn) Ben burada bir hayvan olduğunu gördüm. Bu hayvanın da dört farklı gruptan, dört farklı renkten sadece kendi rengine basmadığını düşündüm yani öyle aklıma geldi direkt, bu renkler bir toplum olabilir, grubu simgeliyor olabilir. Kendi rengine basmaması dikkatimi çeken şey oldu...

-Üç ayağı, bir ayağı da arka perspektiften dolayı gözükmüyor bunun kuyruğu olabileceğini düşündüm, formu aslında ona hayvan demeye iten şey. Dört farklı renk için herhangi bir grup, ırk ya da bir toplum olarak düşünmedim. Herhangi bir şey olabilir sadece bu kurdun pembe renge ait olduğunu düşündüm, farklı bir hayvan da olabilir ama direkt kurt geldi aklıma.

Katılımcı A, pastel kartların başladığı 8. kartta renkleri nominasyon ve formun baskın olduğu yanıtlarla kontrol etmiştir. 15 saniyeden sonra kendi rengindeki zemine basmayan spesifik bir tür cevabı olmayan genel bir hayvan içeriğinde yanıt vermiştir. Ankette formun baskın olduğunu, onu yanıt vermeye iten şey olduğunu söylese de renklerin ön plana çıktığı kartta renklerden çok form ve tandans hareketin ön planda olduğu bir yanıt vermiştir.

Katılımcı D – 16 yaş – 8. Kart

-(3 sn) Burada yüksek bir dağ varmış gibi ortada. İki tane de dağ aslanı kaplanı ona tırmanmaya çalışıyormuş gibi. Burası dağın zirvesi, bunlar da kenardan oraya tırmanmaya çalışıyorlar.

-Belli bir zirvesinin olması yani gittikçe yükselen. Bunlar da tırmanıyormuş gibi duruyor böyle düz değil bir yere çıkmaya çalışıyorlarmış gibi. Dört tane ayakları var vücutları öyle, kafaları aslan gibi yeleli değil veya diş aslanların gibi ince değil. Kaplan gibiler.

Katılımcı D 8. Kartta renge dair bir tasarım vermemiş, ankette form üzerinde bir kontrol çalışmaya sağlamış, hayvan içeriğinin anatomik gerçekliği üzerine

yoğunlaşmıştır. Kartta renklerin yarattığı uyarımları gittikçe yükselen dağın zirvesi ile tırmanma hareketi üzerinden ortaya koyup, “tırmanıyormuş gibi duruyor”, “tırmanmaya çalışıyor” yanıtlarıyla hareket tasarımı üzerinden de uyarımların yarattığı gerilim ve kontrol ifade edilmiştir.

Katılımcı F – 16 yaş – 8. Kart

-(0 sn) Sonunda açık renkli bir şeyler geldi. Burada güzel bir renk oluşturmuşlar. bu turuncu ve sarıyla karışmış kısım bildiğiniz insan olmuş, şurası kolları burası vücudu ayakları ama ayakları için biraz daha uzatması lazım, elbisesi de var, şöyle gösteriyim. Şurası elbise şurası kol gibi, biraz kısa geliyor ama olsun, şu da kafa olabilir. Desenli bir elbisesi var. Belki şurası şelale de olabilir. Şelale desenli elbise olabilir çünkü çok bir yerden su akıyormuş gibi. Onun dışında bu şeyler, Netflix'te bir dizi var o krallıkla ilgili, Vikinglerin taktığı maskeye benziyor. Maske değil de kask, helmet. Kafasına geçirdikleri, ne denir ki ona, zırh, kafa zırhı. Su samuru burası, tek ayak üstüne çıkmış su samuru ya da yavaş şekilde ağaca tırmanmaya çalışan tembel hayvan. 1 2 3 4 tane çıkıntısı, ayağı var, belki şey de diyebiliriz, yunus ya da fok da diyebiliriz ama ayakları anlamsız kalır, o nedenle su samuru ya da tembel hayvan dedim. Şeklin bu kısımları hiçbir şeye benzemiyor burada yine insan var. Kanatlı, melek, şuradan tutunmuş ayaklarıyla, bir yere tutunuyor ama bu şeklin bütününi bir şeye benzetemedim. Bu şekil ayrı ayrı bakılması lazım.

-Şurası kafası, şurası elbise gibi şuradan da belki kolları çıkabilir. Hani böyle İsa'ya benziyor, böyle asılmış bir şekilde İsa'yı resmederler ya. İsa'ya benziyor, kolu var, bir yere asılmış gibi dimdik duruyor ama ayakları yok işte resimde.

-Bu varlık uçuyor, ayaklarıyla bir yere tutunmuş. Türkiye'de çok yoktur da Avrupa ülkelerinde falan olur daha değişik evlerin üstünde, tam çatı gibi değilde onun üstüne konmuş sanki.

-Şimdi dikkat ettim de şu samurlarını atsak böyle güneş gözlüğü takmış çizgi filmlerde olan değişik karakterler vardır ya, bizim insan dilini konuşurlar

ama tipleri çok anlamsızdır. Ama su samurları işte, olmaz bağlayamazsın herhangi bir gözle yüzle.

-Vikinglerin şeyine çok benziyor, kafaya girer gibi duruyor.

Katılımcı F pastel renklerle karşılaştığı kartta süresiz hemen yanıt vermiştir ve algısal boyutta renkleri gördüğünü ifade etmiştir. Ardından karttaki sıcak renklerin olduğu, alttaki turuncu ve sarı renklerin birbirine karıştığı alandaki keyfi lokalizasyonda bir insan tasarımı ile kontrol etmeye çalışmıştır. Kafasındaki insan formunu karttaki keyfi bir lokalizasyona oturtmakta zorlanınca, renkler ve renklerin karışmasından doğan uyarılımı şelale tasarımı üzerinden ifade etmiş ve ‘şelale desenli elbiseye’ dönüşerek bu tasarımın duyumsal ihtiyaca yönelik olduğunu ifade etmiştir. Ankette ise aynı tasarım asılmış İsa’yı çağrıştırmıştır. Ardından aynı duyumsal ihtiyacı saldırgan anlamlı ve medeniyetten uzak bir kavim tasarımı olan Vikingler ve kafalarına taktıkları zırh üzerinden de ifade eden Katılımcı F, entelektüelizasyon süreciyle uyarılımı kontrol etmeye çalışmış ve tutunmasa uçacak olan bir hibrid tasarım üzerinden aynı entelektüelizasyon (Avrupa’daki ev yapıları) süreciyle başka bir yanıt daha vermiştir.

4.3.1.3 9. Kart

Katılımcı C – 16 yaş – 9. Kart

-(24 sn) V Büyük bir fil kafası var üstte ve burun deliklerinden iki tane farklı renkte gaz çıkartıyor aynı zamanda hortumu da yere kadar uzanıyor... Bu şekilde hocam.

-İki kısımda kulakları diye düşündüm aynı zamanda kafasını iskeletin biraz daha aşağıya doğru daralması. Bu iki kısmı çok bir şeye benzetemedim o yüzden gaz diye düşündüm. Bu aşağı uzanan cismi de gaz olarak düşündüm. Aşağı doğru da hortum indiğini düşündüm.

-Aşağı doğru daralan bir kafa iskeletin olması ve iki tane geniş kulağının olması.

-Çok geometrik bir şekle sahip olmaması ve bir kaynaktan çıkıyor gibi gibi gözükmesi.

Katılımcı C 9. Kartta kartta sınırların geçirgenliği ve renklerin yoğunluğu karşısındaki uyarımları karşısında ‘deliklerinden gaz çıkaran bir fil tasarımı’ ile yanıtlamıştır. Anal-sadizme gönderme yapan bu fallik tasarımı, anatomik doğruluk ve geometri üzerinden ankette kontrol etmeye çalışmış ve duyusal içeriği renk üzerinden iletmemiştir.

Katılımcı E – 16 Yaş – 9. Kart

-Burada savaş var... (7 sn) ve top, ne denir ona? gülle atan, topçu, top atan makine. Onlardan var. Öyle. Bunların hepsini patlamaya benzettim, duman, patlama.

-Savaş burada oluyor, savaştıkları için duman çıkıyor. şunlar da topçu. Şurada üçgen uçlar var ya üçgen uçlardan çıkıyor işte. Küçük.

-Patlama arasında iki farklı renk var, birbirine karışıyor renginden dolayı sanki iki farklı tarafın birbirine karışması gibi, birbirine girmesi gibi.

-Toz toprak olması için bir şeyin atılması lazım ve dumanların tarafına doğru gösterdikleri için yönleri.

Katılımcı E 9. kartın renklerinin birbirine karıştığı keyfi ve Dd olan bir lokalizasyondan hareketle bir savaş yanıtı iletmıştır. Kartın yapısal boyutu karşısındaki uyarımlarını bir dumana verilen yön yanıtıyla ve keyfi bir lokalizasyonda oldukça küçük ve doğru olmayan bir ‘top atan makine’ formuyla kontrol etmiştir. Karttaki büyük detayları dürtüsel ‘patlamalar’ ve duyumsal ‘duman’ içerikleriyle iletmıştır.

4.3.1.4 10. Kart

Katılımcı B – 16 Yaş – 10. Kart

-Hmm... (20 sn). Doğa gibi geldi, doğayı temsil ediyor gibi geldi... Yani bunun kar tanesi, gri şeyin bir fare, sarının kökü ile bir çiçek, yeşil ve turuncunun balık

olabileceğini düşündüm. Pembenin tırtıl, belki. Yeşilin de yaprak olabileceğini düşündüm.

-Yani çok böyle benzersiz bir şeye benziyor, bütün parçalar benziyor da, çok kolunun olması ana bölgeden çıkan, ve farklı olması kar tanesi dedirten şey oldu.

-Fare gri şeklinden dolayı renginden dolayı, biraz da formu benziyor açıkçası.

-Bu sarı çiçek, kökü olabileceğini düşündüm bununda. Aslında komple çiçek mesela, lalenin yaprakları, aşağısının da kökü olabileceğini düşündüm.

-Şekillerinden dolayı balık olabileceklerini düşündüm.

-Kıvrımlı olması falan. Genel olarak doğayı düşününce teker teker çıkarmış oldum aslında, tırtıldan gelmedi de yani doğadan geldi.

-Rengi ve şekli ve formu. Yeşil yaprak

Katılımcı B, son kart olan 10. Kartta 20 sn.'lik şok tepkisinin ardından doğa temasının kapsamında, farklı renklerdeki ayırık yapıları formun baskın olduğu tasarımlarla yanıtlamıştır. Renkleri yanıtta nomine etmek için kullandıysa da, ankette formun baskın olduğu renk yanıtlarına döndürebilmiştir. Form ve şekil dolayımı yanıtlarında etkili olduğu kadar, şok sonrası gelen doğa teması da etkilidir, yanıtlarını ankette bu temaya uygunluk gözeterek ve bu temayı 'düşünerek' verdiğini iletmiştir. Çıkıntılı, çok kollu kar tanesi yanıtı haricinde formların hepsi olumlu form yanıtlarıdır.

Katılımcı D – 16 Yaş – 10. Kart

-(9 Sn) Bu bana daha çok böyle bütünden çok ayrı ayrı şekillermiş gibi geldi. Mesela burada bir kule var betondan yapılmış gibi. Burada böyle yengece benzeyen varlıklar var çok değişik yani. Onun dışında bir yerden bir yere atlamaya çalışan geyikler var. Buralar da daha çok yol, onları birleştiren yolları gibi geldi. Bir de hepsi ortadaki kuleye varmaya çalışıyor buradaki geyiğimsi şeyler buraya doğru

çıkmaaya çalışıyor buradan atlamaya çalışıyorlar. Oradaki Yengeçler oraya doğru gidiyormuş gibi. Hepsi bir merkeze doğru gidiyorlarmış gibi.

-O sanki iki tane kocaman şeyin üstünde herkes sanki bu kuleye çıkmaaya çalışıyor. Gri olması bana betonu çağrıştırdı, onun dışında dik bir yapısı var, en tepede duruyor kule gibi geldi.

-Kıskaçları olan Yengeçler gibi geldiler. Bir de böyle yan yan duruyorlarmış gibi geldi.

-Şu kahverengi olanlar bir yerden bir yere atlıyorlarmış gibi kocaman boynuzları var şurada.

-Onlar da sanki hepsi buraya ulaşmaya çalışıyorlarmış gibi. Bacakları var uzun boynuzları var. Gövdeleri var o yüzden geyik gibi.

-Hepsi bu pembe şeyden oraya ulaşmaya çalışıyorlarmış gibi Yengeçler sarılardan pembelere gidiyor, geyikler turuncudan pembeye atlıyorlar yine hepsi oradan kuleye ulaşmaya çalışıyormuş gibi, onları birleştiren şey pembe yollar gibi.

Katılımcı D, tek renk yanıtı olarak koyu renkte C' gri beton kule yanıtını vermiştir; diğer renkleri ise nomine etmek için kullanmıştır. Bu olumlu form yanıtının ardından banal bir yanıt olarak yengeç yanıtını verebilmiştir. Kartın yapısal boyutunun yarattığı uyarılımı hareket tasarımı üzerinden "atlamaya çalışan, ulaşmaya çalışan" tasarımlarla iletmiştir, hareket ve hareketle ilişkili tasarımlar olumsuz formdadır.

4.3.2 Tematik Algı Testi'nde Depresif Duygulanım ve Kendi Başına Kalma Kapasitesi Hakkında Bilgi Veren Kartlardaki Narsistik Yatırım Yanıtlarının İncelenmesi

Tematik Algı Testi, savunma mekanizmaları ve nesne ilişkileri ile ilgili verdiği bilgilerle Rorschach Testi'nin tamamlayıcısı olarak değerlendirilir. Kartlardan hareket olarak anlatılan hikayelerde ortaya konan savunma mekanizmaları içerik

değerlendirilmesi yapılarak kodlanır. Depresif duygulanımla nasıl baş edildiği ya da edilemediği hakkında bilgi veren 3BM ile kendi başına kalma kapasitesi hakkında bilgi veren 12BG ve 13B kartları beraber değerlendirildiğinde testi alan kişinin yalnızlık, kayıp gibi senaryoları test boyunca nasıl eklemlediği hakkında bilgi verir (Tunaboylu-İkiz, 2011). Çatışmadan kaçınma savunma mekanizmalarını içeren C serisinin altbaşlığı olan Narsistik Yatırıma dair bilgi veren CN kategorisi, kişinin kendisine olan yatırımı hakkında bilgi vermektedir. Bu kategorideki kodlar kişinin onu dışsal uyaranlardan koruyan zarfların yeterince iyi ya da iyi olmadığı durumlar hakkında bilgi verebilir; duygulanım vermeyip beden duruşları üzerinden narsistik kırılganlıklarını ifade edebilir; sınırlar, kontürler ve duyumsal özelliklere vurgu yapabilir ya da ayna ilişkileri içerisinde yine narsistik yatırımla duygulanım ifade edebilir (Anzieu & Chabert, 2011). Bu bağlamda katılımcıların Tematik Algı Testi'nde verdikleri yanıtlarda narsistik yatırıma dair CN yanıtları incelenmiştir.

4.3.2.1 Kart 3BM

Katılımcı C – 16 yaş – Kart 3BM

- (4 sn) *Bu aslında bir sanatçı, resim yapıyor ve çocukluğunda da **herkes tarafından çok beğeniliyor** resimleri, **tüm ailesinin çok hoşuna gidiyor** resim çizmesi (CN-2+) fakat devamında eleştirel bir sanatçı olduğu için **devlet tarafından ceza alıyor** ve **çok uzun süre hapishanede** kalmak durumunda kalıyor. (A2-4) Artık resim çizmeyi unutan ve köreldiğini hisseden bu sanatçı hiç kimseyle konuşmuyor, yemeğinden bile yaşayacak kadar **azami bir şekilde yiyor**. (CN-2-) **Sadece kafasında** çizmek istediği, çizdiği ya da çizeceği resimleri **düşünüp** başka hiç kimseyle **iletişime girmiyor** ve çıkacağı günleri hayal ediyor, **karamsar biraz**. (A2-4, B1-3)*

? *Artık etrafı ve durumunu kabullenir ve alıştıktan sonra biraz daha pozitif bakmaya çalışıyor. O koşuundaki eşyaları materyalleri biraz daha sanata dönüştürmeye çalışıyor başta koşuundaki mahkumlar hoşlanmasa da devamında hepsine de resim ve sanatı öğretiyor. Sonrasında gardiyanlar güvindikten sonra resim dersleri veriyor, gardiyanlar da sevdiği için resim malzemeleri getirmesine izin veriyor dışardan ve sanatını hapishanede devam*

ettiriyor ve olduğundan daha da başarılı bir sanatçı oluyor... Ve aynı hapishanede başka bir sürü ressam yetiştiriyor.

Katılımcı F – 16 Yaş – Kart 3 BM

-(6 sn) Kız etek giymiş (A1-1), çok üzgün. (B1-3) Yani çok derin bir şey yaşamış gibi kendini çok **büzüştürmüş** gibi bir şeye sevgiye ihtiyacı var gibi, kendini bu kadar **büzüştürdüğü** için (CN-3). Aynı zamanda **ağlıyor herhalde** (A3-1), **belki** birisinden ayrılmıştır başka kötü şeyler olmuştur **ya da** bayılmıştır, **tak** diye bayılmış **da** olabilir. (A3-1) Ya da **koltuğa çıkıp uyumuş kalmış** burada, **hava soğuk** olabilir. (CN-4) Çok **büzüşmüş** bu kadın kız. (CN-3)

? Yani sonunda ne olur? Ayağa kalkar elini yüzünü yıkar, kendine gelir sonra dediğim gibi yani bunu bu hale getirecek çok şey olmuş olabilir bu halde uyuyor olabilir şey olabilir, uyuyorsa mesela uyanır ben neden burada uyudum der sırtım ağrımıştır geçer yatağına yatar ama bir şey karşısında üzülmüşse gider bir arkadaşıyla birisiyle konuşur ya da şey yapar.

Katılımcı A – 16 Yaş – Kart 3BM

- **Yirmili yaşların sonunda bir kadın büyük ihtimalle, evinde sorunları var** ve hani yapabileceği bir şey olduğunu düşünmüyorum, **yorulmuş biraz da kamburu çıkmış**. (A1-2, A3-4, CN-2, CN-3) Orada kalmak zorundaymış gibi hissediyor. Büyük ihtimalle **bağırış çağrış şiddet olabilir** burada. (B2-2) Hikayenin sonunda orada kalıyor. Bir yere gidecek mi bilmiyorum **sürekli karar değiştirmeye çalışıyordur** büyük ihtimalle gideceğim ben buradan diye ama burada kalıyor. (A2-4, A3-1) **Yorulmuş**. (CN-3)

Depresif duygulanımla nasıl baş edildiği ya da edilemediği hakkında bilgi veren Kart 3BM'ye ilişkin yanıt örneklerinde CN kategorisinde yanıtlar gözlemlenmiştir. Bu narsistik yatırıma genellikle Katılık Serisi olan A kategorisinde yanıtlar eşlik etmiştir. CN kategorisinde verilen yanıtlar ya kendilik tasarımının idealleştirildiği ya da bu tasarıma ait duygulanımların tablolaştırıldığı beden duruşları üzerinden ifade edilmiştir.

4.3.2.2 Kart 12BG ve 13B

Katılımcı B - 16 Yaş – Kart 12BG

-(8 sn) Hayatını tek yaşamış bir insanın, bahçesi ile bitkileri ile yaşamış bir adamın, en sevdiği ağacın dibinde öldüğünü ve tek başına öldüğünü gördüm. (CI-2) Ve bu adamı kimse hatırlamıyor, kimse bilmiyor ve bu adam, tabut ve kendisi çürüyene kadar orada o şekilde kalıyor hikayenin sonu olarak. (CN-2-, E1-3, E1-4)

Katılımcı D – 16 Yaş – Kart 12BG

Burası böyle huzurlu, kimsenin olmadığı sadece kuşların böceklerin olduğu sakin bir göl kenarı gibi. (CN-4, A3-1) Belki de birkaç insan gelmiştir burada tekneye binip kendi kendilerine huzurlu huzurlu takılmışlardır (B1-2) ama onun dışında sakin, sadece hayvanın doğanın olduğu huzurun olduğu bir yermiş gibi geliyor. (CN-3)

?Sonunda bence böyle kalmaya devam eder çünkü doğayı kendiyle baş başa bırakırsan hep böyle güzel huzurlu kalır. (CN-1) Hiç insan yok hiçbir kargaşa yok.

Katılımcı C – 16 Yaş – Kart12BG

(9 sn). Burası yaz aylarında bir ailenin yazlık olarak kullandığı bir evin yakınında akan bir nehir. (A1-1) Nehirde... Ailede, baba anneyle ayrılmış ve iki tane 8 ve 6, bir kız bir erkeğine bakıyor. (B1-2, A1-2) Annesi gittikten sonra hayatta her şeyi kendisi öğretmeye çalışıyor çocuklarına ve burada aslında kayıkta balık tutmayı öğretiyor onlara babası, çocukları babasının her şeyi ve tüm hayatının devamını onlara adıyor, onları çok seviyor, hep onlarla keyifli vakit geçirmeye çalışıyor. (B2-2)

? Oğlu da kızı da ayrı ayrı çok başarılı insanlar olur. Kızı sanatçı olur oğlu da büyük bir, aslında, sporcu oluyor. Babası da ikisiyle de ayrı ayrı çok gurur duyuyor ve cevap devamındaki çocuklar da çok vefalı olduğu için babasını hiç yalnız bırakmıyorlar ve babasına hep iyi bakıyorlar.

Kendi başına kalma kapasitesi hakkında bilgi veren Kart 12BG'ye katılımcılar, çatışmadan kaçınma kategorisinde narsistik yatırımlarla yanıt vermiştir. Katılımcı B

ve D için kendi başına kalma kapasitesi arzudan ve dolayısıyla çatışmadan arındırılmış mekanlar olarak anlatılmıştır. Katılımcı B, kendi başına kalmak karşısında hatırlanmayan, akılda tutulmayan bu nedenle deformasyon ve ölümle karşılaşan bir tasarımdan bahsetmiştir ve birincil süreçler ortaya çıkmıştır. Katılımcı D, dışarıdan kişilerin dahil edilmediği dolayısıyla ilişkiye yatırımın olmadığı noktada, ilişkisel yatırımın neden olabileceği çatışmayı huzursuzluk olarak ifade etmiştir ve ilişkinin çatışma çıkardığına dair öznel deneyimine vurguda bulunmuştur. Katılımcı C ise hikayeyi sonlandırırken narsistik yatırıma dair yanıtlar vermiştir. Babanın büyük bir adanmışlıkla baktığı çocuk tasarımlarının çok başarılı olarak idealleştirilmesi babayla yaklaşmanın meşru bir sebebi oluyor; böylece hem baba ile ilişki şefkat boyutuna çekiliyor, hem de babanın emekleri boşa gitmemiş oluyor.

Katılımcı E - 16 Yaş - Kart 13B

-(7 sn) Bu çocuk çok fakir bir köyde yaşıyor. (CN-2-) Diğer çocuklar onu dışlıyor.(B1-2) Zaten çok çocuk yok.(C1-1) Tek arkadaşı bir köpek, kocaman bir köpek.(B1-2) Annesi babası nerede bilmiyor yani kendini hatırladığından beri yok. Bırakıp gitmiş olabilirler. (CN-2-) Zaten köyde çok az kişi var daha da azalıyor her gün açlıktan dolayı. Ama çocuk yemek bulamazsa bile köpek bir şeyler buluyor bir şeyler avlıyor, getiriyor, çok iyi koruyor onu, yani köpek yetiştiriyor çocuğu.(B2-1) Beraber kulübede yaşıyorlar.

? Çocuk büyür ve köpeğin zamanı dolar ölmesi gerekir. Ölüyor yani.(CN-2-) Çünkü çocukluğundan bebekliğinden beri var yani. Çocuk üzülür :) (CM-3)

Katılımcı F - 16 Yaş - Kart 13B

(5 sn) Burada küçük bir çocuk var, galiba harabe gibi bir yerde evde yaşıyor,(CN-2-) böyle Karadeniz'deki evler mi,(A1-2) bilmiyorum (A3-2) eski evlerde kiremitten yapılmış, sanki ev biraz böyle, 1960-1970 çocuklarının küçükken verdiği pozlara benziyor.(CF-1, A1-2) Çocuk çok ciddi bakmış yani böyle küçük fotoğrafta, ya da bir şey istemiş almamışlar, ya da istemediği bir şey olmuş (B2-3) ya da ilk defa fotoğraf çekiliyor ondan (CN-3) ya da ev girişi. Şimdi fark ettim de evin kapısı yok o

siyahlık kapı değil galiba, çünkü çocuk daha şey duramamış bir de şuradan gölge var (CN-4) evin kapısı yoksa belki evin kapısına ya da eve bir şey olmuştur ya da çocuğun ailesine. Çocuk tek başına kalmıştır onun için somurtuyordur.(CN-3)

? Çocuk büyüyor, bu durum onu güçlendirebilir ya da bir travma kalabilir.

Katılımcı D - 16 Yaş - Kart 13B

-Bu çocuk yalnız kalmış gibi, evin kapısında oturuyor mutsuz gibi (B1-3, A3-1) çünkü bu kadar küçük bir çocukken ellerini çenene koyup durmazsın o zamanlar hiçbir derdin olmaması oyun oynaman gerekir.(CN-1) Belki ailesini kaybetmiş belki ailesi ilgi göstermiyor bu çocuğa.(CN-2-, A3-1) O da düşünüyor ve yalnız gibi hiçbir arkadaşı yok, tek başına kalmış. (CN-2-)

?Çocuk psikolojik sorunları olarak devam eder hayatında belki gelecekte onları aşar ama bu onda bir iz bırakır çünkü çocukken yaşadıkları insanın büyüyünce hayatını etkileyen şeyler olur. Belki gelecekte mutlu olur ama belki bu yaşadıkları hayat boyunca onu kovalar mutsuz gibi geliyor bu da bana.

Kendi başına kalma kapasitesi hakkında bilgi veren bir diğer kart 13B'ye katılımcılar, kartın kapı eşiğinde oturan küçük çocuk olan gerçek içeriği üzerinden, narsistik yatırımı daha belirgin yanıtlar vermiştir. Katılımcılar ilişkiye yatırım yanıtlarını narsistik yatırımlara dair yanıtlarla devam ettirmiştir. Kendi başına kalma kapasitesi ve ilintili depresif duygulanımlar, kimsesizliğin vurgulandığı senaryolarla, kişiyi hayatı boyunca takip eden, içinden çıkılamayan travmatik bir iz bırakacak güçte yoğun yoksunluklarla anlatılmıştır.

4.4 Üstün Başarılı Mükemmeliyetçi Ergenlerin Mazoşistik Yatırım Yanıtlarının İncelenmesi

4.4.1 Rorschach Protokollerinde İki Taraflı Yapı Gösteren Kartlarda Mazoşistik Temaya Dair Bulgular

Mazoşistik tema, kastrasyon endişesi ve yetersizlik duyguları karşısında hoşnutsuzluğun libidolaştırılması ve bu yolla yeniden cinselleştirilmesi; sınırı aşmış bir fallik doyum karşısında cezalandırılma beklentisi, acı duyumlarına dair düşlemler ve bunlar karşısında edilgen veya infantil özdeşimler olarak özetlenebilir. Rorschach testinde betimsel açıdan ele alındığında 2.,3.,7., 9. kartlar yapısal boyutuna göre iki taraflı bir yapı gösteren kartlardır (Anzieu & Chabert, 2011). 2 ve 3. kartlar öteki ile ilişki üzerine yanıtların beklendiği ve ikili imgenin bu bağlamda yoğunlaştığı kartlarken; 7. ve 9. kartlar ise ve annesel imge karşısındaki konum, pregenital ve anne karnına dair düşlemler hakkında bilgi verir (İkiz, 2007). Kartların gizil içeriğinin analizini de dikkate alarak, mazoşistik tema 2. Ve 3. Kartlarda nesneyle ilişkinin bu ekseninde belirginleştiği saldırgan anlamlı içerikler ve pasif bedensel konuma aşırı yatırım üzerinden değerlendirilebilir. 7. Ve 9. kartlarda ise sınırların geçirgenliği, belirsizliği ve bunun karşısında mazoşistik türde pasif bir konumlanış, ilişkisel bir içerikle ya da deri üzerinden mazoşistik bir duyumsallık üzerinden mazoşistik temada değerlendirilebilir. Bu kartlarda verilen K yanıtları da dürtüsel hareketlerin dışavurumu ve düzenlenmesi ya da çatışmaların işlenmesi boyutlarında analiz edilerek mazoşistik temaya dair bilgi verebilir (Anzieu & Chabert, 2011). K yanıtları aktif-pasiflik sorunsalına da gönderme yapabilir; bir talep sonucu eyleme geçme, başkasının otoritesine bağlı olma, kendi iradesi dışında zorla hareket etme kriterlerini karşıladığı taktirde boyun eğen içerikler olarak değerlendirilebilir⁴¹ ve mazoşistik tema içerisinde incelenebilir (McElfresh, 2010).

⁴¹ Patrick J. McElfresh: (2010) “Active and Passive Rorschach Movement Responses: Toward a Historically and Experientially Grounded Revision of Scoring Criteria”, Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering, Duquesne University

4.4.1.1 Kart 2

Katılımcı A – 16 Yaş – Kart 2

-Tersten bakabilir miyim? Neyse, tersten bakınca böyle bir patlama gibi bir şey oluyor bence, şurası da Afrika'ya benziyor. İki kişinin şeyinden çıkmış, bunu planlamış ve bu iki kişi kan görmekten zevk alıyorlar, acı çektirmek. Ters bakınca iki tane mevlana gibi olan şeyler yani düz bakınca. Şey gibi hatta böyle hani Mevlanalar böyle biraz daha Nirvana'ya ulaşmış insanlar olduğu için birlikte kalp oluyor ama bunu döndürünce tam tersi kan.

-Böyle bakınca bu ikisinin çakışmasıyla ortaya çıkmış, patlama efekti gibi, bu dumanlar da oradan çıkıyor zaten. duman gibi ama bu duman onu yapan insanı hatırlatıyor (ters bakınca). Şeyi okudunuz mu, Momo, orada gölge adamlar vardı, onu andırıyor. İşte burada böyle hani el çakışıyorlar, çakışınca ortaya çıkan şey.

-Ya daha böyle, şey yapmaktan keyif alıyorlar dediğim gibi, ama ters olunca bu seferde iyi oluyor burada da bir kalp var, yani düz olunca. Böyle iki tane. Şekli benziyor. Şapkaları. Şimdi bakınca şeye benziyor, anne karnına. Şu bebeğin doğduğu yer, temiz, dışardan koruyor. Bunların bir anlama gelmesi gerekiyor mu?

Katılımcı B – 16 Yaş – Kart 2

*-(30 saniye) Hocam savaştan çıkmışlar **kazanmışlar** kutlama yapan iki tane kurt gibi gördüm. Kırmızı olması bana kanı çağırıyordu, üstlerinde kırmızılık var bu ortadaki şey de de sanki bir şey kaldırıyorlarmış gibi. Böyle olunca savaş, zafer olabileceğini düşündüm.*

-Bunun burnu olabileceğini düşündüm, kulağı. Bana ilk kurtu çağırıyordu, kan bana savaşı çağırıyordu. Şu mızrak olabilir, bir bardak olabilir havaya kaldırdıkları şey. Kırmızının üstlerine bulaşması bana kanı çağırıyordu, üstlerindeki yanlarındaki kırmızılıklar.

Katılımcı E – 16 Yaş – Kart 2

İki tane ayı boğuşuyormuş gibi geldi. :) çok saçma şeyler söylüyormuşum gibi geliyor... Ya kırmızı şeyleri kan olarak düşündüm... O kadar.

-Bunlar ikisinin de kolları, yandan görünüşü. Bunlar da pençeleri. Havaya sıçırıyor gibi. Kan.

-Şekli, aslında bunlar simetrik değiller birinin kafasında bir şey varmış gibi. Çömelmiş gibi görünüyorlar bir de. Bacaklarından ayı olduğunu düşündüm, cüssesinden bir de, başka bir canlı bu kadar kan sıçratamaz.

-Canlıların üstünde olduğu için, canlı olarak görmeseydim belki kan demezdim ama.

İkili imgenin öteki ile ilişki bağlamında yoğunlaştığı 2. Kartta, Katılımcı A, B ve E mazoşistik temayı barındıran öğelerde yanıtlar vermiştir. Öteki ile temas dürtüsel yoğunluğun saldırgan yönde olduğu yanıtlar getirmiştir. Katılımcı A, kan görmekten ve acı çekmekten zevk alan iki kişi yanıtını vermiştir; kartı çevirdiğinde ise kendini Tanrı'ya adanmış, dünyevi zevklerden çekilmiş, nirvana konumunda bir tasarım vermiştir. Katılımcı B, Katılımcı A'nın aksine, temasın getirdiği saldırganlığı daha aktif bir konumla özdeşim kurarak saldırgan anlamlı içeriklerle; savaşta kazanan mızraklı kan içinde kurtlar olarak yanıtlamıştır. Katılımcı C, temas karşısında sadece saldırgan anlamlı bir içerikte yanıt vermiş; iki aynı şeyi yapan ve boğuşan ve etrafa bu esnada kan sıçratan ayılara dair tam olarak pasif ya da infantil konumla özdeşime dair bir yanıt veremese de ankette ayılar arasında simetrik bir ilişki olmadığı yanıtını verebilmiştir bu nedenle mazoşistik tema bulgusu olarak dahil edilmiştir.

4.4.1.2 Kart 3

Katılımcı A – 16 Yaş – Kart 3

-(5 sn) İki tane, iki şey var iç içe, restoranda çalışan insanlar da olabilir. Sunum yapmak zorundalar çünkü arkalarında balta var onları zorlayan bir şey var...(19 sn). Onları çeken bir şeyde var onları tutan mıknatıs olabilir. V

- Şu ikisi. Bu da onları çeken mıknatıs. Bunlar da baltalar. Şekilleri benziyor. Bir de hani bir şeyleri yapmak zorunda gibi görünüyorlar. İnsan dışında kimse bir şey yapmak zorunda olmaz. Böyle belki bir şeyin aklını sunuyorlar, hani orada çalışmak için, bir fikir var onu iletmeye çalışıyorlar. Hem şekli benziyor hem de tam kafalarında duruyor yanlış bir hareket yaparlarsa ölebilirler, çarparsa. Şeye benziyor bir de ağızları, fare, belki bir denek işte bir şeyi iletmek için, o kadar zeki değiller. Onları çekiyor o tarafa doğru giden bir şey var ve ona doğru eğilyolar.

Katılımcı D – 16 Yaş – Kart 3

-(7 sn) Burda da birlikte yemek yapan iki insan varmış gibi geldi. Hep böyle bütün, birbirine yapıştırılmış olduğu için iki insan, iki hayvan iki ayı gibi geliyor. Birlikte bir şey yapıyorlar. Eğilmişler bir şey karıştırıyorlarmış gibi... Onun dışında yine kırmızı lekelere çok bir anlam veremiyorum çünkü ortadaki kırmızı leke küçük bir köprü gibi onların arasında.

- Çünkü onların tam ortasında köprü gibi, onları birleştiriyormuş gibi. Yani böyle kalp gibi bir şeymiş gibi.

Katılımcı F – 16 yaş - Kart 3

...Burası da silik olmuş sanki, burasını birleştiren tam insan olacak da vücudu ayırmışlar gibi yani. Resmin ikisinin de diğer kolu gözüküyor ama herhalde perspektiften dolayı.

- Vücudu farklı kafası garip mitolojik böyle midilli mi desem ne desem, neydi adları? Yapısı erkek diyemezsin yani buna, kadın herhalde. Burası da balkabağı, oyup değişik şekiller yapmışlar, bir şey saplamışlar herhalde. Bakınca zaten anlıyorsunuz yani birkaç tane araştırma okumuştum. Yüz verdiğiniz zaman insanlar kadını otomatik olarak anlıyorlar, kadınla erkek otomatik olarak ayırt edilebilecek bir şey, ona doğru evrimleşilmiş. Bu yüz şekli kadın yüz şeklidir, erkeğin böyle güzel olmaz, vücudu da böyle tam erkek gibi değil, biraz zayıf.

Katılımcı E – 16 yaş – Kart 3

-(30 sn) Dans eden iki kadın gördüm... bir şeyin içindeler çardak gibi. Aklıma direkt manzara geldi, aşağıda su var.

-Şu kısımları hep çardaktan sarkan motif, dekorasyon gibi düşündüm...

-Dalgalı gibi. (su için)

-Figürü yani aslında dememin sebebi şey olabilir sadece silüeti görüldüğü için. Öyle bir silüete benzettim.

Katılımcı B – 16 yaş – Kart 3

(43 sn) Sinek gibi gördüm, yandaki çubuk, uzun kolları, ön kolları, gözünün büyük olması sineği çağrıştırdı.

Katılımcı C – 16 yaş – Kart 3

-(9 sn) Burada iki tane kuşun sadece gövdesi gibi...

2. karta verilen yanıtlar gibi, 3. Kartta benzer nesne ilişkilerinin artık tam bir tasarım üzerinden verilmesi ve özdeşim kurulması beklenir. Yalnızca Katılımcı A, 3. Kartta saldırgan anlamlı içerikler ve pasif konumla özdeşim kurarak mazoşistik temada yanıt vermiştir. Kesmekle tehdit eden bir baltanın hükmünde, iradesi dışında hareket eden cinsel özdeşimden yoksun bir tasarım iletmiştir. Tasarımların iç içe geçmiş olmasını, bir miknatis vasıtasıyla uzaklaşamayacakları bir yakınlıkta duruyor olmasını, bu edilgen konum üzerinden anlatmıştır. Katılımcı D ve E, cinsel özdeşime dair bir tasarım verebilmiş fakat ayna ilişkisinde olan ikili imgeyi, saldırgan anlamlı olmayan banal bir içerikle, narsistik yatırımla ifade etmiştir. Katılımcı F, tam bir nesne tasarımı vermekte zorlanmış, entelektüel süreçlere başvurmuştur. Katılımcı B ise şok yanıtı ardından yer değiştirme mekanizmasıyla tam bir nesne tasarımı vermiş fakat cinsel özdeşim kurmamıştır. Katılımcı C de cinsel özdeşimden yoksun, kısmi nesne tasarımı verebilmiştir.

4.4.1.3 Kart 7 ve 9

Katılımcı F – 16 yaş – Kart 7

-(4 sn) Kurabiye parçaları olabilir, ezilmiş, hafif kırılmış...

Katılımcı C – 16 Yaş – Kart 7

- V^ Burnu büyük bir hayvana benziyor, belki gergedan gibi olabilir, ön tarafta ayağı, kafasının üstünde de bir boynuzu var...

- Kafasına nazaran büyük boynuzunun olması, boynuzların güçlü gözükmesi, belki sivri olması.

Katılımcı D – 16 Yaş - Kart 7

-Bunlar iki kukla gibi geldi, böyle gölge oyunlarındaki Hacivat ile Karagöz gibi...

Katılımcı B – 16 Yaş – Kart 7

-(38 sn) Hocam biraz tuhaf olacak ben bu ikisini insan olarak düşündüm, işte soylu insanlar üst sınıf insan olarak düşündüm. Onun iki aşağısındaki bu hayvana benzeyen şeyleri de alt sınıf olarak düşündüm. Birbirlerine bakmamaları onların işte geçinememelerini anlatıyor. İşte üst sınıfın da geçinebildiğini anlatıyor.

- Bunun bir bütün olduğunu düşünelim yani ikisinin birbirine bakmamaları küs olabilecekleri düşündürdü, bunun sebebinin de üst sınıf insanlar olabileceğini düşündüm. Bunun sebebi olmalarına rağmen üst sınıf birbirlerine bakıyor ama onların arasında bir şey yokmuş gibi düşündüm.

Annesel imge karşısındaki konum hakkında bilgi veren 7. Karta ilişkisel durum ve duyumsallık üzerinden beklenen mazoşistik temaya dair yanıtlar incelendiğinde, oraliteye gönderme yapan ezilmiş, kırılmış yiyecek içerikleri; Katılımcı C'den saldırgan içerikli sivri boynuz tasarımı, Katılımcı D'den ise iradesi dışında hareket ettirilen kukla tasarımı yanıtları alınmıştır. Katılımcı B, şok tepkisi ardından, daha

detaylı bir yanıtla, güçlü olan üst sınıfın güçsüz olan alt sınıfta huzursuzluk yarattığı mazoşistik tema içeriğini iletmiştir.

Katılımcı B – 16 Yaş – Kart 9

-(47 sn) Bu ortadaki şeyin keskin bir şey, bir kılıç olabileceğini düşündüm. Üç farklı rengin de farklı toplumun farklı grupları olabileceğini düşündüm. Kılıcın bir bölümü en alttaki gruba saplanıyor gibi geldi bana, öyle düşündüm...

-O alttaki rengin acı çektiğini düşündüm bundan dolayı, aslında hepsi aynı amaç için kılıcı tutuyor ama en alttaki en çok acıyı çekiyor. Bunun da günümüzde, en aşağının, o sınıfın en acı çeken sınıf olmasını düşündüm, en çok şeye dayanan, belki...

Katılımcı A – 16 Yaş – Kart 9

- ...Uzaktan gelen bir gemi var düzden bakınca, ve hayvanlar işte geyikler bu hipopotam neyse, onlar hepsi birlikte seviniyorlar gibi (15 sn)... Ama bir şeye bağlı gibiler, o kadar da özgür değiller, onlara yapılması söylendiği için yapıyor olabilir. Ve bu üstteki geyikler de ondan çok uzakta kalmış, belki farkındalar sevinmiyorlar, ama yardım çığlığı da atıyor olabilirler gelen şeye...

-...Daha aptal hayvanlar, öyle görünüyorlar işte, köke bağlı.

Katılımcı F – 16 Yaş – Kart 9

- Üstü atsak, şu pembe renkli şey, Çığlık diye bir film var izlediniz mi hiç? Orada insanları korkutan karaktere benziyor, ağzı böyle silindir gibi. Belki de, burada böyle boks eldiveni takmış, böyle duruyor...

- O çığlık maskesini takan adamın tuttuğu boks eldivenleri, perspektiften öyle gözükiyor. Boks eldivenleri ile ebatları aynı, normal bir el olamaz.

Pregenital ve anne karnına dair düşlemlerin beklendiği 9. Kartta, üç katılımcı tarafından acı duyumlarına dair düşlemler ve mazoşistik duyumsallık yanıtları

iletmiştir. Katılımcı B, saldırgan kesici bir içerik olan kılıç ve toplumun üst kesimlerinin alt kesimlerine uyguladığı bir mazoşistik duyumsallık üzerinden iletmiştir. Katılımcı F aynı mazoşistik duyumsallığı boks eldivenleri üzerinden iletmiştir. Katılımcı A ise tutsak ve yardım çılgılığı atan, aptal görünümlü hayvan tasarımları üzerinden bu mazoşistik temada yanıt vermiştir.

4.4.2 Tematik Algı Testinde Kastrasyon Endişesi Karşısında Ortaya Çıkan Birincil Süreçlere ve Mazoşistik Temaya Dair Bulgular

Tematik Algı Testi'nde 1. Kart yetersizlik duyguları ve kastrasyon endişesi hakkında bilgi verir (Tunaboşlu-İkiz, 2011). Kart yorumlanırken kastrasyonun kabul edilip edilmediği ya da ne kadar kabul edildiği değerlendirilirken, öte yandan nesne ilişkileri bakımından, nesneye yatırım olup olmadığı; haz ve hoşnutsuzluk duyguları açısından da değerlendirilir. Bu nedenle ödipal ya da narsistik ekseninde değerlendirilen bir karttır. Ardından verilen 2. Kart ise resimdeki 3 kişiden ötürü ödipal üçgeni çağırıştırır ve ödipal çatışmalara dair bilgi verir niteliktedir. Yine birinci kart gibi resim kişileri ilişkiye sokularak ödipal bir ekseninde ya da tek kişiye yoğunlaşarak narsistik ekseninde yanıtlanabilir. E Serisi yanıtları herkesin verebileceği yanıtlar kategorisinde olup; haz ilkesinin kontrolünde olan birincil süreçlerin gerçeklik ilkesinin kontrolünde olan ikincil süreçlerce kontrol altına alınabildiği patolojilere göre değişiklik gösterir (Tunaboşlu-İkiz, 2011). Testi alan kişi kartın yarattığı endişenin yoğunluğuna bağlı olarak nesnel gerçekliğin ve algının bozulduğu E1 kategorisinde yanıtlar verebilir. Mazoşistik tema, kastrasyon endişesi ve yetersizlik duyguları karşısında hoşnutsuzluğun libidolaştırılması ve yeniden cinselleştirilmesi; sınırı aşmış bir fallik doyum karşısında cezalandırılma beklentisi, acı duyumlarına dair düşlemler ve bunlar karşısında edilgen veya infantil özdeşimler olarak özetlenebilir.

4.4.2.1 Kart 1

Katılımcı B – 16 Yaş – Kart 1

-(10 sn) Benim aklıma babasını kaybetmiş bir çocuk geldi. Önündeki silahtan ve çocuğun mutsuzluğundan kaynaklanıyor. (E1-3, B1-3)... Bu silah işte babasının ölümünü aklına getirdiği için olabilir, belki babasının silahıdır.

Katılımcı C– 16 Yaş – Kart 1

-(3 sn) Biraz daha durumu iyi olan bir ailenin 8-10-9 yaşlarındaki bir çocuğun sınavlar öncesi ders çalışması.(A1-2) Kitaba bakıyor, ailesi çocuğuyla çok ilgilenmiyor...(E1-3, B1-2)

-? Çocuk başarılı aslında, okulunu başarılı bir şekilde bitirecek, ailesi çok gurur duymayacak çünkü ailesi çok çocuğuna da ilgi göstermiyor...

Katılımcı F– 16 Yaş – Kart 1

- (5 sn) Bu çocuk çok sıkılmış, kitap okumaktan çok sıkılmış, ders çalışmaktan bıkmış artık dersleri fazla sallamıyor. (CN-3) Ailesi diyor derslerine önem ver diyor, bak diyor, işte dersi kitabı okurken sıkılmış kalmış bu pozisyonda. (B2-3, E1-3)

-? Bu hikayenin sonunda çocuk derslerin fazla önemli olmadığına karar verir, kendi aklında olanı yapar ... bu çocuk kendi istediğini yapar eninde sonunda.

Kastrasyon endişesi ve yetersizlik duyguları hakkında bilgi veren 1. Kartta katılımcılar, kartın büyük detayı olan kemana dair algının bozulduğu ve kemanın yanlış algılandığı yanıtlar vermiştir; kastratif endişe birincil süreçleri ortaya çıkarmıştır ve ders çalışma faaliyeti üzerinden anlatılmıştır. 6 Katılımcıdan 3'ü kemana görebilmiştir.

4.4.2.2 Kart 2

Katılımcı A – 16 Yaş – Kart 2

- ...bir köy bu insanların, işçi sınıfının çalıştığı. Cinsiyet ayrımı da var, kadın otursun çocuk yapsın çünkü buradaki hamile. Erkek çalışsın. Ama bu kız farklı,

varolan kadından da farklı gözüküyor böyle kitap falan okuyor okumak istiyor başka bir şey hedefliyor (B2-3) ve keskin bakıyor kararlı, istemiyor burada olmak. (B1-3) Evlenmemiş ama belki de evlendirilmek istemiyordur biriyle..(B2-3)

-? ...alışır sonra biraz tökezler ama düşmeden kalkamaz.

Katılımcı E – 16 Yaş – Kart 2

- (14 sn) Savaştan çıkmışlar. (CI-2) Buradaki kadın elinde defterler olan yaşayanları ölüleri sayıyor ve insanlara haber veriyor.(CF-1) Oğullarını merak eden aileler.(B1-2) Bu at da savaş meydanından korkmuş adam onu şey yapmaya çalışıyor, sakinleştirmeye.(B1-3) Bu kadın ağaca yaslanan, eşi ölmüş, uzaklara dalmış.(CM-1)*

Katılımcı B – 16 Yaş – Kart 2

- (8 sn) Tarlada zorla çalıştırılması istenen kadının çalışmak istememesi ve yani okumak istemesi olabilir...(B2-3) Ama bu, bence benim hikayemde,(CN-1) kadın tarlada çalışmaya devam edecek gibi, zorla da olsa.*

Katılımcı F – 16 Yaş – Kart 2

- (4 sn) Adam çalışıyor tarlayı atla çekmeye çalışıyor. Burada genç ablamız (CM-3) uzaklara dalmış bakıyor, birini bekliyor belki de... Büyük ihtimal şu ikisi nişanlı olabilir, (A3-1, B3-2) yaşları yakın gibi. (A1-2, A3-1)*

? Bu resme baktığımda bu adam bu tarlayı çeker bir kere gözüne koymuş gibi. Bu kadın da bir şey yapmak istiyor yapmak istediği şeyi yapıyor çünkü çok boş bakıyor...

Ödipal üçgeni çağrıştırdığı için ve ödipal çatışmalara dair bilgi verilmesini beklediğimiz Kart 2’de, katılımcılardan 4’ü ödipal üçgeni kurmakta zorlanmıştı. Kartın kişileri arasında ilişki dolayısıyla çatışma yoktur, duygulanımları yüzlerinden okunmamaktadır ve bastırılmıştır. Cinsiyetler

arası farkın tanındığı fakat nesiller arası farkın daha çok betimlendiği yanıtlar verilmiştir.

4.4.2.3 Kart 1 ve Kart 2’de Mazoşistik Tema Bulguları

Katılımcı E – 16 Yaş -Kart 1

- (14 sn) ...Babasının eşyaları arasından bu keman varmış. O yüzden kemani görünce çok hüznleniyor. Çünkü hem çalarak babasına yakın olmak istiyor ama aynı zamanda çalmak çok acı veriyor babasını hatırlattığı için yine aynı sebepten.

Katılımcı D – 16 Yaş – Kart 1

- Burada çocuk sanki uzun süre çalışmış, önünde keman çalışmış ve çok yorulmuş... Kendisinin sanki çok üstüne gidilmiş gibi...

Katılımcı F– 16 Yaş - Kart 1

- ...Kendi aklında olanı yapar çünkü belli ki bu kadar sıkıldığına göre, biri zorluyordur bu kadar zorlanıyorsa...

Katılımcı C – 16 Yaş - Kart 2

- ...biraz daha gelişmemiş bir yerde tarımla uğraşılan bir bölgede, arkada atlı bir tane kölemen bir işçi çalışıyor. İşçi, yatacak kalacak bir yeri yok, o yüzden az parayla tarlada yatıyor ve tarlada çalışıyor... Öndeki de bir tane kız, tarla sahibinin kızı okuldan gelmiş ve ortada çalışan kölemen işçiye acıyor biraz... Annesi daha küstah ve, nasıl diyim, biraz daha kötü ruhlu olduğu için onları aşağı sınıf olarak görüyor sadece onlara emir veriyor, iletişime girmiyor.

Katılımcı A – 16 Yaş - Kart 1

- Bir tane çocuk bir şey yapmak zorunda, okula gelmek, ders yapmak... Belki de o yüzden böyle zorla gelmiş, annesinin zoruyla gelmiş başlamış...

Katılımcı B – 16 Yaş – Kart 2

- (8 sn) *Tarlada zorla çalıştırılması istenen kadının çalışmak istememesi ve yani okumak istemesi olabilir... Ama bu, bence benim hikayem de, kadın tarlada çalışmaya devam edecek gibi, zorla da olsa.*

-?çalışmaya devam eder, diğerk insanların zoruyla.

Katılımcıların 6'sı da yetersizlik duyguları ve ödipaliteye dair çatışmaların verildiğı Kart 1 ve/veya Kart 2'de mazoşistik temaya dair yanıtlar vermiştir. İradesi dışında bir şey yaptırılan, zorla ders çalıştırılan, zorla evlendirilen; üzerinde güç kullanılan tasarımlar üzerinden kastratif endişe ve ödipal senaryolardaki çatışmaları iletmişlerdir. Bazı katılımcılar daha entelektüel kurgularda işçi sınıfı ve işçi sınıfını yöneten sınıf üzerinden yanıt verirken; bazıları acı duyumlarına dair düşlemler üzerinden yanıt vermiştir. Yanıtlardaki mazoşistik temanın yoğunluğı kastrasyon ve ödipaliteye dair katılımcıların hassasiyetlerini göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Zekanın ne olduğuna yönelik felsefî tartışmalar Antik Yunan'dan günümüze, şüphesiz dönemin yaşam koşullarının belirleyiciliğinde süregelmiştir. Üstün zeka potansiyelinin çocuk ve ergenlerde bir avantaj mı yoksa dezavantaj mı teşkil ettiği 19. Yüzyıl başından itibaren yukarıdaki belirleyiciler ışığında tartışılmaktadır. Çeşitli araştırmalar bilişsel becerileri nedeniyle bu genç grubu avantajlı görüp, akademik faaliyete uyum kapasitelerini değerli bulurken; çeşitli araştırmalar ise bu genç grubu deneyimlediği sosyal ve duygusal uyum problemleri nedeniyle bir risk grubu olduklarını söylemektedir (Neihart, 1999). Tüm bu çalışmaların nesnesi olan üstün zekalı çocuk ve ergenler bu çalışmalar boyunca “Üstün”, “Üstün zekalı”, “Üstün Zekalı/Yetenekli”, “Erken gelişmiş”, “Entelektüel olarak erken gelişmiş”, “Entelektüel potansiyeli yüksek”, “Dahi” isimleriyle yer almaktadır (Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Tam olarak eş anlamlı olmayan ve farklı kuramsal temellere dayanan bu tanımlamaları en kapsayıcı tanılama aracı bir klinik psikolog tarafından uygulanan Wechsler ölçeği olup tanılama kriteri Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği uluslararası zeka sınıflandırmasına göre 130 ve üzeri IQ sahibi olmaktır (Vaivre-Douret, 2011).

Zeka kavramı ve zekanın niceliğine gönderme yapan kavramsallaştırmalar doğrudan psikanalizin araştırma nesnesi değildir. Psikanalitik literatürde yapılan araştırmalar zekayı dürtü dinamikleri, savunmasal bir ruhsal örgütlenme ve özdeşim yatırımları gibi çeşitli açılardan ele alır ve entelektüel uğraşın libidinal kaynakları hakkında klinik bulgular sunar. Literatürde bir çok isimle anılan üstün potansiyeller hakkında Weismann-Arcache, “vaktinden önce cinsel olgunlaşmanın vaktinden önce entelektüel oluşumla el ele gittiğini” Freud'dan alıntılıyarak psikometrik ölçümlerin sunduğu değerlendirmenin kısıtlayıcı olduğunu, bu nedenle üstün potansiyelliğin bir spektrum dolayımında ele alınması gerektiğini öne sürmüştür (Weismann-Arcache, 2013). Psikanalitik literatürdeki araştırmalarda akademik başarının ötesinde bu öznelere sanatsal, sözel, mantıksal, matematiksel alanlardaki yaşitlarına nazaran üstün beceri ve başarısı; yine entelektüel olarak yaşitlarına nazaran bir erken

gelişmişlik durumu yaşamaları ve patolojiyle arasındaki sınırın çizilmesi boyutlarında üstün potansiyellilik ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında tümü yaşı 16 olan; 10 yaşından önce yaşıtlarına nazaran üstün performansı nedeniyle akademik, sanatsal, sözel, mantıksal, matematiksel alanlarda yönlendirmelerde bulunulmuş, 4'ü psikometrik ölçümlerle tanılanmış ergenlerin ruhsallığını projektif değerlendirme yöntemleri kullanarak anlamak hedeflenmiştir. Öğrencilerin hepsi İstanbul'da aynı dönem bir özel lise girişli olup; bu öğrenciler içerisinde üstün potansiyelli öğrencilerde, literatürde gözlemlendiği üzere, mükemmeliyetçilik örüntülerinden yüksek mükemmeliyetçilik puanları olan öğrenciler içerisinde seçilmiştir. Araştırmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi psikanalitik literatür ile üstün zekallılığa dair varolan literatüre psikanalitik yaklaşım ışığında oluşan bilgiler ve yapılan araştırmalardan oluşmaktadır. Buna uygunluk gözeterek katılımcı 6 ergen ve ailesiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ardından Rorschach Testi ve Tematik Algı Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Fransız Okulu ekolüne uygun olarak yorumlanmıştır.

Üstün entelektüel potansiyeli olan ve mükemmeliyetçi tutumlar gösteren 6 ergen ve ailesiyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin bulgularında ortaklıklar tespit edilmiştir. Ergenlerin zeka alanındaki performansı ve akademik alandaki yetkinliği ilkökul döneminde farkedilip aile tarafından desteklenmiştir. Ailelerden 4'ü çocuklarının WISC-R uygulamasında üstün zeka tanısı aldığını beyan etmiş ve puantaj belirtmiştir. Bir katılımcının ailesi ilkökul döneminde ülke çapında düzenlenen bir sınavda yüksek derece elde ettiğini belirtip “Çocuk Üniversitesi” adlı bir oluşuma üstün potansiyelli öğrenci olarak yönlendirildiğini; diğer bir katılımcının ailesi ise satranç ve teniste ilkökul öncesi dönemden başlayarak üstün başarıları ve satrançta dünya çapında dereceleri bulunduğunu iletmiştir. Akademik başarıları konusunda ailelerin destekleyici tavrı, ergenler tarafından zaman zaman akademik ihtiyaçları dışında ihtiyaçlarının göz ardı edildiği hissine sebep olduğu gözlemlenmiştir. Ergenler hırslı ve zamanlarını çok etkin kullandıklarını iletmişlerdir. Akademik performansları yanı sıra sanatsal ya da spora dair bir ilgi alanı da edinebilmişler ve bu ilgi alanlarında da yoğun eğitimler, yüksek dereceler elde etmişlerdir. Kazanarak ve tüm masrafları

karşılanarak geldikleri, devlet liselerine nazaran çok yönlü ilgi alanlarını doyurmaya fırsat verecek şekilde yapılanmış bu özel liseyi tercih ettiklerini söylemişlerdir. Lise kademesindeki bu seçimlerini hızlı bir ileri sarma ile üniversite hayallerine eklemleyerek, liseyi yurtdışı ayağı görerek ya da akademik dışı ihtiyaçlarını doyurarak değerlendirme planları olduğundan bahsetmişlerdir. Ebeveyn çiftinden özellikle annelerin çocuklarının akademik performansları konusunda oldukça takipçi, talepkar ve başarısızlıklara odaklanan, daha iyisini bekleyen ebeveyn oldukları; babaların ise daha yumuşak ve sıcak kanlı, anlayışlı olarak tasvir edilen, daha rahat iletişim kurulan kişiler olduğu gözlemlenmiştir. Hatta bazı ailelerde baba-ergen ikilisinde annenin dışarda kaldığı gözlemlenmiştir.

Araştırmanın hipotezlerinden birinde üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerle yapılan projektif değerlendirmelerde T.R.I. analizlerinin C yanıtlarının K yanıtlarına üstün gelecek şekilde afektif dünyalarının baskın çıkması ve pastel renk kartlara verilen cevap sayılarında ergen normlarına göre artış göstermesi beklenmekteydi. Bununla beraber Rorschach Testinde pastel renkli 8., 9. Ve 10 kartların ifade edildiği erken dönem duygulanımların yarattığı uyarımlar karşısında formun baskın olduğu yanıtlarla ve entelektüel süreçlerle yanıt vermesi beklenmekteydi. Katılımcıların bu kartlara verdikleri yanıtlarda FC kodları ile renk nominasyonu ön plana çıkmıştır. Bu cevapları takiben verilen hareket ve hareket eğilimli yanıtlar ise, uyarımların yarattığı gerilimi ifade edecek şekilde dürtüsel niteliktedir. Özellikle kartların yapısı nedeniyle renklerin yoğunluğu, geçişliliği, sınır ve kontürlerin flulaştığı yerlerde keyfi lokalizasyonlarla ifade edilen yoğun dürtüsel hareket yanıtlarına rastlanmıştır. Verilen yanıtların ankette entelektüel süreçlerle düşünceye ve dış gerçekliğe aşırı bir yatırım yapılarak tekrardan yanıtlanma girişimi gözlemlenmiştir. Kartın alt-üst şeklinde bölünmesi, renklerin gruplandırılarak anlatılmasının yanı sıra entelektüel süreçler daha çok anketlerde anatomik doğruluk, edebi, kültürel göndermelerle gözlemlenmiş; bazı katılımcılar ise eşlik eden yoğun soyutlamalarla uzun ya da fazla yanıt vermiştir. Pastel kartların neden olduğu uyarımlar karşısında kullanılan entelektüel süreçlerde ve protokolün genelinde, banal yanıtlar bulunsa da, katılımcılarda olumsuz form yanıtlarının yükseldiği görüşmüştür.

Sigmund Freud, entelektüelizasyonu '*düşünme eyleminin cinselleşmesi*'⁴² olarak tanımlamıştır, entelektüelizasyonu yüceltmeden çok idealleştirmeye ilişkin bir savunma olarak görmüştür (S. Freud vd., 1953). Obsesiflerin, takıntılı temsillerin üstesinden gelmek ve dürtüsel uyarımlarını kontrol etmek için kullandığı entelektüelizasyonun savunmasal işlevine dair Leonardo da Vinci incelemesinde Freud şu sözleri iletmıştır “Sevmek ya da nefret etmek bir yana, birşeyi neden ve nasıl sevdiğini ya da nefret ettiği sorusuyla daha meşgul olmuştur”⁴³ (S. Freud vd., 1953). Aynı şekilde “İnsanı zeki yapan şey dürtünün tehdidir” diyen Anna Freud entelektüalizasyonu, soyut bir genelleme ile aşırı yüklü dürtüsel etkinliği kontrol altına almak için başvurulan bir savunma mekanizması olarak tanımlar. Erken zeka gelişiminin erken cinsel gelişmişlikle beraber gerçekleştiğini söyleyen Sigmund Freud'un görüşünü⁴⁴ esas alan Anna Freud, entelektüel süreçlere aşırı yatırımın ergenlik döneminin tipik bir savunma mekanizması olarak görmüştür. Zamanından önce ve aşırı yatırım yapılan formel düşünceyi yetişkini uzakta tutmaya yarayan içsel bir karşı-fobik (kontrfobik) nesne olarak değerlendirmiştir. Ruhsal alanda fobik ve karşı-fobik yatırım dengesinin sağlanması, bir ergen için dış dünyayı yönelenebilir ve ilişki kurulabilir ve dolayısıyla nesneye yatırım yapmayı güvenli kılabilir olduğundan önemlidir (Birraux'dan akt. Weismann-Arcache, 2006).

Akılla dürtülere hakim olma çalışması benliğin arkaik, kaygı dolu duyusal deneyimlerine anlam veren bir sembolleştirme işlevi de görür (Houssier, 2016). Ferenczi bu bağlamda, yoğun libidinal dürtülerin travmatik erken dönem yaşantılarında vaktinden önce bir bilgelik geliştirme eğilimine sebep olabileceğini söylemiştir (Ferenczi'den akt. Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Travmatik erken dönem yaşantılarını sadece yetersizlikle değil aynı zamanda dış çevredeki aşırı uyarımlara sebep olan bakım biçimlerini de içerdiğini söyleyen Ferenczi bu durumu

⁴² Sigmund Freud: (1909) “Notes Upon a Case of Obsessional Neurosis”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

⁴³ Sigmund Freud: (1910) “Leonardo da Vinci and a Memory of His Childhood”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

⁴⁴ Sigmund Freud: (1905d) “Three Essays on Theory of Sexuality”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

beşikte olan ve tüm aileye bilgelik dağıtan “bilge bebek” metaforu üzerinden tanıtmıştır. Ferenczi’ye göre öteki ve çevre ile erken dönem ilişkideki travmatik duyumlarından kendini korumak için entelektüel bir erken gelişmişlik gösteren çocuk (Mészáros, 2014) yetişkinle tamamen özdeşim kurarak bu tehdide mesafe almaktadır, bu nedenle pasif konumda kalmak bu çocuklar için oldukça zordur (Weismann-Arcache & Tordjman, 2012). Winnicott’ın çöküş korkusu karşısında labil özdeşimlerle ayakta kalan “sahte kendilik” klinik tablosu ile Ferenczi’nin bilge bebeği birlikte düşünülebilir. Winnicott’a göre gayet sağlıklı görünmelerinin aksine varoluşsal bir değersizlik ve boşluk duyguları nedeniyle analize gelen çocuk veya yetişkin “sahte kendilikler” yüksek entelektüel kapasitesi olan fakat canlı ve spontan bir şekilde iletişim kurmakta zorlanan bir klinik gruptur (Abram, 2007). Başta obsesif bir savunma gibi görünen sahte kendiliklerin entelektüel duruşunu Pontalis şu şekilde iletmiştir: *“Düşünme eyleminin bu analizanlarda baskın olması özellikle obsesif oldukları anlamına gelmez... Sadece işaret ve figürlerin olduğu, zihinselleştirme zorlantısı içinde, boşluğun doldurulduğu böylece formsuz olana izin verilmeyen kapalı bir sistem içerisinde işlemeye mahkum bir ruhsallığa sahiptirler”* (Pontalis’ten akt. Parseval, 2007).

Ferenczi, “bilge bebek”te tariflediği narsistik travmatik deneyim sonucu deneyimlenen çöküş korkusunun, beden ve ruh arasında bir yarılmaya neden olduğunu söylemiştir. Travmatik etkinin neden olduğu vaktinden önce erken gelişmişlik (prekoz) durumu ve düşüncedeki aşırı yatırım gibi karşı-fobik yatırımlar bu yarıma sonrası gerçekleşir. İnkâr, narsistik kırılabilirlik, cinsellikten arındırma, duygulanımın bastırılması gibi savunmalar ise benliğin travmatik deneyim karşısında dağılmaması için gerçekliğin 'obsesyonelize' edildiği savunmalar olarak düşünülebilir (Parseval, 2007). Entelektüelizasyonun kendi başına bir zeka göstergesi olamayacağını söyleyen Freud takip edilirse, entelektüel aşırı gelişmişlik ve entelektüelizasyon çalışması arasındaki fark netleştirilebilir ve tipik ergen entelektüelizasyonundan ayrıştırılabilir. Nitekim bulgularda entelektüelizasyon, katılımcılardan edinilen ön görüşme bulgularıyla da örtüşecek şekilde, entelektüel aşırı yatırımın bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların pastel kartlardaki entelektüel süreçlere yatırım yapmalarının beklenmesi de aynı şekilde erken dönem travmatik deneyime bağlı

narsistik kırılganlıkları sebebiyle libidinal-saldırgan dürtüleri ruhsal alanda işlemekteki zorluklarına yönelik kuramsal bilgilerle örtüşmektedir. Yoğun libidinal dürtülerine dair bilgi veren duyusal yanıtları ve Clob yanıtlarını formun baskın olduğu yanıtlarla ileten katılımcılar, yüksek yüzdelerde olumsuz form yanıtları vermişlerdir. Düşüncenin yoğun erotizasyonunun ya da bir diğer deyişle entelektüel süreçlere aşırı bir yatırımın, formun bozulduğu F- yanıtlarına neden olduğu sonucu bu bilgiler ışığında değerlendirilebilir.

Tematik Algı Testindeki kendi başına kalma kapasitesi ve depresif duygulanımla nasıl baş edildiğine dair bulgular incelendiğinde narsistik yatırımın ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Depresif duygulanımla nasıl baş edildiği ya da edilemediği hakkında bilgi veren Kart 3BM'ye (Tunaboylu-İkiz, 2011) verilen yanıt örneklerinde CN kategorisinde yanıtlar gözlemlenmiştir. Bu narsistik yatırıma genellikle Katılık Serisi olan A kategorisinde yanıtlar eşlik etmiştir. CN kategorisinde verilen yanıtlar ya kendilik tasarımının idealleştirildiği ya da bu tasarıma ait duygulanımların tablolaştırıldığı beden duruşları üzerinden ifade edilmiştir. Kendi başına kalma kapasitesi hakkında bilgi veren 12BG ve 13B kartlarıyla (Tunaboylu-İkiz, 2011) beraber incelendiğinde, CN kategorisi yanıtlarına yine bulgulara rastlanmıştır. Kendi başına kalma kapasitesi ve ilintili depresif duygulanımlar, kimsesizliğin vurgulandığı senaryolarla, kişiyi hayatı boyunca takip eden, içinden çıkılamayan travmatik bir iz bırakacak güçte yoğun yoksunluklarla anlatılmıştır.

Ferenczi önceleri "bilge bebek"ten nevrotik bir tablo olarak bahsetmiş olsa da, çalışmalarının sonunda bunun çocukluğun narsistik travması olarak nitelendirmiştir (Ferenczi'den akt. Parseval, 2007). Entelektüel aşırı gelişmişlik ve saldırganla özdeşleşmeyi bu kliniğin temel iki görünümü ve narsistik travmanın sonucu olarak ele alan Ferenczi'nin travma tanımı Winnicott'ın sahte kendilik ve çarpma kavramları (ing; impingement, fr; empiètement)⁴⁵ üzerinden düşünülebilir. Çarpma kavramı çok erken döneme ait çevre-anne⁴⁶ kaynaklı bakım verenin ihmal; "çarpma" gibi hem

⁴⁵ İngilizce kaynaklarda "impingement", Fransızca kaynaklarda "empiètement" olarak geçen çarpma kelimesi, literatürde bahsedildiği üzere erken dönem bedensel duyuları da içeren anlamı nedeniyle tercih edilmiştir.

⁴⁶ Donald Winnicott (1965). **The maturational processes and the facilitating environment: Studies in The Theory Of Emotional Development**. New York: International Universities Press.

bedensel duyuları içeren hem de bebeğin yetersiz ya da uygunsuz miktarda uyarılmasına işaret eden bebeğin "sınır ihlali" deneyimleriyle birlikte özetlenebilir (Abram, 2007). Annenin ölümü, depresyonu, yokluğu ya da bebeğin çevreyle yetersiz/uygunsuz kapsanması gibi bir çevre kaynaklı tutulma problemi erken dönem travmaya neden olan ihmal ve ihlal deneyimleri içinde sayılabilir (Parseval, 2007). Tematik Algı Testi'nden elde edilen duygulanımın beden duruşlarıyla ifade edildiği bulgular bu bedensel duyulara işaret eden çarpma deneyimleri bağlamında değerlendirilebilir. Aynı şekilde, kimsesizlik senaryoları çevre-anne kaynaklı bir tutulma sorunsalı olarak; uyarılımların yükü nedeniyle henüz yeterince güçlü olmayan ve aşırı pasif bir konumda kalmaya zorlanan travmatize benlik durumunun ifade edildiği senaryolar olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bir diğer hipotezine göre üstün zekalı mükemmeliyetçi ergenlerin Rorschach testinde yapısal boyutuna göre iki taraflı yapı gösteren 2. 3. 7. Ve 9. kartlarda mazoşistik temanın ön plana çıktığı yanıtlar vermesi beklenmekteydi. Tematik Algı Testinde ise yine mazoşistik temaya dair bulgular, kastrasyon endişesine ve ödipal çatışmalara dair bilgi veren Kart 1 ve Kart 2'deki bulgular kapsamında incelenmiştir. Mazoşistik tema bulguları, kastrasyon endişesi ve yetersizlik duyguları karşısında hoşnutsuzluğun libidolaştırılması ve bu yolla yeniden cinselleştirilmesi, sınırı aşmış bir fallik doyum karşısında cezalandırılma beklentisi, nesneyle ilişkinin bu ekseninde belirginleştiği (kesici, delici duyumlu tasarımlar), acı duyularına dair düşlemler ve bunlar karşısında edilgen veya infantil özdeşimler kapsamında değerlendirilmiştir.

İkili imgenin öteki ile ilişki bağlamında yoğunlaştığı 2. Kartta 3 katılımcı, özdeşim kurulması beklenen 3. Kartta 1 katılımcı, annesel imge karşısındaki konum hakkında bilgi veren 7. Kartta 4 katılımcı, Prenatal ve anne karnına dair düşlemlerin beklendiği 9. Kartta 3 katılımcı olmak üzere protokoller içerisinde katılımcıların 6'sı da 7. Kart en yoğun olmak üzere 6 kartta mazoşistik temada yanıt vermiştir.

Tematik Algı Testi'nden elde edilen bulgular incelendiğinde, kastrasyon endişesi ve yetersizlik duyguları hakkında bilgi veren 1. Kartta (Tunaboğlu-İkiz, 2011) kastratif endişe birincil süreçleri ortaya çıkarmıştır ve 6 Katılımcıdan 3'ü E1

kategorisinde yanıt vermiştir. Ödipal çatışmalara dair bilgi verilmesini beklediğimiz Kart 2’de ise, katılımcılardan 4’ü ödipal üçgeni kurmakta zorlanmıştır. Kartın kişileri arasında ilişki dolayısıyla çatışma yoktur; nesiller arası farkın daha çok betimlendiği yanıtlar verilmiştir. Bu iki kart mazoşistik tema bulgusu içerisinde incelendiğinde katılımcıların 6’sının da Kart 1 ve/veya Kart 2’de mazoşistik temaya dair yanıtları bulgulanmıştır. İradesi dışında bir şey yaptırılan, zorla ders çalıştırılan, zorla evlendirilen; üzerinde güç kullanılan tasarımlar üzerinden kastratif endişe ve ödipal senaryolardaki çatışmaları iletmışlerdir. Bazı katılımcılar daha entelektüel kurgularda işçi sınıfı ve işçi sınıfını yöneten sınıf üzerinden yanıt verirken; bazıları acı duyumlarına dair düşlemler üzerinden yanıt vermiştir.

Mazoşizm, acı deneyimini ve mağlup olmayı yanıltıcı bir kontrollü deneyim haline getirerek deneyimleyeme yoluyla acının ve acıya neden olan yetersizliğin yaşamsallaştırılması olarak mazoşizm özetlenebilir. Acı ve acıya dair duyumsallığın yasaya boyun eğme ve suça mesafe alma sonuçlarına neden olması beklenirken (S. Freud vd., 1953)⁴⁷, mazoşist acı duyumuna galip gelerek ilk sahnenin travmatik etki üzerinde bir zafer kazanır çünkü hem cinselleşmesini sağlamıştır; hem de acıyı sahnelemiş ve izlerini cinselleştirilmiştir (André, 2000). TAT’de kastrasyon endişesine dair yanıtlar beklenen 1. Karttaki bir katılımcının acı duyumsallığına dair yanıtı; diğer üç katılımcının ise “iradesi dışında”, “biri tarafından zorla yaptırılma” yanıtları bu nedenle mazoşistik tema kapsamında değerlendirilmiştir (McElfresh, 2010).

Üstün potansiyelli çocuklarda psikometrik ölçümlerle projektif değerlendirmelerin karşılaştırılmasının yapıldığı araştırmada Weismann-Arcache, bilişsel çatışmaları ve yanılğı yaratabilecek nesnenin hallerine dair soru işaretlerinin sayma, matematiksel beceri ve ihtimaller üzerine düşünmeye yoğunlaşarak aşma davranışı göstermenin; henüz gerçeklik ilkesi kendini dayatmadan ve nesneyle bir olunan tümgüçlülük düşlemlerine ve simbiyotik döneme dair düşlemlerle ulaşma ile ilgili olduğunu söylemiştir (Mijolla-Mellor'dan akt. Weismann-Arcache, 2006).

⁴⁷ Sigmund Freud: (1924) “Economic Problem of Masochism”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

Eksikliğin, yetersizliğin inkarının dolayısıyla hata yapabilme kapasitesinin gelişmemişliğinin ve bunun yarattığı engellenmişliğe bağlı olumsuz duygulanımların mükemmeliyetçiliğin literatürde bahsedilen uyumsuz örüntüleriyle ilişkisini kurabiliriz (Chan, 2012; E. Mofield vd., 2016; Speirs Neumeister, 2007) . Böylece tümgüçlülük düşlemlerine doğru takip edilebilen mükemmeliyetçi tavır ve her şeye muktedir olma durumu, tüm engellenmişlik duygulanımlarına neden olan eksiklik, yetersizlik ve hataya da galip gelmek anlamlarına gelir. Aile ve ergenlerle yapılan görüşmelerde ailelerin çocukların başarısızlık deneyimlerine dair inkar eden tutumları; ergenlerin ise sınavlarındaki hatalarını, neredeyse bir yarılma ile, dikkatlerinin sorumlu olduğu ve kendilerinin aslında sorumlu olmadığı şekilde aktarması bu düşlemlere aile ve ergen düzeyinde ne derecede ulaşılabilir olduğu hakkında bilgi verir niteliktedir.

Klasik psikanalitik teori, mükemmeliyetçi kontrolü obsesyonel nevrozun yaygın semptomlarından biri olarak ele alır (S. Freud vd., 1953)⁴⁸. Bastırılmış ödipal dürtülerin ve çatışmaların geri dönme tehdidi altında benlik anal döneme regrese olur. Altbenlikteki sadistik dürtülerin yoğunluğunu karşılayacak şekilde üstbenlik cezalandırıcı bir rol üstlenerek dürtüleri kontrol altına almaya çalışır. Suçluluk duyguları sıklıkla bu kontrol mekanizmasında düzenleyici olarak sahne alır; cezalandırıcı ve kendi kendini düzeltici eğilimler, saldırgan dürtüleri maskeleyen bir uzlaşma işlevi görür (Sorotzkin, 1985). Freud inhibisyonun eşlik etmediği durumlarda, suçluluk duygusunun yer almadığı, obsesyonel nevrozların da olabileceğini söylemektedir. Freud’a göre suçluluk duygusunun düzenleyici olmadığı durumlarda benlik kendini cezalandırma işlevi gören yeni kısıtlamalar ve semptomlar geliştirir. Bu semptomlar, regresyonla güçlendirilmiş, mazoşistik dürtülerin doyumunu sağlar. Mazoşizmin sürdürülebilir bir savunma olması suçluluk duygusunun bilinçdışı kalması koşuluna bağlıdır (André, 2000). Acı deneyimi üzerinde olduğu gibi, ödipal çatışma üzerinde de mazoşistik konumlanma ile ilk sahneyi yeniden cinselleştirerek yanılgılı bir kontrol sağlamak, mazoşistik konumun tümgüçlülük düşlemlerine uzanan

⁴⁸ Sigmund Freud: (1926) “Inhibitions, Symptom and Anxiety”, *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis

mükemmeliyetçilikle ilişkisini kurar. Fakat yenilgi ve yasak ile karakterize olan ödipal üçgenin ruhsal alanda tasarımılandırılması bu noktada zorlaşır. Tematik Algı Testi'nde 2. Kartta 4 katılımcının ödipal üçgeni kurmakta zorlanması bu bağlamda mazoşistik tema içerisinde değerlendirilmiştir.

Farklı psikanalitik okulların 1924-2012 yılları arasındaki mazoşizm üzerine yayınlarını inceleyen bir derleme araştırmasında da ortak klinik gözlem bulguları acı veren erken dönem ilişkileri, kendi üzerinde acı denemeleri ya da deneyimleri, istismar eden ebeveyn imgesiyle özdeşim ve narsistik kırılganlık olduğu ortaya konmuştur (Békés vd., 2017). Bu derleme bulguları acı veren erken dönem ilişkileri ve narsistik kırılganlıklar ile istismar eden ebeveyn imgesiyle özdeşim boyutlarıyla Winnicott ve Ferenczi'nin bahsedilen kuramsal katkılarıyla da uyumaktadır (Parseval, 2007). Travmatik deneyim sonucu erken dönem narsistik kırılganlıkların mazoşistik tema kapsamında Rorschach testi ile değerlendirilmesi amaçlandığından hem yapısal boyutuna göre iki taraflı yapı gösteren; hem de annesel imge karşısındaki konuma ve pregenital düşümlere dair bilgi veren 2. 3. 7. Ve 9. Kartlar seçilmiştir. Simetrik olmayan bir aktif konum ve pasif konum arasındaki acı duyumsallığı, pasif konumda kalma zorluğu ya da pasif konuma aşırı yatırım, nesneyle ilişkinin bu acı duyumlarına dair düşümler ekseninde belirginleştiği kesici, delici duyumlu tasarımlara dair yanıtlar mazoşistik tema bulguları olarak değerlendirilmiştir. Rorschach bulguları içerisinde mazoşistik temaya en fazla rastlanan kartlar annesel imge karşısındaki konum ile pregenital düşümlere dair bilgi veren 7. Ve 9. Kartlar olmuştur. Bu durum da mazoşizmin erken dönem narsistik kırılganlıklarla ilişkisini sunan kuramsal bulgularla uyumaktadır.

Sonuç olarak araştırmada, üstün entelektüel potansiyelin mükemmeliyetçilik örüntüleriyle birlikte görüldüğü katılımcılarda mazoşistik tema bulgularına rastlanmıştır. Psikanalitik literatür ve bu araştırmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, üstün entelektüel potansiyelin ortaya çıkmasında ve sürmesinde mazoşistik yatırımın mükemmeliyetçilik görünümü aldığı; bunun ise erken dönem nesne ilişkileri ve narsistik kırılganlıklarla yakından ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Mükemmeliyetçilik görünümündeki mazoşistik yatırımın, ergenliğin ve ergenlikle

gelen dönüşümlerin önünde savunmasal bir işlev üstlenebilmektedir. Üstün entelektüel potansiyelin oluşma nedeni olarak kabul edilen erken gelişmişliğe bağlı ruhsallıktaki anakronizm ve üstünlük algısı, büyümenin anlamının ve buna bağlı ödipal duygulanımların tekrar sahneye konduğu bu gelişim döneminde ergeni karmaşık bir ruhsal durum içerisinde bırakmaktadır. Karmaşık ruhsal durum ruhsallıkta üstünlük durumuna bağlı olarak gelişen kronolojik bir yanılgı; bu yanılgıya bağlı olarak nesillerarası farkın tanınması boyutunda ödipal çatışmaya etkisi ve buna bağlı olarak tasarımılandırması güç bir kastrasyon endişesi olarak özetlenebilir. Bu kastrasyon endişesi ile başa çıkmak için, karmaşık ruh halindeki olumsuz duygulanımların libidolaştırılması boyutunda mazoşistik yatırımın savunmasal bir örgütlenmeye neden olduğuna araştırma bulgularında rastlanmıştır.

Araştırmanın zeka ve niceliksel kavramsallaştırmalarının yaygın olduğu literatürde üstün entelektüel potansiyelli örneklemlemlerle yapılan çalışmalara; bu öznelerin duygulanımsal boyutta kapsayıcı bir bakış açısı sunduğu için katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda psikometrik ölçümlerle değerlendirilen üstün zeka olgusunun, projektif yöntemlerle ele alınabilir olmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Araştırma bulgularının, aynı zamanda, duygusal yatırımı kapsamanın önemine değindiği için de, üstün entelektüel potansiyel örneklemlemleriyle yürütülecek terapötik çalışmalarda, kapsayıcı bir bakış açısı sunduğu düşünülmektedir. Üstün entelektüel potansiyelli ve mükemmeliyetçi tutum gösteren ergenlerde, ergenliğin ruhsal çatışmalarının zorlayıcı olduğu noktalarda, akademik faaliyetlerdeki değişimleri mazoşizmin klinik görünümleri, negatif terapötik etki gibi konular üzerinden ele alıp psikanalitik bir düşünme alanı açan bu araştırma, okul rehberlik servislerinde de değerlendirme fırsatı sunması umulmaktadır.

Araştırmanın başlıca kısıtlılıklarından biri 2020-21 pandemi döneminde gerçekleştirilmiş uygulamalar olmasıdır. Araştırma az sayıda 6 katılımcı ile gerçekleştirilmiş olması da araştırmanın kısıtlılıklarındandır. Fakat bir yandan böylelikle bu katılımcılarla derinlikli bir çalışma ve analiz süreci yürütülebilmiştir. Zekaya dair kavramsallaştırmaların literatürde çok ve çeşitli sayıda olması, üstün potansiyelliğin bir örneklem içerisinde değerlendirmenin zorluğunu da beraberinde

getirmektedir. Üstün potansiyelliliğe düşünme alanı açan ve beraber düşünülen kavramlar, bu nedenle, projektif yöntemler öncesi klinik, derinlikli bir anamnez görüşmesi ile desteklenmesi, hem erken dönem ilişkilerini anlamaya hem de üstün potansiyelini derinlikli değerlendirmeye fırsat verecektir. Araştırmadaki katılımcı sayısına bağlı olarak herhangi bir niceliksel veri analizi yürütülmemiştir; bunun yerine Rorschach ve Tematik Algı testinden elde edilen bulgular içerik analizine tabii tutulmuştur. Üstün zeka kavramına psikanalitik bir bakış sunduğu için çalışmanın üstün entelektüel potansiyeli olan örneklerle yapılacak projektif çalışmalara katkı sağlaması umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- ABRAM, J.: 1996 **The Language of Winnicott**, 2nd Edition, Karnac Books, London.
- ANDRÉ, J.: 2000 **L'énigme du masochisme**. Petite bibliothèque de psychanalyse. Presses Universitaires de France.
- ANZIEU, D., & CHABERT, C.: 2011 **Projektif Yöntemler** Çev. Bahar Kolbay, Bağlam Yayınları.
- BÉKÉS, V., PERRY, J. C., & ROBERTSON, B. M.: 2017 Masochism: A mixed-method analysis of its development, psychological function, and conceptual evolution. **Psychoanalytic Review**, 104(1), 33–63.
- BRINTNALL, K. L.: 2011 **Ecce Homo: The Male-Body-in-Pain as Redemptive Figure**. University of Chicago Press (C. 38, Sayı 3).
- BUNKER, H. A.: 1953 Tantalus; A Preoedipal Figure of Myth. **The Psychoanalytic Quarterly**, 22(2), 159–173.

- BURNS, D. D.:1980 The Perfectionist Script for Self-Defeat. **Psychology Today**, 34–51.
- CABROL, G.:2012 Oedipe(s) Au Pays Des Jivaros Ou Le Drame Oedipien Du Psychanalyste. **Revue Française de Psychanalyse**, 76, 1617–1621.
- CAMUS, A.:1988 **Sisyphos Söyleni** (Çev. Tahsin Yücel; 2. baskı) Adam Yayınları.
- CCEA (COUNCIL OF CURRICULUM, EXAMINATIONS AND ASSESSMENT):2006 Gifted and talented children in (And out) of the classroom. Feb 28. (Çevrimiçi) Northern Ireland. <http://www.nicurriculum.org.uk>. Erişim: 28.02.2021.
- CHAN, D. W.:2012 Life Satisfaction, Happiness, and the Growth Mindset of Healthy and Unhealthy Perfectionists Among Hong Kong Chinese Gifted Students. **Roeper Review**, 34(4), 224–233.
- CROSS, & KAREN. L.:2018 **"High-Ability Students with Emotional Behavioral Disorders: An Exploration of Intelligence as a Protective Factor"**.
- CXOURTINAT-CAMPS, A., VILLATTE, A., MASSÉ, L., & DE LÉONARDIS, M.:2011 « Qui suis-je ? » : diversité des représentations de soi chez des adolescent(e)s à haut potentiel intellectuel. **Bulletin de Psychologie**, Numéro 514(4), 315.
- ELLIOT, J. K.:1993 **The Apocryphal New Testament: A Collection of Apocryphal Christian Literature in an English Translation**. Oxford University Press.

EMMANUELLI, M., &
AZOULAY, C.:2009

Pratique des épreuves projectives à l'adolescence: Situations, Méthodes, Études de Cas.

FREEMAN, J.:2000

Families, the essential context for gifts and talents. **International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent** (ss. 573–585). Oxford: Pergamon Press.

FREUD, A.:1936

The Ego and Mechanisms of Defence (Revised Ed). Karnac Books.

FREUD, A.:1958

Adolescence. **The Psychoanalytic Study of the Child**, 13(August), 255–278.

FREUD, S.:1920G

“Beyond the Pleasure Principle”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.:1926D

“Inhibitions, Symptom and Anxiety”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.:1910

“Leonardo da Vinci and a Memory of His Childhood”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.:1909D

“Notes Upon Case of an Obsessional Neurosis”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.:1914C

“On Narcism: An Introduction”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.:1916D

“Some Character Types Met With in the Psycho-Analytic Work”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.:1914F

“Some Reflections on Schoolboy Psychology”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.: 1924C

“The Economic Problem of Masochism”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 7, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.

FREUD, S.: 1923B

“The Ego and The Id”, **The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 7, London, The

- Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.
- FREUD, S.:1905 “Three Essays on the Theory of Sexuality”, **The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, 14, London, The Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.
- GILL, S.:2000 *Ecce Homo: Representations of Christ as the Model of Masculinity in Victorian Art and Lives of Jesus. Masculinity and Spirituality in Victorian Culture* (ss. 164–178). Palgrave Macmillan UK.
- GÜLEÇ, M.:2010 Sömürgeciliğe önemli darbe vuran roman: Yayınlanışının 150. yılında Max Havelaar. **Folklor/Edebiyat**, 16(62), 135–155.
- HAMACHEK, D. E.:1978 Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. **Psychology: A Journal of Human Behavior**, 15(1), 27–33.
- HEWITT, P. L., & FLETT, G. L.:1991 Perfectionism in the Self and Social Contexts : Conceptualization , Assessment , and Association With Psychopathology. **Journal of Personality and Social Psychology** 60(3), 456–470.
- HOUSIER, F.:2016 From Biography to Theory: The Role of Anna Freud in the Emergence of the Adolescent Process. **SOJ Neurol**, 3(10), 1–10.

HOUZEL, D.:2006

“Düşüncenin Gelişimi ve Stabilizasyon Süreçleri” L. Kayaalp (Ed.), **Psikanaliz Yazıları: Psikanaliz ve Düşüncenin Gelişimi** (C. 13, Sayı 2, ss. 51–66). Bağlam Yayınları.

İKİZ, T.:2007

Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu-I Kodlama ve Uygulama (3. baskı). Bağlam Yayınları.

İKİZ, T.:2012

Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu-II Erişkin Psikopatolojisinin Değerlendirilmesi (3. baskı). Bağlam Yayınları.

İKİZ, T., PİRİM DÜŞGÖR, B., ZABCI, N. ve ark.:2007

Rorschach Kodlama Kitabı 1: Ergen Normları. Bağlam Yayınları.

KANT, I., & WOOD, A. W.:1996

An answer to the question: What is enlightenment? (1784). M. J. E. Gregor (Ed.), **Practical Philosophy** (ss. 11–22). Cambridge University Press.

KEMPIS, T. À, & SHIRLEY-PRICE, L.:1952

The Imitation of Christ. Penguin Books.

KIRKIZ, M.:2010

Arap Dilinde Mastar ve Önemi. **İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 1(15), 209–226.

KLEIN, M.:1931

A Contribution to the Theory of Intellectual Inhibition. **International Journal of Psycho-Analysis**, 12(6), 206–218.

- LADAME, F. & PERRET-CATIPOVIĆ, M.:1998
- LARDREAU, G., & JAMBET, C.:1976
- LOMBROSO, C.:1889
- MCELFRESH, P. J.:2010
- MÉSZÁROS, J.:2014
- MIJOLLA, A.:2005
- MOFIELD, E. L., & PARKER PETERS, M.:2015
- MOFIELD, E., PARKER PETERS, M., & CHAKRABORTI-GHOSH, S.:2016
- Adolescence and Psychoanalysis: The Story and the History** (P. Slotkin, Trans.; 1st ed.). Routledge.
- L'Ange**. Grasset.
- The Man of Genius** (Havelock Ellis (Ed.). Walter Scott.
- Active and passive Rorschach movement responses: Toward a historically and experientially grounded revision of scoring criteria. **Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering**, 71(4-B), 2693.
- Ferenczi's "wise baby" phenomenon and resilience. **International Forum of Psychoanalysis**, 23(1), 3–10.
- International Dictionary of Psychoanalysis**, USA, Thomson Gale.
- Multidimensional Perfectionism Within Gifted Suburban Adolescents: An Exploration of Typology and Comparison of Samples. **Roeper Review**, 37(2), 97–109.
- Perfectionism, Coping, and Underachievement in Gifted Adolescents: Avoidance vs. Approach Orientations. **Education Sciences**, 6(4), 21.

- NEIHART, M.:1999 The impact of giftedness on psychological well-being: What does the empirical literature say? **Roeper Review**, 22(1), 10–17.
- NEUMEISTER, K. S.:2007 Perfectionism in gifted students: an overview of current research. **Gifted Education International**. 23, 254–263.
- NIETZSCHE, F.W.:2003 **Ahlakın Söykütüğü Üstüne** (Çev. Ahmet İnam). Say Yayınları.
- NIETZSCHE, F. W.:2006 **Thus Spoke Zarathustra : A book For All and None**. Cambridge : Cambridge University Press
- ODILE VERSCHOOT, C. V.:2019 Quand Haut Potentiel Intellectuel Se Conjugue Avec Toute-Puissance. **Le Journal des Psychologues**, 4(336), 65–70.
- ORAL, M.:1999 **The relationship between dimensions of perfectionism, stressful life events and depressive symptoms in university students a test of diathesis-stress model of depression**. Unpublished master's thesis, The Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- PARMAN, T.:2006 Psikanaliz ve Düşüncenin Gelişimi. **Psikanaliz Yazıları: Psikanaliz ve Düşüncenin Gelişimi** (C. 13, Sayı 2, ss. 25–44). Bağlam Yayınları.

- PARMAN, T.:2008 **Ergenlik ya da Merhaba Hüzün.** Bağlam Yayınları.
- PARMAN, T.:2017 **Ergenlik ve Ötesi.** Bağlam Yayınları.
- PARSEVAL, C.:2007 De Ferenczi à Winnicott : le "nourrisson savant" et le faux self. **Le Coq-Heron**, 189(2), 122–141.
- PIAGET, J.:2007 **Çocukta Karar Verme ve Akıl Yürütme** (Çev. Sabri Esat Siyavuşgil). Palme Yayıncılık.
- PORTEŠOVÁ, Š., & URBÁNEK, T.:2013 Typology of perfectionism in a group of mathematically gifted Czech adolescents over one decade. **The Journal of Early Adolescence**, 33(8), 1116–1144.
- QUARTERLY, P. S.:2008 Identifying children who may be cognitively gifted : the gap between practical demands and scientific supply. **Psychology Science Quarterly**, Volume 50, 2008 (2), pp. 97-11150(2), 97–111.
- SELIŞIK, Z. E. S.: 2003 **“The dimensions of perfectionism and their relations to helpless explanatory style,”** M.S. - Master of Science, Middle East Technical University, 2003.
- SIMON, E. M.:2007 The Myth of Sisyphus: Renaissance Theories of Human Perfectibility. **Renaissance Quarterly**, 61(1), 237-238.
- SMIT, P. B.:2016 Crucifixion? the Reimagination of Crucifixion as Failed Imperial Ritual in

- Philippians 2:5-11. **Biblical Theology Bulletin**, 46(1), 12–24.
- SOROTZKIN, B.:1985 The Quest For Perfection: Avoiding Guilt Or Avoiding Shame? **Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training**, 22, 564–571.
- SOUTER, K. M.:2010 Savaş Anıları: W . R . Bion ’ un Düşüncesinin Bazı Kaynakları. **Uluslararası Psikanaliz Yılıhğı**, 2:140-154
- SPEIRS NEUMEISTER, K.:2007 Perfectionism in Gifted Students: An Overview of Current Research. **Gifted Education International**, 23(3), 254–263.
- ŞAYLAN, G.:2009 **Postmodernizm**. İmge Kitabevi, İstanbul
- TAŞDEMİR, O. M., & ERGÜL, C.:2015 The Giftedness Profile Analysis Based on WISC-R in Ankara City Sample. **Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education**, 16(3), 271–292.
- TERMAN, L. M. Ve ark:1925 **Genetic Studies of genius. Mental and physical traits of a thousand gifted children**. Stanford University Press.
- TUNABOYLU-İKİZ, T. (2011). **Tematik Algı Testi (TAT): Psikanalitik Yönelimli El Kitabı**. Bağlam Yayınları.
- VAIVRE-DOURET, L.:2011 Developmental and Cognitive Characteristics of “High-Level Potentialities” (Highly Gifted) Children.

- International Journal of Pediatrics**, 2011, 1–14.
- WEISMANN-ARCACHE, C.:2006 Hétérogénéité ou dysharmonie ? Clinique du fonctionnement mental des enfants à haut potentiel. **Bulletin de Psychologie**, Numéro 485(5), 481.
- WEISMANN-ARCACHE, C.:2013 Apport De La Clinique Projective À La Problématique Du Haut Potentiel Intellectuel. **Le Carnet PSY**, 169(2), 44-46.
- WEISMANN-ARCACHE, C.:2014 La communication handicapée. Les enfants surdoués et les enfants autistes ont-ils encore un corps ? **Hermès, La Revue**, 1/2014(68), 82–88.
- WEISMANN-ARCACHE, C.:2020 L’effet de serre en clinique infantile. **Revue Française de Psychanalyse**, 84(1), 129.
- WEISMANN-ARCACHE, C., & TORDJMAN, S.:2012 Relationships between depression and high intellectual potential. **Depression Research and Treatment**, 2012.
- WINSTANLEY, C.:2009 Too cool for school?: Gifted children and homeschooling. **Theory and Research in Education**, 7(3), 347–362.
- YOUELL, B.:2015 **Öğrenme İlişkileri: Eğitimde Psikanalitik Düşünce** (E. Uğuzalp, E. Tilki, & A. Şahin (Ed.)). Bağlam Yayınları.

EKLER

Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

T.C. İstanbul Üniversitesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi, Dr. Öğretim Üyesi Bengi Pirim Düşgör danışmanlığında, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans programı kapsamında, yüksek lisans öğrencisi Naci Doruk Çakmak tarafından yürütülen “Üstün Başarılı Ergenlerde Mükemmeliyetçiliğin Ahlaki Mazoşizm Kavramı Kapsamında Projektif Testlerle Değerlendirilmesi” başlıklı tez çalışması ile ilgili araştırmaya davet ediyoruz. Ahlaki mazoşizm kavramı, eylemlerimizin veya zihnimizde edindiğimiz hedeflerin ruhsal olarak bizi zora sokması, yorması ve acı vermesi fakat gelecekte yaşanacak daha büyük bir iyilik hâlinin umuduyla katlanılması olarak açıklanabilir. Ahlaki mazoşizmde katlanılan zahmet ve acı, kişinin eyleminin sonucu gibi gözükse de aslında başlıca amacdır; ve ruhsallığımızın derinlerinde sanki işlediğimiz bir suçun bedeli olarak deneyimleniyor olabilir. Ruhsallığın uygun değerlendirilmesi ve analizi mükemmeliyetçi durumun ve yüksek hedefler edinmenin ahlaki mazoşizm kavramıyla herhangi bir ortaklık taşıyıp taşımadığını gösterebilir. Bu nedenle çalışmada ENKA Okulları hazırlık sınıflarındaki 24 üstün başarılı ergende mükemmeliyetçi tutumun ahlaki mazoşizm kavramı kapsamında projektif testlerle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma 2 farklı oturumdan oluşmaktadır. İlk oturumda "Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği" yapılacak olup ortalama yarım saat sürmesi beklenmektedir. Uygulamalar sona erip veriler incelendikten sonra ergene ölçek performansı ile ilgili geri dönüşte bulunulacaktır ve mükemmeliyetçilik tutumunun yüksek olması durumunda araştırmaya devamlılığı bildirilecektir. İkinci oturumda ise projektif testler uygulanacaktır ve ortalama 1 saat sürmesi beklenmektedir. Bu araştırma için sizden tahminen toplamda 2 saatinizi ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına

gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile ya da başka araştırmalarla birleştirilerek kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya *** e-posta adresinden ve *** numaralı telefonda ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı üyenin:

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Naci Doruk Çakmak

İmzası:

T.C. İstanbul Üniversitesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ EBEVEYN ONAM FORMU

Sizi, Dr. Öğretim Üyesi Bengi Pirim Düşgör danışmanlığında, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans programı kapsamında, yüksek lisans öğrencisi Naci Doruk Çakmak tarafından yürütülen “Üstün Başarılı Ergenlerde Mükemmeliyetçiliğin Ahlaki Mazoşizm Kavramı Kapsamında Projektif Testlerle Değerlendirilmesi” başlıklı tez çalışması ile ilgili araştırmaya davet ediyoruz. Ahlaki mazoşizm kavramı, eylemlerimizin veya zihnimizde edindiğimiz hedeflerin ruhsal olarak bizi zora sokması, yorması ve acı vermesi fakat gelecekte yaşanacak daha büyük bir iyilik hâlinin umuduyla katlanılması olarak açıklanabilir. Ahlaki mazoşizmde katlanılan zahmet ve acı, kişinin eyleminin sonucu gibi gözüксе de aslında başlıca amacdır; ve ruhsallığımızın derinlerinde sanki işlediğimiz bir suçun bedeli olarak deneyimleniyor olabilir. Ruhsallığın uygun değerlendirilmesi ve analizi mükemmeliyetçi durumun ve yüksek hedefler edinmenin ahlaki mazoşizm kavramıyla herhangi bir ortaklık taşıyıp taşımadığını gösterebilir. Bu nedenle çalışmada ENKA Okulları hazırlık sınıflarındaki 24 üstün başarılı ergende mükemmeliyetçi tutumun ahlaki mazoşizm kavramı kapsamında projektif testlerle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma 2 farklı oturumdan oluşmaktadır. İlk oturumda "Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği" yapılacak olup ortalama yarım

saat sürmesi beklenmektedir. Uygulamalar sona erip veriler incelendikten sonra ergene ölçek performansı ile ilgili geri dönüşte bulunulacaktır ve mükemmeliyetçilik tutumunun yüksek olması durumunda araştırmaya devamlılığı bildirilecektir. İkinci oturumda ise projektif testler uygulanacaktır ve ortalama 1 saat sürmesi beklenmektedir. Bu araştırma için ebeveyni olduğunuz ergenden tahminen toplamda 2 saatini ayırması istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Bu formu okuyup onaylamanız, ebeveyni olduğunuz ergenin araştırmaya katılmasını kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup katılımcı ergenin kişisel bilgileri **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile ya da başka araştırmalarla birleştirilerek kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya ndcakmak@gmail.com e-posta adresinden ve 05382728868 numaralı telefonda ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Veli veya Vasisinin

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için
“ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul
etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Naci Doruk Çakmak

İmzası:

Ek 2. Örnek Rorschach Protokolü

Katılımcı A, 16 Yaşında

Cevap	Anket	Kodlama
I.Kart (2 sn) İki tane zeybek dans ediyor sonra arkadaki kadın da ağlıyor ya da onları çağırıyor. Sinirli.	Zeybek gibi bir şey, kıyafetleri benziyor. Kol kola girip dönüyorlar zeybek kıyafetleri var. kıyafetleri böyle oluyor genelde şapkaları falan. Elle tutulup dönülür ya öyle bir şey. İki tane var. Bir tanenin yansıması gibi ama bir tane kadın gibi düşündüm. Belki, beli ince... Öyle geldi. Eteği	D K H/Kıyafet D K H/Kıyafet

	var. Çağırıyor, arkada kalan biri.	
II.Kart (7 sn) Tersten bakabilir miyim? Neyse, tersten bakınca böyle bir patlama gibi bir şey oluyor bence, şurası da Afrika'ya benziyor. İki kişinin şeyinden çıkmış, bunu planlamış ve bu iki kişi kan görmekten zevk alıyorlar, acı çektirmek. Ters bakınca iki tane mevlana gibi olan şeyler yani düz bakınca. Şey gibi hatta böyle hani Mevlanalar böyle biraz daha Nirvana'ya ulaşmış insanlar olduğu için birlikte kalp oluyor ama bunu döndürünce tam tersi kan.	Böyle bakınca bu ikisinin çakışmasıyla ortaya çıkmış, patlama efekti gibi, bu dumanlar da oradan çıkıyor zaten. duman gibi ama bu duman onu yapan insanı hatırlatıyor (ters bakınca). Şeyi okudunuz mu, Momo, orada gölge adamlar vardı, onu andırıyor. İşte burada böyle hani el çakışıyorlar, çakışınca ortaya çıkan şey. Ya daha böyle, şey yapmaktan keyif alıyorlar dediğim gibi, ama ters olunca bu seferde iyi oluyor burada da bir kalp var, yani düz olunca. Böyle iki tane. Şekli benziyor. Şapkaları. Şimdi bakınca şeye benziyor, anne karnına. Şu bebeğin doğduğu yer, temiz, dışardan koruyor. Bunların bir anlama gelmesi gerekiyor mu? Şekli Afrika'ya benziyor.	Dbl Kan C Patlama/Kan Dbl K H/Sembol D F- Coğrafya
III.Kart (5 sn) İki tane, iki şey var iç içe, restoranda çalışan insanlar da olabilir. Sunum yapmak zorundalar çünkü arkalarında balta var onları zorlayan bir şey var...(19 sn). onları çeken bir şeyde var onları tutan mıknaş olabilir. V	Şu ikisi. Bu da onları çeken mıknaş. Bunlar da baltalar. Şekilleri benziyor. Bir de hani bir şeyleri yapmak zorunda gibi görünüyorlar. İnsan dışında kimse bir şey yapmak zorunda olmaz. Böyle belki bir şeyin aklını sunuyorlar, hani orada çalışmak için, bir	D K H/Soyutlama D F- Nesne Dd F- Nesne

	fikir var onu iletmeye çalışıyorlar. Hem şekli benziyor hem de tam kafalarında duruyor yanlış bir hareket yaparlarsa ölebilirler, çarparsa. Şeye benziyor bir de ağızları, fare, belki bir denek işte bir şeyi iletmek için, o kadar zeki değiller. Onları çekiyor o tarafa doğru giden bir şey var ve ona doğru eğilyolar.	
IV.Kart (6 sn) Böyle kinle dolmuş bir şey, hani insanların kininden beslenen, hani böyle oluyor ya savaşlarda böyle karşınıza çıkar böyle hani siz böyle kötü bir şey düşündükçe büyür büyür büyür büyür... Onu güçlendiren şey de daha kötü daha pek hoş olmayan duygular (25 sn)...Ve aynı şeyi tersten bakınca da aynı şey, onun yardımcısı hani şey gibi sidekick, ejderha, ama aynı şey gözüme takılıyor. Belki kılık değiştiriyordur Ve aynı şeyi tersten bakınca da aynı şey onu yardımcısı hani şey gibi sidekick, ejderha ama aynı şey gözüme takılıyor belki kılık değiştiriyordur.	Çünkü kalbe yaklaştıkça da biraz güçleniyor, daha böyle hani güç noktalarında daha fazla. Mesela uçlarda, ya da ayaklarında, şu kanca gibi şeylerinde, kalbin arkasında biraz var.	G FClob (H) G F+ (A)
V.Kart (13 sn) Bu bir yarasa ya da bir kelebeğimsi bir şey, daha böyle hani kendi işine bakan türden bir şey çünkü biz yukardan bakıyoruz. Ardında hiçbir şey yok, her tarafı neredeyse aynı renk kenarlara gittikçe incelmış, tüyleri olduğu için olabilir o yüzden yarası olabilir kelebek değil de, çünkü kelebekler genelde her tarafı	Şöyle bakınca yarasaya benziyor, düz bakınca. Ama bence bu bir yarasa, kelebek olsa bu kadar şey olmazdı, ışık geçiriyor kanatları. Bir şekli benziyor, iki ışık geçirmiyor. Kelebeklerde her tarafı böyle şey olur, bunda sadece uçlarda incelmış, rengi açılmış. Ama iyi bir yarasa, yanlış anlaşılmış bir yarasa,	G FE A Ban G FC' A

şeffaf olur. Belki de kafası karışıktır iki tarafa da bakıyor çünkü.	kendi işine gücüne bakan.	
VI.Kart (14 sn) Bir küçük şey var böyle hani tohum gibi, bir fikrin tohumu da olabilir, ondan böyle bir şeyler çıkıyor gibi ayı gibi ve onu koruyorlar, onun böyle şeyleri aslında bir şeyden çıkıyor ama terör estiriyor, kocaman görünüyor. Ufak bir şey çözülse buradan gider tekrar çünkü burada bu siyah.... V 15 sn, kartın arkası 23 sn. Şey de var burada, minik, o fikrin kendisi belki de, bir şekilde korkutuyor.	Daha siyahın yoğun olduğu yer. Çünkü oradan çıkmış burada biraz dallanmış. Ve oradan hani büyümüş hepsi orada yoğun siyahlık, sonra buraya gelince... Burayı kesseniz bile tohum orada olmaya devam eder. Bu da işte o fikri yöneten, fikri ortaya çıkaran, tohumu ortaya çıkaran şey olabilir onu gösteren. Kendini büyük gösteren. Burası da yol. Ona korku salan, onu olduğundan büyük gösteren şeyler, şekilleri benziyor bir de hani duruyorlar ve önüne çıkana saldırıyorlar, insanların korktuğu şeyler. Bence bunun ortaya çıkması için başka şeylere de ihtiyaç var, tohum olarak düşününce. Renklerin kullanımı fark ediyor mu? Buradan çıkan dümdüz bir yol var ve büyük ihtimalle bir süre sonra bu kapanacak çünkü kendini büyüterek gösterdiği şeyler büyük ihtimalle besin aldığı yerleri kapatıyor.	Dd C’F Bitki D FClob A D F+ Mimari
VII.Kart V>^ (12 sn) Böyle bakınca iki kardeş çok yakın arkadaş birbirleriyle alay eder gibi, dans ediyorlar. Alay eder gibi değil de satışır gibi ama arkasında kötü bir niyet yatmıyor. Belki tartışmışlardır. V (16 sn) Ters bakınca da öpüşen iki	Bağlı gibiler birbirlerine, ikisi de birbirine bağlı olduğu için. Dans etmek dediğim hani böyle “hıh” yapar gibiler. Şurası kafa.	G K H G K H

kişi var ama belki bir kaçamak gibidir, şey, o kadar iç içe değiller çünkü.		
VIII.Kart Bu renkli. (5 sn) Bu şöyle, bir düzeni anlatıyor bence bir şey var kökü var, gittikçe büyüyor ve bu yüzden onu destekleyen kökten çıkan bazı şeyler var, kan gibi gördüm sanki, ama kurbağaya da benziyorlar ve kurbağalar şey gibi, şişene kadar yiyebiliyorlardı sanırım, patlayana kadar, eğer patlarsa biraz kötü olur çünkü bu bir devlet... Ve bir ayakları da boşta aslında, sağlam görünüyor ama sağlam değil. V> Böyle.	Bir kişiye bağlı bir düzen, budizm gibi Buda'ya bağlı. Birşey var onu desteklemişler ve onun üzerinden devam ediyor. Büyüyo ama ona bağlı bir biçimde büyüyor. Ve kafası da yukarı bakıyor, Buda gibi değerlendirilmiş şeyin. Yok kan görmedim, bir ayakları boşta yani o kadar sağlam değil. Yok yok kurbağalar, ama çok yerlerse patlayabilirler. Şekilleri öyle bir izlenim verdi bana. Bakınca böyle porsuk gibi bir şey de olabilir, emin olamadım. Tersten bakınca da şurada bir gemi var. Bu gemi de yakında yıkılabilir, çünkü taşıyabileceğinden fazla şey var. Eğleniyor ama...	G F- Devlet D F- Bitki D F- A D C kan
IX.Kart Tersten bakınca atom patlaması ama düzden bakınca daha iyi bir şeye benziyor. Böyle uzaktan gelen bir gemi var düzden bakınca, ve hayvanlar işte geyikler bu hipopotam neyse, onlar hepsi birlikte seviniyorlar gibi (15 sn)... Ama bir şeye bağlı gibiler, o kadar da özgür değiller, onlara yapılması söylendiği için yapıyor olabilir. Ve bu üstteki geyikler de ondan çok uzakta kalmış, belki farkındalar sevinmiyorlar,	Tersten bakınca atom patlıyor, hani böyle şey olur ya yuvarlak bir bulut, bu o. Bu da ondan etkilenen herkes, sadece burada güvende olan bir şey var ve onun atıldığı yer demek ki. Onu bilen, şey, onun atılacağını bilen bir kısım var, yine çalışan kısım işçi kesimi ve bunlar da işte yönetenler.	G Kan C Patlama D FE Nesne D F+ A D F+ A

ama yardım ılığı da atıyor olabilirler gelen Şeye. Ya da bir Şey gelmiyordur, yine de tutunmak istiyordur. Hipotatamlar bu Şeye daha bağlı, ama gemide, hiç bu pembelikten yok? Bundan bağımsız.	Boynuzları var. geyiğe benzeyen başka bir boynuzlu hayvan var mı? O da olabilir çünkü yüzü daha ince gibi. Burası yüzü, gıdık gibi Şeyleri. Şurada yüz Şekilleri iki hipopotama benziyor burada gıdık göbekleri var. Daha aptal hayvanlar, öyle görünüyorlar işte, köke bağlı. Büyük görünen Şeyler normalde küçük Şeylerden çıkıyor çünkü başka Şeylere ait oluyorlar. Uzaktan uzaktan gelen bunlardan bağımsız gemi ama geldiğinin farkında olabilirler çünkü buradan sonra geçememiŐ, pembeyle bağlantısı yok, direk gibi olan Şeyi var. Belki onun çığlığını duymuŐtur.	
X.Kart Güzelmiş. (5 sn) Bu bir kutlama ama tuzak gibi de görünüyor çünkü her Şeyin, oğu Şeyin gözü var böyle rengarenk farklı Şeyler ama hepsi Őuradaki insanı birlikte tutmaya alıŐıyor. Ve iyi olduğunu düşünmüyorum bunun. Bunlar böyle küçük Şeyler küçük küçük hani. Ama bir Şey yapmaya çalışıyorlar birlikte bir amaçları var belki çete gibi bir Őeydir, ortadaki pembeyi öldürmek istiyorlar. Ya da zarar vermek. Hatta yakalamıŐlar. Buda belki onların belki küçük ama hani Şey olur ya böyle sürekli ses çıkaran Şeyler filmlerde falan, öyle bir Şey. Belki Şu hani kurtarmaya çalışan bir Şey de olabilir, kötü bir Şey yok da, diğerlerinden de bağımsız, bunun ne olduğunu anlayamadım.	Kutlama değil daha çok ilk başta kutlama gibi geldi ama "cadıyı yakın" gibi festival yapıyoruz gibi, hani orada olur ya. Bir Şeye bağlı kafası, bunun kafası olduğunu Şeyden dolayı düşünmüyorum buna bağlı çünkü ve onu tutan bir Şey var kırbaçlamaya çalışan, onun da böyle Şurada ellerini bağladığını düşünmüyorum aynı renk çünkü, onu karartmıŐ. Cadı gibi değilde farklı bir Şey yakalanan kişi. (Maviler için) Kötü niyetli değil ama bunlar kötü niyetli. Ya da hani belki de Şey gözleri var, büyük bir güçtür, higher power gibi görünüyor ve normal sıradan bir Şey, aslında kaçıŐ da yok,	Dd F- H Dd F- Soyutlama/Nesne D F- (A) D F- (H)

	görünmüyor. O şey de yakalamış çünkü bağımsız görünmese bile her şeyde var bu hani. (Sarı) Melek gibi görünen şeylerle birleştikten sonra bu yeşil şey oluşmuş. Bu da onun, ondan gelen bir şey, o melekler onunla birlikte dolaşıyor onunla birlikte değil ama onunla birlikte dolaşıyorlar. Ve bu insanı kendi şeyi ile vuruyorlar, bunlarda onun sonucu gibi. Bu ve bunun sonucu gibi, aynı renkler çünkü, Onu tekrar öldüren şey oluyorlar, kafası gitmiş zaten şu an çok düşünme şeyi yok. Onunla birlikte olan duran şeyler, belki gördüklerini yazıyorlar ama iyi niyetli şeyler. Yeşiller, bu mavi büyük gücün meleklerle birleşmesiyle oluşan şeyler, vazgeçtim şu an öyle görünmüyorlar çünkü, bu ikisini birleşmesiyle oluşmuşlardır. O bir insanın yaptığı şeyler, yaptıkları olabilir. Ve ayrıca kafasını kesmek için bir şey var. İlahi kuvvet falan, karma o tür şeyler. Ters bakınca da womb, rahim gibi, hayat var tersten bakınca da.	
--	---	--

En sevdiği kart: *“İki tane seçebilir miyim?” 2, 10. “Daha arkasında hikaye varmış gibi.”*

En sevmediği kart: 4,7. *“Sadece bir resim. O kadar da derin birşey değilmiş gibi.”*

Ek 3. Örnek Tematik Algı Testi Protokolü

Katılımcı A, 16 Yaşında

Kart 1: Bir tane çocuk bir şey yapmak zorunda, okula gelmek, ders yapmak, belki keman dersi, emin olamadım. Kitabın üstündeki şeyler görünmüyor ama kemanla alakalı olmayabilir. Başka bir şey yapmak durumunda ama kemana istemiyor galiba ya. Ya da yaptığı ders sırasında sıkıldığı için kemana çıkarmış olabilir ya da kemana istemediği için öyle oturuyor olabilir. Ama şu kenar şeye benziyor müzik kitaplarının kenarına, belki de o yüzden böyle zorla gelmiş, annesinin zoruyla gelmiş başlamış, sonra sıkılmış falan. Kemana o kadar çalmamış sanırım solaksa.

(?) Ya büyük ihtimalle öğretmeni ona sesleniyor o da bir şeyler yapıyor ya da fark etmeden direkt çıkıp gidiyor öğretmeni fark etmeden çalmadığını.

Kart 2: Bu böyle daha eski zamanlardan hani ama, bir köy bu insanların, işçi sınıfının çalıştığı. Cinsiyet ayrımı da var, kadın otursun çocuk yapsın çünkü buradaki hamile. Erkek çalışsın. Ama bu kız farklı, varolan kadından da farklı gözüküyor böyle kitap falan okuyor okumak istiyor başka bir şey hedefliyor ve keskin bakıyor kararlı, istemiyor burada olmak. Evlenmemiş ama belki de evlendirilmek istemiyordur biriyle. Gidecek kararlı Umutsuz ama biraz da yine de, kararlı olmasına rağmen.

(?) Şehirde biraz yalpalar ama kalır. Köydeki insanlar sen kendine bak kızsın falan der, alışır sonra biraz tökezler ama düşmeden kalkamaz.

Kart 3BM: Yirmili yaşların sonunda bir kadın büyük ihtimalle, evinde sorunları var ve hani yapabileceği bir şey olduğunu düşünmüyorum, yorulmuş biraz da kamburu çıkmış. Orada kalmak zorundaymış gibi hissediyor. Büyük ihtimalle bağırış çağrış şiddet olabilir burada. Hikayenin sonunda orada kalıyor. Bir yere gidecek mi bilmiyorum sürekli karar değiştirmeye çalışıyordur büyük ihtimalle gideceğim ben buradan diye ama burada kalıyor. Yorulmuş.

Kart 4: (Güldü.) Buna bakınca direkt aklıma şey geliyor, 60'lar böyle işte kadın femme fatale nasıl okunuyor bilmiyorum ama böyle yazılıyor (heceliyor) onun gibi

bir şey ve adam böyle hani en ufak şeylerden büyük olaylar çıkartacak birine benziyor. Gömleği farklı çünkü şey diyebilirdim belki ezilen biri, ama değil gömleği daha şey görünüyor. Hani belki de zengin birinin oğlu ya da zengin birinin ta kendisi. Arkada ama başka kadınlar da var. Genelev gibi bir şey olabilir mi bilmiyorum. Belki de öyledir.

(?) Biri gelmiş sinirlendi ya da biri ona bir laf söylemiş sonra ufak bir tartışma bir kavga çıkıyor, buradaki kadın biraz naz yapıyor, adam da öf deyip gidiyor. Sonra aşık oluyorlar. Klasik 60'lar, hollywood ya da yeşilçam gibi o tür bir şey. Kadının elleri de biraz tutuyor sanki, ona ihtiyacı varmış gibi hissetmek istiyor ama yok.

Kart 5: Korku hikayesi olabilir (güldü). Sıradan bir hizmetli hizmetçi bir kadın böyle o kadar şey bir aile de değil orta sınıf diyim. Çünkü orta sınıf bir aile gibi, o kadar zengin mobilyalarına sahip değiller ama bir hizmetçi onlar için çalışan bir kadın var belki de girmemesi gereken bir anda giriyor, ama çocuk odası değil bu büyük ihtimalle annesi ve babası bir şeyler yaparken girdi. Emin olamıyorum. Ama salon gibi, çok şaşırmış, bir şey var. Ya da babası anneyi mi aldatıyor? Dış kapıdan da giriyor, komşu da olabilir belki ama komşu değil. Ben hikaye oluşturmuyorum değil mi şu an? Kitaplık ilginç ama birkaç kitap var o kadar da ilginç bir şey değil. Belki çalışma odası ama çalışma odası olsa burada kitaplığın ne işi var. Bence şey gibi hani karı kocadan biri diğerini aldatıyor. Bu da ya komşu ya da onlar için çalışan biri orayı basıyor sonra da gidiyor ben ne yapacağım ne yapacağım diye yakınıyor ama bir şey söyleyemiyor, sonunda bir şekilde öğreniyor diğer kişi. Ama görmezden geliyorlar çünkü onları kapatmaya çalışacak bir şekilde aldatma var çünkü bence burada sanırım görmezden gelecekler. Çünkü aldatma varsa o kadar mutlu bir evlilik değildir öyle görmezden gelip devam edeceklerdir. Belki çocuk da olabilir, ama hani kadın çalışıyor, o yüzden görmezden geliyorlardır bu yaşanan şeyi.

Kart 6GF: Kadın çok güzelmiş. Tamam kadın böyle işinde gücünde biri böyle büyük ihtimalle erkeklerin yoğun olduğu bir işte çalışıyor da hani oradaki insanlar, kıyafetlerden dolayı eski bir zaman. Adamın ağzında puro var, puro var mı? Kadın böyle sürekli alanda, böyle çünkü sürekli etrafında yaşlı insanlar adamlar var ve

kadın da çok güzel yani işine bakmaya çalışıyor ama şey bir iş değil böyle, öyle iş gerektiren değil böyle elleri güzel çünkü ojesi falan var, bozulacak bir şey değil. Ne oluyor işte kadına artık bir şekilde alışıyorlar ya da kadın artık yorulup gidiyor. Eliniz ağrımadı mı?

Kart 7GF: Bebek bu kızın değil çünkü çok özensiz tutuyor, özensiz mi tutuyor kendine yakın tutmuyor, tutmak için tutuyor, belki kardeşidir. Ona haber vermeden anne babası bir bebek doğuruyorlar, onun üstündeki ilginin gideceğinden korkuyor. Kadın da işte hani, bu kız sanki bu çocuğu sevmeyecek gibi çocuğa bakmıyor çünkü, yanındaki ‘hadi bakalım şuna’ ‘bir şeyler yapalım’ ‘daha iyi tut’ alıştırmaya çalışıyor ama kız alışacak gibi değil alışmaya niyeti yok çünkü işte en sonunda kavga eden kardeşler olurlar belki. Zengin bir aile bir de bunlar, öyle düşünüyorum. Çünkü diğerinde daha normal giyinimliydi hizmetçi olduğunu düşündüğüm kadın, burada hani daha böyle şey kıyafeti var, koltuk, kızın saçı, tokası ve böyle 50’ler mi oluyor o zamanın zengin ailesi gibi.

(?) Sonunda ayrı kardeşler olurlar o kadar birbirlerini sevmeyerek büyürler, kız ablasını seviyor çocuk ablasını seviyor, ama kız pek değil. Bunun bir sonucu olacak mı rapor gibi?

Kart 9GF: Çok güzel bu kart. Bir sahil gibi bir şey, bu böyle daha küstah bakıyor yukardan bakan kadın, hep bunları görünce aklıma şey senaryoları geliyor 50’ler 60’lar hollywood ya da yeşilçam işte, böyle deniz kenarına inmişler ve romantik bir zaman geçirecekler herhalde. Bu kız da onu sevmeyen bir abla bir kardeş bir kuzen bir komşu, haber vermiş onları basmaya geliyor. Bu da işte ona sinirleniyor kaçıp gidiyor yanındaki sevdiği kişi, gizli bir yer olduğunu düşünüyorum çünkü ağaçlar falan var, nasıl oluyor kız işte cezalandırıyor, hep Hollywood şeyleri yazıyorum of. Babası da tamam falan diyor adam yalvarınca.

(?) Hollywood senaryosu yazmayacağım. Ama öyle oluyor gibi biraz çünkü o zamanlarda yaşamadım öyleymiş gibi geliyor. İşte adamın babasına yalvarıyor bununla görüşen kişi, bu kız affetmeyecek hayır ayrılıyorlar. Adamı affetmeyecek gittiği için.

Kart 10: Güzelmiş bu resim. Adamın bakışı ilginç. Adam sinirli mi? Sinirli sanırım, babası sanırım ama buradan bakınca da sinirli. Belki kız kendini affettirmeye çalışıyor yaptığı bir şeyden dolayı ama babası gibi de sarılmamış ki ya da öyle mi olmuş anlamadım. Hayır babası. Babası mı? Adam daha yaşlı görünüyor, evet babası, işte kız bir şey demiş ya da bir şey istemiş ve babasını sinirlendirmiş, gelip affet falan sarılmış, adam kabul edecek ama sevdiği için kabul edecek yine de o yaptığı şeye sinirli, istediği şeye.

(?) Sonunda kabul eder.

Kart 11: Tamam buna güzel bir hikaye yazıyım, şimdi biri var, bu kişi sürekli bir şey demiş, çeşmenin şelalenin arkasında bir şeyler olacak şelalenin arkasında bir şeyler olacak ama gittiği zaman hiçbir zaman şelalenin arkasında bir şey olmamış, sonra işte bir gün geliyor böyle şelale arkasında bir şeyler var, bir hayat var ya da. Ve daha önce oradan bir şeyler de geçmiş, merak ediyor falan sonra, burada pek güzel şeylerle karşılaşmıyor. Macera peşinde koşan bir kişi bu kişi, yılanlar falan hatta lanet bile olabilir. Ölüyor ama mutlu ölüyor sanırım çünkü hep şelale arkasına gitmek istemiş.

Kart 12BM: İlkbahar günü... Biri işte sanırım güzel bir zaman geçirmek için gelmiş buraya, hep gelinen bir yer de olabilir bu kişi için, bir kız olduğunu düşünüyorum, neden bilmiyorum öyle geldi. İşte dolaşacak bir süre, gemide sandalın üzerinde sonra da eve dönecek. Bir şeyden kaçmaya çalışıyor belki. Sürekli geldiği bir yer. Çünkü teknenin olduğu yerde çimenler az demek ki onun üzerinden çok sürtmüş, sakinleşmek için geldiği bir yer olabilir.

Kart 13B: Çok tatlı bu hoşuma gitti. Böyle şey evleri, daha böyle Akdeniz’de ve Avrupa’da olduğunu düşünüyorum, direkt bir ailenin küçük çocuğu, aile kavga ediyor olabilir çünkü çok sinirli bakmış. Çocuklar bu kadar sinirli bakmıyor. İşte bir şey olsa ağlamış olur ama gözleri ağlamış gibi değil. Hayır sinirli. Korkmuş biraz da kümes gibi bir şey depo gibi bir şeyin yanında bekliyor ailenin susmasını, aile susunca geri dönüyor bu döngü böyle devam ediyor. En sonunda belki aile ayrılabilir çünkü çocuk hala küçük.

Kart 13MF: Tek odalı bir yer. Bu kişi bir doktor değil, hayır değil. Bir şey olmuş. Bu bardak falan... Yanından kalktığını düşünmüyorum çünkü kadın bayağı yatmış, oraya sonradan gelmiş. Kadın uyuyor mu, uyudugunu düşünmüyorum başka bir şey var.... Kadın esir tutuluyor olabilir, böyle küçük bir odalı bir yer burası. Kadın esir tutuluyor ve belki çok yorgun düşmüştür ama göremiyorum çok dik duruyor. Neden bu adamın kravatı böyle? Buldum illa bu adam kadının sevgilisi mi yoksa erkek kardeşi mi, erkek kardeşi herhalde, şey gibi, böyle neydi onun adı, Kız Kulesi mantığı, bir yere kapatılmış yaptığı şeylerden dolayı ama işte erkek kardeşi de gelince çıplak görünce içerde başka biri olduğunu düşünerek, biraz da utanç var çünkü, hem görmemesi gerekiyor çünkü sevgilisi olsa böyle yapmazdı gözlerini kapatıp böyle durmazdı, ama utanç var biraz, bir de güvenliğinden sorumlu belki de bu kişi, ne olur peki bunun sonunda, bu sırrı saklar Çünkü güvenliğinden sorumlu birine benziyor, kız ölmüş mü anlamadım ama öldüğünü gösteren hiçbir şey yok yakından, bu çocuk bu adam saklayacak, bunu tehdit falan edecek ama hiçbir şey olmayacak eninde sonunda, biraz şey duruyor çünkü korkunç gibi saklamaya çalışıyor ama korkunç gibi, kendini korumaya çalışacak.

Kart 19: Burası bir hayaller dünyası, gerçek bir yer olduğunu zannetmiyorum, daha çok kurgusal bir yer. Böyle şirinler gibi ufak bir köy böyle, kendi kendine geçinen daha ilkel bir topluluk, toplum, bir şey var komün gibi böyle toplanıp bir şeyler yedikleri yer eninde sonunda bir şey olmuyor, sadece böyle birlikte toplanıyorlar. Ama şu şeyler ne yukardaki? Gökyüzünde öyle şeyler varmış.

(?)Sonunda hep böyle cumartesi akşamı toplanıp yemek yedikleri öyle kötü bir şey olmuyor böyle yaşamaya devam ettikleri yer, belki daha önce böyle hiç bir hava görmedikleri için böyle bir toplantı yapmaya karar veriyorlardır, sonra bu hava makineleşmenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır, zehirleniyorlar hani bunu çözmeye çalışırken, onların suçu olan bir şey değil kimsenin etkisi olmadan yapılan bir dumanın etkisi olabilir.

Kart 16: Ben mi hikaye anlatayım? Çok geniş... Zaten yazdığım bir hikayeyi mi anlatayım yoksa yeni bir şey mi üreteyim? Bir tane martı varmış, böyle deniz kenarına gelen herkesi inceler ve böyle gözlerine falan bakarmış, gözlerin ruhun

kapısı olduğuna inandığı için ve bazı insanlar seçermiş, böyle seçtiği insanlara hep yardım etmeye çalışmış. Martı olmasına rağmen bu insanları etkilemiş, onlara ilham olmaya çalışmış, kendi güçlerini ortaya çıkartmaya çalışmış. Sonra bir gün, herkesi kendi gibi görürmüş çünkü kendisi çok iyi niyetliymiş ister istemez, şey gibi laf var ya herkesi kendim gibi kötü sanmadım o yüzden yanıldım, herkesi kendi gibi iyi sanırmış iyi niyetine verirmiş insanların. Sevdığı insanlardan biri için dans ederken üstüne taş atmış sonra da martı da ölürken ben herkesi kendim gibi kötü sandım henüz yanılmadım sözünün doğruluğunu fark etmiş çok saçma bir hikaye oldu. Ölürken, dünyada tek bir renk yok, herkesin iyi olduğunu zannetmenin yanlış olduğunu fark etmiş çünkü kimse onun değerini bilmeyip direkt ona saldırmış.